Ikt.sz.:254./ 2026.

PEDAGÓGIAI PROGRAM

BŐI ÁLTALÁNOS ISKOLA

Bő, 2026.

Tartalomjegyzék

Bevezető 5

1. Nevelési program ... 12

1.1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai ... 13

1.2. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai, eszközei, eljárásai, a pedagógusok, osztályfőnökök feladatai ... 16

1.3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok ... 24

1.4. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok ... 29

1.5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység ... 30

1.5.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai teendők ... 30

1.5.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program ... 30

1.5.3. A lemorzsolódásban veszélyeztetett tanulókra vonatkozó intézményi feladatok meghatározása ... 31

1.5.4. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése ... 32

1.5.5. A sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos feladatok ... 35

1.5.6. A kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók nevelése ... 36

1.6. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok 37

1.6.1. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje ... 40

1.7. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái ... 42

1.8. A tanulmányok alatti vizsgák ... 44

1.9. Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje ... 50

1.10. A felvétel és az átvétel helyi szabályai ... 50

1.10.1. A felvételi eljárás különös szabályai ... 52

1.11 . Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv ... 53

2. Az iskola helyi tanterve ... 56

2.1. A választott kerettanterv megnevezése és a szabadon választott órák tervezése ... 57

2.2. A helyi tanterv tantárgyai, tartalmai ... 59

2.3. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai ... 59

2.3.1. Kötelezően választható tantárgyak ... 59

2.3.2. A pedagógus választás szabályai ... 60

2.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei ... 60

2.5. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása ... 61

2.6. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja, a tanulók fizikai állapotának mérése ... 65

2.7. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei ... 67

2.8. A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése ... 68

2.8.1. Az írásbeli és szóbeli feladatok, az otthoni, a napközis, a tanulószobai felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei és korlátai ... 69

2.8.2. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái ... 71

2.8.3. A tanulók teljesítményének értékelése ... 72

2.8.4. Az értékelés kategóriái az első osztálytól a második évfolyam félévéig 72
2.8.5. A tantárgyi érdemjegyek és osztályzatok kritériumai 74
2.9. A tanulók magatartásának és szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó, a tanulók jutalmazásával összefüggő elvek 76
2.10. A tanulók tovább haladása 81
2.10.1. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei 81
2.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei 82
2.12. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag 83
2.13. Az iskola egészségnevelési elvei 83
2.14. Környezetnevelési program 95
2.15. Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást 98
2.16. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 99
3. Legitimációs záradék 101
3.1. A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata 101
3.2. Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai a pedagógiai program megismeréséről, elfogadásáról 102
4. MELLÉKLET 104
…… 107
4.1. A sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékosság típusához és fokához igazodó fejlesztő programja 111

Küldetésnyilatkozat

"Az iskola dolga, hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítson bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára, hogy megtanítson szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni."

/Szent-Györgyi Albert/

BEVEZETŐ

Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai értékeit. Iskolánk nevelőtestülete közös munkával, az iskolahasználók véleményének figyelembevételével készítette el programját, amely hosszú időre meghatározza nevelő - oktató tevékenységét.

A Bői Általános Iskola Pedagógiai Programjának célja, hogy a törvényi előírások szerint működjön intézményünk. Az új oktatáspolitikai koncepció a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. További feladatként határozza meg a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztését, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzését, a közjóra való törekvés megalapozását, a nemzeti és társadalmi összetartozás megerősítését. Bői Általános Iskola értékes hagyományaira építve, széles tevékenységkínálattal, a gyerekek sokoldalú fejlesztésével és a fenntarthatóság pedagógiájának felhasználásával törekszik a kor kihívásainak megfelelni. Célunk olyan széleskörű általános műveltség biztosítása, amely jó alapot ad a középiskolákban történő helytálláshoz. Tanulóink számára biztosítani kívánjuk mindazon ismeretek átadását, azoknak az alapkészségeknek és képességeknek kialakítását és fejlesztését, melyek életkori adottságaiknak megfelelnek, és szükségesek ahhoz, hogy fejlődésük töretlen legyen, megalapozva a felnőtt életben való boldogulásukat. Igyekeztünk körültekintően, megfontoltan végezni e felelősségteljes munkát, hogy a jövő intézményével egyaránt elégedett legyen a gyermek, a tanuló, a szülő, a pedagógus és a fenntartó.

Az elmúlt évtizedek népszámlálásának adatai az ország lakosságának folyamatos csökkenését mutatják. Különösen jellemző ez az aprófalvas településszerkezetre. Az önálló iskola a kistelepülések népességmegtartó erejének fontos tényezője, meghatározó szimbóluma a beiskolázási körzethez tartozó falvak fejlődésének, a kulturális hanyatlás megakadályozásának, a közösség összetartozásának, fennmaradásának.

Az iskola fenntartása állandó feladatnak tekinthető és meghatározó tényező a települések fejlődése szempontjából. Mivel intézményünk hosszú múltra tekint vissza, ezért célunk az intézmény haladó hagyományainak ápolása. Iskolánk valamennyi dolgozója azért kíván fáradozni a jelenben, hogy utódaink ezen múlthoz méltó jövendőt élhessenek!

Szent-Györgyi Albert szavait idézve: „Olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája.”

Bízunk abban, hogy munkánk nem lesz hiábavaló, ezen dokumentum alapján intézményünk hírnevét tovább öregbítjük.

A Pedagógiai program felülvizsgálatának jogszabályi háttere:

- 2011. évi CXC törvény a köznevelésről
- 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 229/2012.(VIII.28) Kormányrendelet A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 134/2016. (VI. 10.) Kormányrendelet az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Az iskola jövő képe

Olyan iskolát szeretnénk:

- ahol a tudás tiszteletet ébreszt,
- ahová a gyerekek szívesen járnak, mert megértő, motiváló és szerető légkör veszi körül őket,
- ahol a természetes gyermeki kíváncsiságot megőrizve, az életkori sajátosságaiknak megfelelő módszerekkel tanulhatnak a diákok,
- ahol a széleskörű tevékenységkínálat segítségével a gyerekek képességei sokoldalúan fejlődhetnek, és a tanulás motivációs alapja a sikerélmény,
- ahová mindezekért a szülők szívesen hozzák gyermekeiket,
- ahol a tantestület minden tagja fontosnak érzi magát, megtalálja azt a tevékenységet, amelyhez a legjobban ért és alkotói szabadsága kibontakozhat,
- amelyik rugalmasan képes alkalmazkodni a társadalmi elvárásokhoz, a tanulók, a szülők és a fenntartó igényeihez.

Az intézmény bemutatása:

Az intézmény hivatalos neve: Bői Általános Iskola

Intézményi alapadatok

Székhely: 9625 Bő Köztársaság tér 32.
Nyilvántartási száma: K11584
OM azonosító: 036667
Szervezeti egységkód: VB1201
Székhely: 9625 Bő Köztársaság tér 32.
Telefon: 94/586-014
E-mail: boiskola@gmail.com
Fenntartó neve: Sárvári Tankerületi Központ
Fenntartó székhelye: 9600 Sárvár Batthyány utca 40.

Az intézmény intézménytípusa: általános iskola

Az intézmény jogállása: a Sárvári Tankerületi Központ származtatott jogi személyiséggel, szakmai önállósággal rendelkező intézménye

Sajátos feladatellátásának felsorolása a szakmai alapdokumentum alapján:

- általános iskolai nevelés, oktatás
    - nappali rendszerű iskolai oktatás
    - alsó tagozat, felső tagozat
- sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszédfogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos – hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos- látás fogyatékos)
- egyéb köznevelési foglalkozás
- napközi otthonos ellátás, tanulószoba
- iskolai könyvtár saját szervezeti egységgel

Az intézmény intézménytípusa: általános iskola

Az intézmény működési területe: Bő, Chernelházadamonya, Gór, Hegyfalu, Mesterháza, Tompaládony és Répceszentgyörgy községek területén kötelező felvételt biztosító általános iskola.

Az intézmény az alapítók által meghatározott feltételekkel beiskolázási területén kívül lakó gyermekeket is fogadhat.

Helyzetelemzés

Bői Általános Iskola beiskolázási körzetébe tartozó települések földrajzilag a Kisalföld szélén, helyesebben a Soproni-Vasi síkságon, Vas vármegye északi részén, Bük fürdő mellett helyezkednek el.

Az iskola rövid története

Bő községben már a XVI. században is működött iskola. Az első hiteles dokumentum 1892-ből származik. 1950-ig az iskola Sopron megyéhez tartozott. Az államosításig, 1949-ig felekezeti iskolaként működött kb. 100-150 fő tanulólétszámmal. 1949-50-ben Bük fiókiskolájaként funkcionált.

1982-ig Bőben, majd 1983-tól a körzetesítés következtében Répceszentgyörgyön tanultak a diákok. 1991-ben, az addig 3 osztállyal, a répceszentgyörgyi iskola tagiskolájaként funkcionáló iskola a 4. osztállyal, 1992-től pedig a teljes felső tagozattal bővült. Intézményünk 1999. augusztus 1-jétől kezdődően közös igazgatású közoktatási intézményként működött, amely az addig önálló Körzeti Általános Iskola és Körzeti Óvoda jogutódjaként jött létre. Az összevont irányítású két intézmény a szervezeti és szakmai önállóság megtartása mellet 2012 decemberéig funkcionált együtt. 2013-tól különvált az összevont intézmény, az iskola fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ lett. Intézményünk a Sárvári Tankerület irányítása alá került.

Jelenleg nyolc osztályos általános iskolaként működik. Az intézmény felett a Sárvári Tankerületi Központ gyakorolja a fenntartói és működtetői jogot és kötelezettségeket.

Iskolánk személyi feltételei

Az intézmény 16 pedagógus álláshellyel rendelkezik. Iskolánk tantestülete szakmailag képzett pedagógusokból áll, akik folyamatosan továbbképzik magukat. Pedagógusaink közül 7-en tanítói, 8-an általános iskolai tanári végzettséggel rendelkeznek. Szakos ellátottságunk nem teljes. A kémia, fizika, technika tantárgyak tanítását a Sárvári Tankerületi Központ utazó pedagógusai végzik. Egy kollégánk gyógypedagógus munkakörben dolgozik. Az elmúlt évekhez viszonyítva jelentősen megszaporodott az SNI és BTMN tanulók létszáma, őket integráltan, a többi tanulóval együtt neveljük és oktatjuk. A rehabilitációs célú foglalkozásokon és a fejlesztő foglalkozásokon szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztens segíti fejlesztésüket. Tantestületünk fontos törekvése, hogy egységes pedagógiai értékeket közvetítő nevelői közösséget alkosson.

A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben 1 gyógypedagógiai asszisztens, 1 fő

iskolatitkár, technikai állományban 2 fő takarító és egy fő fűtő-karbantartó dolgozik.

Tárgyi feltételek

Rendelkezünk:

- 8 osztályteremmel,
- számítástechnikai teremmel,
- könyvtárszobával,
- szertárakkal /alsós, kémia-fizika, biológia- földrajz - rajz/,
- kistermekkel (zene, logopédiai),
- sportudvarral (kisméretű udvarral).

A téli időszakban (rossz idő esetén) a Művelődési Ház nagytermét béreljük testnevelési órák megtartására és közösségi rendezvényekre. A mindennapos testnevelés bevezetése miatt iskolánknak nagy szüksége lenne egy tornateremre. Az osztálytermek az iskola létszámához mérten megfelelő nagyságúak. Az oktatáshoz alapvetően szükséges tan- és szemléltetőeszközökkel rendelkezünk, de ezek folyamatos fejlesztése, pótlása a mindenkori pénzügyi lehetőségektől függ.

Tanuló és gyermekközösség

Az elmúlt években az iskolába beíratottak létszáma 160 - 167 fő között mozgott. A tanulócsoportok száma 8, évfolyamonként egy-egy osztállyal. Az osztályok átlaglétszáma 21 fő. Iskolánkban a napközi iránt mindig magas igény jelentkezett. Jelenleg 6 napközis csoport működik. Az elmúlt időszakban a körzeten kívülről is érkeztek tanulók az intézménybe.
Iskolánkat a Gyermekmosoly Alapítvány támogatja.

1. **Nevelési program**

1.1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai

Iskolánkban 7 kistelepülés iskoláskorú tanulóinak „helyben” való tanulását biztosítjuk, hogy a korai elszakadás a megszokott lakókörnyezettől minél később következzen be. Ezáltal a községek nagyobb fokú megtartó ereje tovább éljen.

Nevelő-oktató munkánk alapelveit kialakító értékek

A nevelési program átdolgozása előtt – az alapelvek meghatározásához – tantestületünk összegyűjtötte azokat a legfontosabb emberi és erkölcsi értékeket, amelyeket közösen a legértékesebbnek tartunk. Ezen értékek mentén fogalmaztuk meg alapelveinket, amelyek nevelő munkánkat meghatározzák.

Legfontosabb értéknek tekintjük:

- a gyermeki egyéniség tiszteletét,
- a felelősségtudatot, pontosságot, igényességet és kitartást a munkában,
- az általános műveltség szilárd alapjait,
- a közösségi demokráciát,
- a pozitív jellemvonásokat, alapvető erkölcsi normákat,
- a társas kapcsolatok értékeit (tisztelet, szeretet, tolerancia, nyitottság az alapvető emberi értékekre, együttműködés),
- az én harmóniájára vonatkozó értékeket (önismeret, önállóság, önművelés, a személyes méltóság megtartása, önkritika),
- a humanizált társadalom - és világkép értékeit (a hagyományok megismerése, megőrzése, érdeklődés az emberi kultúra értékei iránt, hazaszeretet, az emberi jogok és a demokratikus elvek tiszteletben tartása, nyitottság más kultúrák, szokások értékelésére),
- esélyegyenlőséget, a kiteljesedést, az emberi szabadságot,
- a világnézeti és vallási sokszínűséget,
- a biológiai lét értékeit (az élet tisztelete, az egészség értéke, egészséges életvitel, a testkultúra értéke, a megfelelő életminőséghez való jog értéke, a természeti környezet megbecsülése).

Nevelő-oktató munka alapelvei

- Alapelvünk, hogy az iskola a gyermekért van. Minden döntésünk – tevékenységünk középpontjában a gyermek áll.
- Iskolánk legyen mindenkor olyan oktatási intézmény, melyben gyermek, szülő, pedagógus egyetértésben, egymás jogos igényeit figyelembe véve, nyugodt légkörben dolgozhat.
- Toleránsak vagyunk, és toleranciára nevelünk.
- Az iskolai nevelő-oktatómunka kereteinek, lehetőségeinek kihasználása az esélykompenzáció érdekében.
- Következetesen betartjuk és betartatjuk a magatartási, tanítás-tanulásra vonatkozó normákat.
- Felelős magatartás megalapozása a környezetért.
- Egészséges életvitel alakítása.
- Nemzeti, települési és iskolai hagyományok tisztelete és őrzése.

Iskolánk céljai a tanulók sikeres nevelése-oktatása érdekében

Minden gyermeknek meg kívánjuk adni a lehetőséget, hogy elérje teljesítőképességének maximumát, egészséges és képzett felnőtté válhasson, aki bízik önmagában, felelősséget érez embertársai és környezete iránt.
Ezért intézményünk tevékenységét a vállalt értékek és pedagógiai alapelvek tükrében a következő célok határozzák meg:

- Céljaink közt fontos szerepet kap a személyiség fejlesztése:
    - teret adjunk a színes iskolai életnek, a tanulásnak, a munkának, a játéknak, a mozgásnak, a sportnak,
    - törekszünk arra, hogy a tanulók önismerete, önértékelése helyes legyen,
    - megfelelő önfegyelemmel, szorgalommal, kitartással, igényességgel rendelkezzenek,
    - önállóságra, öntevékenységre neveljük őket,
    - szeretnénk kialakítani a műveltség megszerzésének, az önművelésnek az igényét,
    - fejlesztjük együttműködési készségüket, felelősségérzetüket,
    - szeretnénk kialakítani tanulóinkban az alkalmazkodás, segítőkészség,

tolerancia készségét.

- Arra törekszünk, hogy életkori sajátosságaiknak és egyéni adottságaiknak megfelelően fejlődjenek a tanulók kompetenciái:
    - tanulják meg és alkalmazzák az önálló tanulás technikáit,
    - gondolkodásuk logikus, kreatív legyen,
    - szilárd alapműveltséggel rendelkezzenek,
    - fejlődjön kommunikációs készségük, a modern információhordozók alkalmazása,
    - készüljenek fel a továbbtanulásra,
    - fejlődjenek testi képességeik,
    - alakuljon ki a tanulók feladat elkötelezettsége, erősödjék motiváltságuk.
- Egészséges környezetben egészséges fiatalok nevelése érdekében alakuljon ki a tanulókban:
    - az ember és a természet harmonikus kapcsolatára való törekvés,
    - a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő takarékos magatartás és életvitel,
    - a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartás, annak megőrzésének igénye és akarata,
    - a természeti környezet szeretete, a természet sokféleségének és ökológiai egyensúlyának fenntartása iránti igény,
    - a környezet iránti igényesség,
    - egészséges életmód és harmonikus életvitel ismerete,
    - a testi edzettség szükségletének igénye,
    - az egészség, az élet tisztelete,
    - az egészséges táplálkozás igénye,
    - elutasító magatartás a káros függőségekhez vezető szokásokkal szemben.
- Célunk az, hogy a tanulók társas kapcsolatait jellemezze:
    - az alapvető emberi értékek ismerete és elfogadása,
    - a teljesítmény és az emberi nagyság tisztelete,
    - nyitottság és tolerancia a másság iránt,
    - az egyén és a közösség összhangja, a szolidaritás, az együttműködés,
    - a demokrácia normáinak ismerete és törekvés annak alkalmazására mindennapi életükben,
    - a kulturált magatartás- kiemelten a kulturált beszéd, alkalomhoz illő öltözet.

- Az iskola tanulói érezzék jól magukat az intézményben, erősödjön bennük szűkebb és tágabb hazájuk iránt táplált azonosságtudat:
    - legyenek büszkék és ápolják az iskola hagyományait,
    - ismerjék meg és tiszteljék hazájuk jelképeit, nemzeti kultúráját – erősödjön bennük a hazaszeretet érzése,
    - legyenek nyitottak a különböző szokások, kultúrák iránt,
    - életkoruknak megfelelően ismerjék meg a gyermeki és az emberi jogokat.

Hogy céljainkat megvalósíthassuk, továbbra is odafigyelünk a családokkal kialakított együttműködésre, a hátrányos helyzetű gyermekek segítésére.

1.2. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai, eszközei, eljárásai, a pedagógusok, osztályfőnökök feladatai

A tudományok gyors fejlődése, a szükségletek új megjelenési formái és a világ új, a megszokottól eltérő feladatok elé állítják az iskolát. Olyan pedagógiai munka szükséges, amelynek középpontjában a tanulók tudásának, képességeinek fejlesztése, a készségek elsajátíttatása, kibontakoztatása, a személyiség fejlődéséhez szükséges megfelelő feltételek biztosítása áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és a nevelés színtere nem csak az iskola, hanem az élet számos egyéb fóruma is. Az iskolánkban folyó nevelő és oktató munka feladata, hogy a felsorolt értékek elérését, és a célok megvalósítását elősegítse. Ezt szolgálják a tanórai és a tanórán kívüli nevelési tevékenységek, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó rendszeres és komplex értékelés, valamint az iskola pedagógusai által alkalmazott személyiségfejlesztésre, közösségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek. Mivel iskolánk nevelő-oktató tevékenysége 1-8 évfolyamig terjed, ez fokozottan szükségessé teszi az egységes cél- és feladatrendszer mellett az életkorhoz, a nevelő-oktató munka négy szakaszához alkalmazkodó eszközök, eljárások kialakítását, alkalmazását.

Minden tanköteles korú tanulónak törvényben biztosított joga, hogy a neki megfelelő nevelésben, oktatásban részesüljön.

Kiemelt feladataink:

- Minden tanulónk számára biztosítani kell az alapkészségek elsajátítását, melyek a társadalomba való beilleszkedéshez, a további ismeretszerzéshez és az önmegvalósításhoz szükségesek.
- A tanulók problémamegoldó gondolkodásának, az összefüggések felismerésének fejlesztése az osztályfőnöki órák, vezetői és közösséget érintő intézkedések, a tantárgyak tananyagának elsajátítása során. A tanulók igényének kialakítása az egyéni ismeretszerzésre.
- Tehetséggondozó és felzárkóztató programokkal az egyéni képességek kibontakozásának támogatása. A munkafolyamatok megszervezése során a tanulók egyéni képességeinek figyelembevétele, egyéni, hatékony tanulási módszerek kifejlesztése.
- Elő kell segíteni az egyéni életélmények szerzését, az egyéni képességek kibontakozását a programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben.
- Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése az adott életszakaszra kidolgozott tanterv szerint.
- A diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzetek teremtése.
- Ismert és elismert személyiségek által követésre méltó példák felmutatása.
- A személyes meggyőződés és világkép kialakítása, és érzelmi-szellemi megerősítésének elősegítése személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.
- Konstruktív, jellegzetes, tartalmas és felelős, szellemi arculattal rendelkező alkotó (kis) közösségek létrehozása, ahol a tanuló a közösségben való élet során fejleszti önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.
- Az iskolarendszerben meglévő szelektív hatások mérséklése, az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség biztosítása.
- Azon hátrányoknak a csökkentése, amelyek a tanulók szociokulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak.
- A lassúbb ütemben fejlődő, lemaradó tanulók beillesztése – lehetőség szerint – korosztályuknak megfelelő tanulócsoportba való integrációjuk révén.

- Szegregációmentes, együttnevelési környezet kialakítása (inkluzivitás).
- A feladatok megvalósítását szolgáló eszközök, módszerek alkalmazása.
- Újszerű tanulásszervezési eljárások bevezetésével a tanulók motiváltságának növelése.
- Önálló intézményi innovációk megvalósítása, folyamatossá tétele.
- Az infokommunikációs technológia alkalmazásának folyamatos fejlesztése (internet, e-tananyagok, digitális projektmunkák).
- Magas színvonalú és sokrétű ismeretközléssel és hatékony szakmai munkával a tanulók önálló problémamegoldó, gondolkodó képességének és kreativitásának a fejlesztése.

A nevelő – oktató munka, eszköz- és eljárásrendszere

Nevelési céljaink megvalósítását segítik az iskola pedagógusai által alkalmazott eljárások nevelési módszerek, eszközök. Ezek fő színterei a tanóra, a tanórán kívüli és az iskolán kívüli tevékenységek. A tanítási órák tervezésénél, szervezésénél minden esetben előtérbe helyezzük azokat a módszereket, eljárásokat, eszközöket, melyek biztosítják a tanulók aktivitását. Mindig olyan módszereket kell választani, amelyek:

- igazodnak a tanulók életkori sajátosságaihoz, értelmi fejlettségükhöz, képességeikhez,
- ezzel együtt igazodnak a nevelők személyiségéhez, vezetői stílusukhoz,
- valamint igazodnak a mindenkori konkrét szituációhoz, annak tartalmához.

Nevelési célkitűzéseink teljesítése érdekében az alábbi eszközöket, eljárásokat alkalmazzuk:

- A meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei:
  - az oktatás valamennyi módszere,
  - meggyőzés,
  - minta,
  - példa,
  - példakép,
  - példakövetés,
  - eszménykép,
  - bírálat,
  - önbírálat,
  - beszélgetés,

        - felvilágosítás,
        - tudatosítás,
        - előadás,
        - vita,
        - beszámoló.
    - A tevékenység megszervezésének módszerei:
        - követelés,
        - megbízás,
        - ellenőrzés,
        - értékelés,
        - játékos módszerek,
        - gyakorlás.
    - A magatartásra ható módszerek:
        - ösztönző módszerek,
        - ígéret,
        - helyeslés,
        - bíztatás,
        - elismerés,
        - dicséret.

Tanórán kívüli tevékenységek:

- hagyományőrző tevékenységek,
- diákönkormányzat működése,
- napközi, tanulószoba,
- tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások,
- iskolai sportkör,
- egyéb foglalkozások, szakkörök,
- iskolai könyvtár,
- versenyek, vetélkedők, kulturális bemutatók,
- diákétkeztetés.

Iskolán kívüli tevékenységek:

- tanulmányi kirándulás,
- (feltételek megléte esetén) táborozás, erdei iskola,

- Határtalanul tanulmányi kirándulás,
- tehetséggondozás, versenyeken való részvétel,
- múzeumi foglalkozások,
- színházlátogatás,
- pályázatokon való részvétel,
- ifjúságvédelmi tevékenység,
- családokkal való kapcsolattartás,
- művelődési intézményekkel való kapcsolattartás, együttműködés.

A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját a személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- **A pedagógusok alapvető feladatai**
  - A magasabb jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, valamint az intézmény más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.
  - Heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (kötött munkaidejét) az igazgató által meghatározott feladatok ellátásával töltse.
  - Heti teljes munkaidejének ötvenöt–hatvanöt százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidejében) tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokat tartson.
  - Kötött munkaidejének neveléssel-oktatással lekötött munkaidején felüli részében a nevelést-oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lásson el.
  - Aktív részvétel a nevelőtestület értekezletein, valamint a szakmai munkaközösségek munkájában.
  - Aktív részvétel az éves munkaterv szerinti rendezvényeken.
  - A tudomására jutott hivatali titkot megőrizze.
  - A jogszabályokban meghatározott határidőkre megszerezze az előírt minősítéseket.
  - Az iskola céljainak képviselete a tanulók és a szülők előtt.
  - A pedagógusra bízott osztályterem, szaktanterem gondozottságának és pedagógiai szakszerűségének figyelemmel kísérése.

- **A tanórai és a tanórán kívüli oktató-nevelő munka, tanulásirányítás**
    - Tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások megtartása.
    - A tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások éves tervének elkészítése (tanmenetek, éves programok).
    - Előzetes felkészülés a tanítási órákra és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokra.
    - A motiválás, a differenciálás, a tanulói aktivitás változatos formáinak alkalmazása a tanítási órákon. Változatos szervezeti formák alkalmazása a tanítási órákon.
    - A tanulók életkorához és a didaktikai feladatokhoz megfelelően illeszkedő módszerek, szemléltetés, ellenőrzés és értékelés alkalmazása a tanítási órákon.
    - A tanulók aktív munkájának és megfelelő magatartásának biztosítása a tanítási órákon és a különféle iskolai foglalkozásokon.
    - Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása a tanítási órákon.
    - A tanulók dolgozatainak javítása.
    - A tanulók munkájának rendszeres értékelése.
    - A helyi tanterv követelményeinek elsajátítása a nevelő által tanított tanulók körében.
    - Az eredményes középiskolai felvétel elősegítése.
    - A megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése.
- **A tehetséges tanulók gondozása**
    - Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a tehetséges tanulók részére.
    - Iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyek, vetélkedők, bemutatók, pályázatok önálló szervezése, segítség a szervezésben.
    - A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán belüli tanulmányi, sport és kulturális versenyekre, vetélkedőkre stb.
- **A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozása, eredményes fejlesztése**
    - Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók

részére.

- A gyermekvédelmi feladatok ellátása a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók körében.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók korrepetálása, segítése.

- **A tanulók tanórán kívüli foglalkoztatása**
  - Szabadidős programok szervezése iskolán kívül (pl. színház-, múzeumlátogatás, kirándulás).
  - Szabadidős programok szervezése iskolán belül (pl. klubdélután, karácsonyi ünnepség).
  - Iskolai rendezvények, ünnepélyek, évfordulók megrendezése.
  - A nevelők, gyerekek és szülők együttműködését, kapcsolatát erősítő (közös) programok.
- **Az iskolai diákönkormányzat működtetésében való aktív részvétel**
  - Az iskolai diákönkormányzat programjainak önálló szervezése, segítség a programok szervezésében, részvétel a programokon.
  - Iskolai szintű kirándulások, táborok önálló szervezése, segítség a szervezésben, részvétel a kirándulásokon, táborokon.
- **Munkafegyelem, a munkához való viszony**
  - A munkaköri kötelességek teljesítése.
  - Az ügyeleti munka pontos, felelősségteljes ellátása az óraközi szünetekben.
  - Pontos adminisztrációs munka.
  - A formai követelmények, a határidők betartása.
  - Az egyes, tanév közben adódó feladatok pontos, határidőre történő megoldása.
- **Folyamatos, aktív részvétel a nevelőtestület és a szakmai munkaközösség tevékenységében**
- **Továbbtanulásban, továbbképzésekben való részvétel, önképzés**
- **Az iskolai munka feltételeinek javítása**
  - Pályázatok összeállítása, pályázatokon való részvétel.
  - Bekapcsolódás az eredményes pályázatok megvalósításába.
  - Az iskolai alapítvány működésének segítése.

- Az iskolai munka javítása új ötletekkel, az ötletek kivitelezése, megvalósítása (innováció).
- Az oktatáshoz kapcsolódó szemléltető eszközök tervezése, kivitelezése.
- Az iskola épületének, helyiségeinek dekorálása.

- **Részvétel a nevelőtestület szakmai életében, a döntések előkészítésében és végrehajtásában**
  - Részvétel az adott tanév munkatervében meghatározott feladatok ellátásában.
  - Részvétel a nevelőtestület szakmai (pedagógiai) döntéseinek előkészítésében.
  - Önkéntes feladatok vállalása a nevelőtestületi feladatok megoldásában.
  - Aktív részvétel a tantestület életében.
  - A pályakezdő (gyakornok) vagy az iskolába újonnan került nevelők munkájának, beilleszkedésének segítése.
- **Az iskola képviselete**
  - A szülői szervezet által szervezett rendezvények segítése.
  - Részvétel a szülői szervezet által szervezett rendezvényeken.
  - Bekapcsolódás az iskolán kívüli szakmai-pedagógiai szervezetek tevékenységébe.
  - A település rendezvényein, eseményein való részvétel.
- **Megfelelő kapcsolat kialakítása a tanulókkal, a szülőkkel és a pedagógus kollégákkal**
  - A tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák személyiségének tiszteletben tartása.
  - Elfogadást, figyelmet, megértést, jóindulatot sugárzó stílus, hangnem és viselkedés a tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák felé.
  - Pedagógiai tanácsadás a tanulóknak és a szülőknek.

Az osztályfőnöki munka tartalma, osztályfőnök feladatai

Az osztályfőnöki munka tartalmát a hatályos köznevelési jogszabályok általánosságában tartalmazzák. Az osztályfőnök célzatosan összehangolja osztályában a nevelési tényezőket, mindent megtesz azért, hogy osztálya jó közösségé váljon, amelyben minden tanuló otthon van. Tanítványai családi hátterének és személyiségének alapos megismerésére törekedve, az intézmény nevelési céljainak megfelelően, azokkal mélyen azonosulva, formálja személyiségüket, segíti önismeretük, hivatástudatuk fejlődését.

Igyekszik folyamatos jelenlétével is kifejezni az osztályával való törődését (szünetekben,

kirándulásokon, iskolai rendezvényeken való részvételével).

Az osztályfőnök

- alaposan ismeri tanítványait,
- az intézmény pedagógiai elvei szerint neveli osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés tényezőit figyelembe veszi,
- együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását,
- koordinálja és segíti az osztályban tanító pedagógusok munkáját és látogatja óráikat,
- aktív pedagógiai kapcsolatot tart fenn az osztály szülői munkaközösségével, a tanítványaival foglalkozó nevelő tanárokkal és a tanulók életét, tanulmányait segítő személyekkel (pszichológus, logopédus, gyermekvédelmi feladatokkal megbízott pedagógus),
- figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét, különös gondot fordít a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók segítésére,
- minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti,
- szülői értekezletet tart, szükség esetén családot látogat, rendszeresen informálja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről,
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat: napló vezetése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása,
- segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát, saját hatáskörében - indokolt esetben - évi három nap távollétet engedélyezhet osztálya tanulójának, igazolja a tanulók hiányzását,
- osztálya tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít,
- közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében, az érdekeltekkel egyetértésben javaslatot tesz a tanulók jutalmazására és büntetésére,
- részt vesz a munkaközösség munkájában, javaslataival és észrevételeivel a kijelölt feladatok elvégzésével elősegíti a közösség tevékenységének eredményességét.

1.3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét széles körűen fejlessze. Arra törekszünk, hogy iskolánk tanulói olyanok legyenek, akik nyitottak, érdeklődők a világ

különböző dolgai iránt, tisztelettudóak, kedvesek, akik előítéletek nélkül barátkoznak társaikkal, toleránsak egymással szemben, akik szorgalmasak, kitartóak, ambiciózusak, de mások érdekeit is figyelembe veszik. Fontos számunkra, hogy tanulóink különböző adottságaikkal, eltérő ütemű fejlődésükkel, spontán tapasztalataikkal összhangban minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket. Célkitűzéseink alapján az alábbi konkrét pedagógiai feladatok köré csoportosítjuk a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos teendőinket.
Az értelmi nevelés területén nagy hangsúlyt fektetünk a kulcskompetenciák fejlesztésére.

Kulcskompetenciák fejlesztése a Nemzeti Alaptanterv alapján:

- **A tanulás kompetenciái**

  A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az ember képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve a hatékony gazdálkodást az idővel és az információval. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készteti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását, a képességek együttesére támaszkodó készségeit a legkülönbözőbb helyzetekben alkalmazza: tanulási és képzési folyamataiban, otthon, valamint a munkában egyaránt.

- **A kommunikációs kompetenciák**
  - Anyanyelvi kommunikáció

    Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.
  - Idegen nyelvi kommunikáció

    Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül - oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek -, az egyén szükségleteinek megfelelően.

- **Digitális kompetencia**

  Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát, az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

- **Matematikai, gondolkodási kompetencia**

  A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. E kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést az alkalmazásra.

- **A személyes és társas kapcsolati kompetencia**

  A személyes, értékorientációs, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá, ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva aktívan vegyen részt a közügyekben.

  Az alapvető emberi, állampolgári és Európai Uniós jogok és kötelességek megismertetése. Problémaérzékenység kialakítása a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Konfliktuskezelés, együttműködés képessége, amelynek szerves része az egészséges nemzeti öntudatra szocializálás.

- **A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái**

  Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését, amely minden műveltségterületen jelentkezik. Olyan képességek tartoznak ide, mint művészi önkifejezés, műalkotások és előadások elemzése, saját nézőpont

összevetése mások véleményével, a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása. Szűkebb és tágabb környezetünk esztétikájának tudatosítása, értékmegőrző magatartás kialakítása. Igényesség önmagunkkal és környezetünkkel szemben.

- **Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák**

  A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben – így a munkahelyén is – abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

A fent felsorolt kulcskompetenciákon felül a következő nevelési területek fejlesztése áll pedagógiai munkánk középpontjában:

- **A tanulók erkölcsi nevelése**

  A különböző szociokulturális háttérrel rendelkező tanulóink között a hátrányok feltárásával és kompenzálásával az esélyegyenlőség biztosítására törekszünk. Feladataink: az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása tanulóink körében (szociális kompetenciák).
- **A tanulók érzelmi nevelése**

  A tanulókat körülvevő környezet jelenségeire, a közösségre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra késztető érzelmek kialakítása (énkép, önismeret fejlesztése).
- **A tanulók akarati nevelése**

  Az önismeret kialakításával a kitartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség formálása.
- **Egészséges életmódra nevelés**: testi, lelki egészség, mely a tanórai és az egyéb foglalkozások során az egészségnevelési és környezeti nevelési programmal (benne a komplex intézményi mozgásprogrammal) koherensen jelenik meg:
    - az ember és a természet harmonikus kapcsolatára való törekvés,
    - a környezet iránti igényesség,
    - egészséges életmód és harmonikus életvitel ismerete,

- a testi edzettség szükséglete,
- az egészség, az élet tisztelete,
- elutasító magatartás a káros függőségekhez vezető szokásokkal szemben,
- tiszta, esztétikus környezet igénye.

- **Társas kapcsolatokkal kapcsolatos ismeretek elsajátíttatása**

  Az emberi együttélés szabályainak megismertetése. Az együttműködési készség kialakítása az önismeret fejlesztésével.
- **A tanulók munkára nevelése**

  A munka fontosságának tudatosítása. A munkavégzés, mint az ember egész személyiségét fejlesztő folyamat iránti tudatos törekvés, igény kialakítása.
- **A tanulók nemzeti nevelése**

  A haza, a szülőhely múltjának és jelenének megismerése. A nemzeti hagyományok ápolása, megbecsülése; a hazaszeretet érzésének felébresztése. Nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés, mely nem irányulhat még látens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok diszkriminációjára.
- **Értékorientációk, beállítódások kialakítása** (felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedésformák).

Az eredményes munka feltétele, hogy a pedagógusok maguk is rendelkezzenek közösségi vonásokkal, és ezáltal alkalmasak legyenek a személyiségfejlesztéssel járó feladatok elvégzésére, valamint tudatosan adjanak példát szakmai felkészültségből, korrektségből, emberségből. Ennek fejében mindezt jogosan várhatják el tanítványaiktól.

A személyiségfejlesztés színterei:

- tanórai foglalkozások,
- egyéb foglalkozások,
- iskolai sportkör,
- könyvtár,
- osztályfoglalkozások,
- tanórán kívüli rendezvények és programok,
- kulturális programok,
- táborozások,

- tanulmányi kirándulások,
- erdei iskola.

1.4. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A teljes körű egészségfejlesztési program az iskola közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, amelynek célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása, olyan problémakezelési módszer, amely az iskola közösségének aktív részvételére épít.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi négy egészségfejlesztési alapfeladat rendszeres végzését jelenti a nevelési-oktatási intézmény partneri kapcsolati hálójában szereplők ésszerű bevonásával:

- egészséges táplálkozás megvalósítása (lehetőleg a helyi termelés helyi fogyasztás összekapcsolásával);
- mindennapi testnevelés/testedzés minden tanulónak (ennek részeként sok más szakmai elvárás közt tartásjavító torna, relaxáció és tánc is);
- a tanulók érett személyiséggé válásának elősegítése személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával (ének, tánc, rajz, mesemondás, népi játékok stb.);
- számos egyéb téma között környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló egészségfejlesztési tematika oktatása.

Az egészségfejlesztési ismeretek témakörei az iskolában:

- Az egészség fogalma
- A környezet egészsége
- Az egészséget befolyásoló tényezők
- A jó egészségi állapot megőrzése
- A betegség fogalma
- A táplálkozás és az egészség, betegség kapcsolata
- A testmozgás és az egészség, betegség kapcsolata
- Balesetek, baleset-megelőzés
- A lelki egészség

- A társadalom élete, a társadalmi együttélés normái: illem és etika, erkölcs
- A szenvedélybetegségek és megelőzésük (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, játékszenvedély, internet- és tv-függés)
- A média egészséget meghatározó szerepe
- Fogyasztóvédelem
- Iskola-egészségügy igénybevétele

1.5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

1.5.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai teendők

Tudatos pedagógiai munkával arra törekszünk, hogy nevelési- és oktatásszervezési keretünket mihamarabb az alábbi kívánalmak jellemezzék:

- Biztosítjuk minden gyermek számára a lehetőséget képességei kibontakoztatásához.
- Az előzetes, otthonról hozott tudást, kultúrát minden gyermek értékként képviselheti.
- Tudatosan figyeljük és fejlesztjük a gyermekek csoport-szociális készségeit.
- A szülő, a család (mint partner) résztvevője az iskolai folyamatoknak, erős a család – iskola-gyermek közötti kommunikáció.
- Együttműködő, elfogadó, előítéletek nélküli környezetben dolgozunk.
- Megvalósul az oktatásban, nevelésben érintett intézmények szervezett, tudatos együttműködése.
- Az iskolai hatékonyság visszajelzésére tanulókövetést végzünk.
- Pedagógusaink állandóan gazdagítják az ebben felhasználható pedagógiai, módszertani repertoárjukat.

1.5.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

Iskolánk figyelmet fordít a tanulási kudarcnak kitett tanulóink felzárkóztatására is.

Tanulási kudarcnak tekintjük, ha a tanuló a tanév végén vagy félévkor valamely tantárgyból megbukik, vagy félévi, illetve tanév végi osztályzata az előző félévi, illetve tanév végi osztályzatához képest jelentősen – legalább két jeggyel – romlik.

A tanulási nehézségek leküzdésének lehetőségei:

– a nehézségek okának kiderítése

– egyénre szóló fejlesztési terv kidolgozása

A tanulási nehézségekkel küzdő tanulók problémáinak leküzdésére használt eszközök a gyakorlatban:

– differenciált feladatok

– egyéni haladási tempó

– egyéni motiválás

– sikerélmény biztosítása

– megfelelő segítség megszervezése

– megfelelő képességekre való támaszkodás

– annak a tevékenységi formának a keresése, amelyben a tanuló sikeres

– a tudás megszerzését és alkalmazását szolgáló pedagógiai eljárások mellett szükséges az olvasási, számolási, írási problémák /dyslexia, dysgrafia, dyscalculia/ gyors felismerése és preventív kezelése.

1.5.3. A lemorzsolódásban veszélyeztetett tanulókra vonatkozó intézményi feladatok meghatározása

Lemorzsolódással veszélyeztetett az a tanuló, akinek az adott tanévben a tanulmányi átlageredménye közepes teljesítmény alatti vagy a megelőző tanévi átlageredményéhez képest legalább 1,1 mértékű romlást mutat, és esetében komplex, rendszerszintű pedagógiai intézkedések alkalmazása válik szükségessé. A nevelési-oktatási intézmény a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók létszámát összesítve, valamint az alkalmazott intézkedéseket feladatellátási helyenként összesített formában, évfolyamonkénti és tantárgyankénti bontásban az adott tanév első félévére vonatkozóan február 10-éig és az adott tanév második félévére vonatkozóan június 30-áig továbbítja a pedagógiai-szakmai szolgáltatást végző Hivatal számára. A korai iskolaelhagyás megelőzését célzó intézményi tevékenységek lehetnek megelőzési (prevenciós), illetve intervenciós célúak. Ezek a tanulmányi eredmény javítását célzó; tanulói motiváció növelésére irányuló; tanulói igazolatlan hiányzás csökkentésére irányuló; a tanuló szociális helyzetből eredő hátrányának kompenzálását célzó; testi, lelki, mentális fejlesztésre, illetve szenvedélybetegség kialakulásának és bántalmazásnak a megelőzésére irányuló beavatkozások. A támogatás kiterjedhet a tanulói előrehaladásra, pedagógustámogatásra, intézményvezetés támogatására. A lemorzsolódás mértékét csökkentő

tevékenységben érintettek lehetnek a tanulók, pedagógusok, szülők, gondviselők, és egyéb szakemberek (családgondozó, szociális munkás, iskolapszichológus, orvos stb.).
Támogató szakmai szolgáltatások köre:

- A tanulók tanulószobai részvételre kötelezése, szaktanári vezetéssel;
- A bevált intézményi jó gyakorlatokról tájékoztatás;
- A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók számának csökkentése érdekében megfelelő pedagógiai eszközök és módszerek terjesztése és kiválasztásának a segítése az országos szaktanácsadói hálózaton keresztül;
- Szaktanácsadói látogatás, intézményfejlesztési szaktanácsadás igénybevétele;
- Szaktanácsadói konzultáció az egyéni fejlesztési tervek kidolgozásához;
- A hiányzó alapkompetenciákat fejlesztő programok meghatározásához hatékony egyéni tanulómegismerési eszközök, módszerek megismertetése, használatára felkészítés;
- Célirányos képzések biztosítása;
- Célirányos műhelyfoglalkozások tartása;
- Workshopon való részvétel szektorközi szakemberek részvételével;
- Nevelőtestületi szemléletformálás;
- Pedagógiai asszisztensek és iskolapszichológus bevonása.

1.5.4. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.
A beilleszkedési, tanulási, magatartási zavart a Nevelési Tanácsadó állapítja meg. Szakvéleményében megjelöli a fejlesztendő területeket is.

A fejlesztés megvalósulása:

Ennek érdekében az iskola együttműködik a tanuló rehabilitációs célú – a nevelési tanácsadás keretében végzett – foglalkoztatását biztosító intézménnyel. A szakértői bizottság szakértői

véleménye alapján iskolánk megszervezi tanulóink heti kötelező óraszáma és az osztályok engedélyezett heti időkeret különbözete terhére a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására, a beilleszkedési, tanulási nehézség, magatartási rendellenességgel diagnosztizált tanulók számára differenciált fejlesztést biztosító foglalkozásokat. A csoportos mozgásfejlesztéshez a tornatermet vesszük igénybe, speciális mozgásfejlesztő eszközökkel kiegészítve az ottani eszközöket.

Egyéni munkarend

Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető. Az egyéni munkarenddel rendelkezőt - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Azonban valamennyi tantárgyból osztályozó vizsgát köteles tenni, az egyéni munkarend ugyanis nem mentesíti a tanulót egyetlen tantárgy tanulmányi követelményeinek teljesítése alól sem.

A sajátos nevelési igényére (SNI) tekintettel egyéni munkarendű tanuló, vagy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN), erre tekintettel egyéni munkarendű tanuló iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az iskola köteles gondoskodni.

Az iskolában az egyéni munkarendben tanuló magatartását és szorgalmát nem kell értékelni. A félévi és tanév végi osztályzatainak megállapításához az iskolában osztályozó vizsgát kell tennie valamennyi tantárgyból.

Feltáró munka, korrekció, fejlesztés

Az iskolaérettség szakszerű megállapításával megelőzhető a későbbi tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézség, zavar, mely az iskola és a szülő felelőssége. A problémák legkisebb jelzésszerű megjelenésére is odafigyelve az első osztályban a prevenció elve érvényesül. A problémák korai feltárása érdekében az osztálytanító minden év decemberéig elvégzi a DIFER felmérést azon elsős tanulóinkkal, akiknél az átlagostól eltérő fejlődést tapasztal. Ezt a munkát segíti utazó logopédus, aki tanulóink hangképzésének felmérése után, folyamatosan foglalkozik – folytatva az óvodában elkezdett terápiát - az arra rászoruló tanulók beszédhibáinak korrekciójával.

Pedagógiai tennivalóink: felzárkóztatás, korrepetálás, kompenzáló nevelés, fejlesztés, prevenció és reedukáció. A fejlesztés az alapképességek mentén történik, lehetővé téve az

olvasás, írás, számolás készségszintű elsajátítását.
A fejlesztés célja: a tanulók váljanak képessé az általános iskolai követelmények elsajátítására.

Tanulóink integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében pedagógusaink magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkeznek, akik:

- a szakvélemény alapján egyéni bánásmódot biztosítanak tanulóinknak,
- együttműködnek fejlesztő pedagógussal, iránymutatásait, javaslatait beépítik a pedagógiai folyamatokba,
- a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat, alkalmaznak (kooperatív technikák, projektmódszer stb.),
- alkalmazkodnak az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- felzárkóztató foglalkozásokat szerveznek,
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keresnek, tanulás-módszertani órán fejlesztik az önálló tanulás képességét,
- nagy hangsúlyt fektetnek a napközi otthonos, tanulószobai nevelésre,
- naprakész kapcsolatot ápolnak a szülőkkel,
- tantestületi értekezleteken folyamatosan értékelik, elemzik e nehézségekkel küzdő gyermekek munkáját.

A gyógypedagógus és fejlesztő pedagógus:

- segíti a szakértői diagnózis értelmezését,
- javaslatot tesz a tanulók egyéni igényeihez szükséges módszerek alkalmazására,
- figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz az eredmények értékelésében,
- konzultál a gyermek pedagógusaival, szüleivel,
- terápiás fejlesztő tevékenységet végez (egyéni fejlesztési terv alapján) a tanulóval,
- igény szerint tananyagok, tananyagrészek megtanításában, elmélyítésében részt vesz,
- segíti a többségi pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében,
- segíti a helyi feltételek és a gyermekszükségleteinek összehangolását.

Elengedhetetlen, hogy a fejlesztésben résztvevő szakemberek team-munkában dolgozzanak.

1.5.5. A sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos feladatok

Sajátos nevelési igényű tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Lehetőséget biztosítunk az SNI tanulók integrált oktatására. A sajátos nevelési igény (fogyatékosság) gyanúja esetén szakértő és rehabilitációs bizottság vizsgálatát kérjük. Az SNI tanulók nevelése-oktatása állapotuknak megfelelően a vonatkozó jogszabályi előírások szerinti speciális implementációjú tanterv szerint történik. A használt módszerek igazodnak hiányosságaikhoz, fogyatékosságukhoz. Értékelésük egyéni elbírálás alapján, a vonatkozó szabályozók által megfogalmazott metódusnak megfelelően folyik. A szakvélemény és vizsgálati eredmények ismeretében, valamint szakemberekkel és az osztályokban tanító pedagógusokkal történő szakmai megbeszélés után csoportokat alakítunk ki. A szakértői vélemények ismeretében egyéni fejlesztési tervet készítünk, mely magában foglalja azon korrekciós eljárásokat és terápiás módszereket, melyek a tanulók egyéni fejlődési ütemét segítik. A fejlesztést a törvény által előírt pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozás óraszámában, szakképzett gyógypedagógus végzi, egyéni fejlődési lap vezetése mellett. Ehhez rendelkezésünkre áll két fejlesztő pedagógus, és egy gyógypedagógus. A jogszabályi előírásoknak megfelelően gondoskodunk a felülvizsgálati időpontok kéréséről. Törekszünk a tanulók ismeretszerzését gátló tényezők felszámolására, a személyre szabott fejlesztési eljárások megtervezésére és szervezésére. Differenciált tanórai foglalkozásokkal, egyéni és kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokkal segítjük a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulókat.

A fejlesztő foglalkozások fő területei:

- mozgásfejlesztés
- testséma fejlesztése
- percepciófejlesztés
- beszédkészség fejlesztése
- emlékezet- és figyelemfejlesztő gyakorlatok
- érzékszervi fogyatékos-nagyothalló tanulók fejlesztése
- a nagyothalló tanuló fokozott egyéni bánásmód mellett, a többi tanulóval együtt,

azonos osztályban (integráltan) tanul, fejlesztésben részesül a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően. A tanulók számára a működőképes hallókészülék, a pedagógus közelsége, az általa nyújtott jól érthető természetes beszédminta szükséges a megfelelő beszédértéshez. Lényeges olyan ülőhely kiválasztása, ahonnan jól láthatja és hallhatja a tanárt és társait, valamint az alkalmazott IKT eszközöket.

A pedagógusok segítik a tanulók megértését a témaváltások jelzésével, az egyes tematikus egységek újbóli összefoglalásával. A tanulók számára segítséget nyújtunk a szóbeli utasítások írásban történő átadásával, azon utasítások esetén, melyek sok elemből állnak, és minden elem fontos információt hordoz. A célok elérése érdekében feladataink megvalósítása során szoros együttműködést tartunk fenn a szülőkkel, gyermekvédelmi intézményekkel, a pedagógiai szakszolgálattal.

1.5.6. A kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók nevelése

A törvény meghatározása szerint kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Kiemelt fontosságú a tehetségek felismerése és fejlesztése.

A tehetséggondozó tevékenység első és nagyon fontos fázisa a tehetség felismerése, a tehetségre utaló tulajdonságok testi, fizikai, idegrendszeri, intellektuális, értelmi, érzelmi-tulajdonságainak megismerése. Fontos, hogy a pedagógusok rendelkezzenek az ehhez szükséges pszichológiai ismeretekkel (önképzés, munkaközösségi továbbképzés).

Minden pedagógus, de elsősorban az osztálytanító, a szaktanár és az osztályfőnök feladata, hogy felhívja a figyelmet tehetséges tanítványainkra, hogy megfelelően gondoskodhassunk fejlesztésükről. E tevékenység kiterjed a tanórai és tanórán kívüli területekre egyaránt, együttműködést tételez fel a családdal és a tehetségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel és szakemberekkel.

Feladatunk: a tehetséggondozás módszereiben célirányos tanulásszervezési eljárások alkalmazása:

- differenciált tanulásszervezés,
- kooperatív technikák,

- projektmódszer,
- tevékenységközpontú pedagógiák.

A tehetségfejlesztés lehetőségei iskolánkban:

- Differenciált tanórai munka.
- Tehetséggondozó programok.
- Egyéni feladatok adásával igyekszünk kibontakoztatni a gyermek képességeit, tehetségét.
- Szakkörök. A szakkörök szervezésénél a sokoldalúságra, a változatosságra törekszünk. A gondosan tervezett, szakköri tevékenység jól szolgálja a gyerekek saját haladási ütemének megfelelő egyéni fejlődését. Azonos érdeklődésű, hasonló képességű, ambiciózus tanulók közössége lehetőséget biztosít az elsajátított tananyag magasabb szintű alkalmazására, rendszerezésére, a kötelező tananyagot meghaladó ismeretek elsajátítására, a versengésre és a legjobbak kiválasztására.
- Felkészítés versenyekre, pályázatokon való részvételre.
- Felkészítés középiskolai tanulmányokra.
- Személyes beszélgetések, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak megkeresése.
- Kiugró tehetségek szakemberhez való irányítása, aki gondoskodik megfelelő fejlesztésükről.
- Versenyeztetés: tantárgyakhoz köthető, sport, művészeti és komplex versenyek megszervezése, és azokon való részvétel intézményi, illetve területi szinten.
- Lehetővé tesszük tanítványainknak, hogy bekapcsolódjanak az iskolán kívül megszervezett tanfolyamokba, tevékenységekbe, ha azok összeegyeztethetőek iskolai kötelezettségeikkel.
- A közművelődési intézmények által biztosított lehetőségek kihasználása (színházlátogatások).

1.6. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés az a folyamat, amely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot megteremti.

Az iskola közösségképe

Az iskolai nevelő – oktató tevékenység elsődleges színterei az osztályközösségek, és csoportok, amelyek a tanulók fejlődését, önismeretének kialakulását segítő az összetartozás érzését erősítő tartalmas közösségi élet kialakítására törekednek. A közösségek egymással jó kapcsolatot kiépítve és ápolva az iskola közösségébe integrálódnak, ugyanakkor nyitottak tágabb környezetük felé is.

A közösség fejlesztésében alapelveink

Alapelvünk a közösségi nevelés, amely nem zárja ki

- a szuverenitást, hiszen csoportban, közösségben fejlődik a tanuló önismerete. Itt ismeri meg a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges normákat, demokratikus attitűdöket, tevékenységek alapján válhat öntudatos, jogait és kötelességeit ismerő és érvényesítő állampolgárrá.
- a patrióta szemléletet, mely megalapozza a nemzettudatot, elmélyíti a nemzeti önismeretet, hazaszeretetet, ösztönöz népünk kulturális örökségének megőrzésére.
- a nyitottságot más népek kultúrája, nyelve, társadalmi és művelődési intézmények, szervezetek, hazai és külföldi oktatási intézmények iránt. Törekvés a másság elfogadtatására.

A közösségfejlesztés céljai

Színes és tartalmas közösségi élet kialakítása, mely módot ad tagjainak együttműködési készségük, felelősségérzetük, öntevékenységük fejlesztésére, a demokratikus elvek tiszteletben tartására.

A tanulók társas kapcsolatait jellemezze

- az alapvető emberi értékek ismerete és elfogadása,
- a teljesítmény és az emberi nagyság tisztelete,
- nyitottság és tolerancia a másság iránt,
- az egyén és a közösség összhangja, a szolidaritás, az együttműködés,
- a demokrácia normáinak ismerete és törekvés annak alkalmazására mindennapi életükben, a kulturált magatartás.

Az iskola tanulói érezzék jól magukat az intézményben, erősödjön bennük szűkebb és tágabb hazájuk iránt táplált azonosságtudat

- legyenek büszkék és ápolják az iskola hagyományait,

- ismerjék meg és tiszteljék hazájuk jelképeit, nemzeti kultúráját,
- erősödjön bennük a hazaszeretet érzése – legyenek nyitottak a különböző szokások, kultúrák iránt,
- életkoruknak megfelelően ismerjék meg a gyermeki és az emberi jogokat.

A közösségfejlesztés színterei és feladatai

- osztályfőnöki órák, osztályfoglalkozások, tanórák
    - az osztályközösségek kialakítása az alkalmazkodás és beilleszkedés gyakorlásával az együvé tartozás érzésének kialakítása,
    - a közösség értékrendjének, hagyományainak kialakítása az iskola értékrendjéhez kapcsolódva,
    - az egyén és közösség összhangjának megteremtése, az együttműködés és a szolidaritás gyakoroltatása,
    - önállóság, öntevékenység fokozott előtérbe helyezése a közösség programjainak szervezésekor,
    - a demokrácia normáinak megismertetése és törekvés ennek alkalmazására a mindennapokban,
    - a hagyományok, az értékek, a jogok, kötelességek megismertetése.
- egyéb foglalkozások - szakkörök, sportkörök, napközis foglalkozások
    - együttműködés, egymás munkájának megbecsülése, elismerése a közös cél érdekében,
    - kölcsönös tisztelet, mások értékeinek megismerése,
    - a szabadidő tervezésének, hasznos eltöltésének elsajátíttatása,
    - érzelmeken keresztül játékos módszerekkel az összetartozás érzésének erősítése,
    - a tanulók önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére való nevelése,
    - átgondolt játéktervvel és a játéktevékenység pedagógiai irányításával a közösséghez való tartozás érzésének erősítése,
    - a sokoldalú és változatos foglalkozásokkal (zene, tánc, képzőművészeti, kézműves stb.) járulunk hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez,
    - a séták, a kirándulások, erdei iskolák tevékenységeivel a természetszeretetet és a környezet iránti felelősség elmélyítése,
    - a közösségben végzett munka, a közösség szabályainak megismerésével a tanulók értékek iránti fogékonyságának erősítése.

- diákönkormányzat

  Az intézmény feladata a diákképviselet és az osztályközösségek pedagógusokkal való konzultációjának tereit megteremteni. Továbbá az osztályközösségek, a diákképviselői fórumok és az iskolagyűlés működésének pedagógiai tartalmú tevékenységét elősegíteni és koordinálni. Iskolánkban a közösségfejlesztés fő területei közé tartozik a diákönkormányzati munka és a szabadidős tevékenységek. A DÖK osztály tisztségviselői és az adott osztályközösség csak egymást erősítve tudja elvégezni közösségi munkáját. Ösztönöznünk kell a közösségi feladatok vállalását, a megbízások teljesítését és értékelését.

  - A tanulókkal sajátíttassuk el és gyakoroltassuk a demokrácia szabályait.
  - Legyenek részesei az őket érintő szabályok megalkotásának.
  - Tervezzék meg közösségeik rendjét és programját.
  - A DÖK keretei között tapasztalják meg az alkotás örömét, mikor a tervezéstől a szervezésen, rendezésen, lebonyolításon át az ellenőrzésig és értékelésig ötleteiket, elképzeléseiket megvalósíthatják. E tevékenység során a nehézségek leküzdésének megtanulása és mások véleményének elfogadása, érdekeinek tiszteletben tartása, kompromisszumok kötése fejleszti képességeiket.
  - Jelöljünk ki olyan közös értékeken és érdekeken alapuló közös és konkrét célokat, amelyek nem sértik az egyéni érdekeket.
  - Fejlesszük a meglevő közösségi munkálatokat, közösségépítő tevékenységeket.
  - Törekedjünk a közösség iránti felelősségtudat kialakítására, fejlesztésére.
  - Alakítsuk ki a tanulóban a felelősségteljes közszereplés igényét, a demokratikus kommunikáció rutinját.

1.6.1. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje

A tanulót megilleti az a jog, hogy életkorának megfelelő mértékben részese legyen az őt érintő döntések meghozatalának. Ezt a jogát személyesen, illetve választott képviselőin, valamint szülőjén/gondviselőjén keresztül gyakorolhatja. Joga van megismerni az őt érintő döntés tartalmát, okát, következményeit.

A döntési folyamat során joga van véleményét elmondani. A nevelési-oktatási intézmény a tanulóval kapcsolatos döntéseit jogszabályban meghatározott esetben és formában, írásban

közli a tanulóval, a szülővel. A tanuló ezen jogai gyakorlásának módját a házirend tartalmazza. A tanulók és a tanulóközösségek érdekeiknek képviseletére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik ötödik osztálytól, osztályonként 2 képviselővel, tanári segítséggel. Nevelési tevékenységünk fontos területének tartjuk a diákönkormányzat működését, hiszen ez a tanulók felnőtt életére való felkészülésének nagyon jó gyakorlóterepe. Az iskolai diákönkormányzat jogosítványait az iskolai diákönkormányzat vezetősége, illetve annak választott tisztségviselői érvényesítik. Az iskolai diákönkormányzat a magasabb rendű jogszabályokban megfogalmazott jogkörökkel rendelkezik. Az iskolai diákönkormányzat szervezetét és tevékenységét saját szervezeti és működési szabályzata szerint alakítja. A diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzatát a választó tanulóközösség fogadja el, a nevelőtestületnek egyetértési joga van. Az iskolai diákönkormányzat munkáját segítő nevelőt a diákönkormányzat vezetőségének javaslata alapján – a nevelőtestület egyetértésével – az igazgató bízza meg. A diákönkormányzatnak egyetértési joga van a következő kérdésekben:

- az SZMSZ tanulókat érintő rendelkezéseinek elfogadása és módosítása,
- a tanulói szociális juttatások elosztási elvei eldöntésekor,
- a házirend kialakításakor,
- a tanulókat érintő minden kérdésben.

Az iskolai diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

- a tanulók nagyobb közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- a tanórán kívüli tevékenység formáinak meghatározásához,
- a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához.

Az iskolai diákközgyűlést évente legalább 1 alkalommal össze kell hívni. Az évi rendes diákközgyűlés összehívását a diákönkormányzat vezetője kezdeményezi, a tanév helyi rendjében meghatározott időben. A diákközgyűlés összehívásáért az igazgató felelős. A rendkívüli diákközgyűlés összehívását az iskolai diákönkormányzat vezetője vagy az intézmény igazgatója kezdeményezheti. Az évi rendes diákközgyűlésen a diákönkormányzat és az intézmény képviselője beszámol az előző diákközgyűlés óta eltelt időszak munkájáról, különös tekintettel a gyermeki jogok, a tanulói jogok helyzetéről és érvényesüléséről. A diákközgyűlésen a tanulók az intézmény életét érintő ügyekben kérdéseket intézhetnek a

diákönkormányzat, illetve az intézmény vezetéséhez. A diákközgyűlés napirendi pontjait a megrendezése előtt tizenöt nappal nyilvánosságra kell hozni. A diákközgyűlés 1 tanév időtartamra a tanulók javaslatai alapján diákképviselőt választ. Az iskolai diákönkormányzat működéséhez szükséges feltételeket (helyiségek, berendezések használata stb.) az intézmény vezetése (ill. fenntartója) teljeskörűen térítésmentesen biztosítja. A diákönkormányzat egyéb bevételeinek felhasználásáról (pl. hulladékgyűjtés bevétele stb.) maga dönt.

1.7. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

A szülők közösségét érintő együttműködési formák

Az iskolai nevelés-oktatás, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése.

Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az iskolai nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése. Az érdekazonosság ellenére az együttműködés alkalmazkodási képességet, empátiát, bizalmat, fegyelmet és sok türelmet kíván mindhárom féltől.

Kiemelten fontos feladatnak tartjuk a szülőkkel való korrekt és egyenrangú kapcsolatok ápolását, hisz a gyermekek nevelését közösen tudjuk eredményesen megvalósítani. Azt a tényt, hogy gyermeküket iskolánkba íratták bizalmi kérdésnek tekintjük, és annak megfelelően kezeljük. Célunk, hogy intézményünk hatékonyan működjön, amelyet a gyermekek érdekében a szülőkkel közös, bizalmon alapuló, partnerelvű együttműködés biztosít.

Fontosnak tartjuk, hogy nevelési céljainkat közelíthessük egymáshoz. Ennek érdekében:

- tájékoztatjuk a szülőket az iskolai nevelés céljairól, feladatairól, az alkalmazott módszerekről,
- mindezekről megismerjük a szülők véleményét,
- alkalmat biztosítunk a szülőknek, hogy az iskolai élet tevékeny résztvevői, közreműködői és segítői lehessenek,
- fontos, hogy minden szülői fórumon (SZM megbeszélés, szülői értekezletek) megtörténjen a szülők tájékoztatása nevelő-oktató munkánk eredményeiről.

Iskolánkban a szülői kapcsolattartás legközvetlenebb szervezete a Szülői Munkaközösség (SzM). Valamennyi osztályban a szülők két SzM tagot választanak, akik az évente rendszeresen megtartott iskolai SzM megbeszélésein az iskolavezetés felé közvetítik a szülők észrevételeit, véleményét és az itt kapott tájékoztatást, információkat a többi szülő felé továbbítják.
A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái:

- nyílt napok, nyílt órák szervezése
- rendszeres tájékoztatás tanulóink előmeneteléről, magatartásáról,
- előre tervezett szülői értekezletek *(*a tanév éves rendjének megfelelően évente legalább egy iskolaszintű és legalább négy osztályszülői értekezlet),
- rendkívüli szülői értekezletek,
- fogadóórák,
- Szülői Választmányi értekezletek,
- előadások szervezése igényelt téma szerint,
- pályaválasztási tanácsadás,
- családlátogatás (ha szükséges),
- az iskola honlapján keresztül,
- közös rendezvények szervezése a diákok, a szülők és a pedagógusok részvételével: (iskolai programok, koncertek, kirándulások),
- alapítványunk bevonása a közös rendezvények támogatásába (pl. Projekt napok, Farsang, Diáknap).

Az együttműködés fejlesztésének lehetőségei

- az iskolai élet iránt kevésbé érdeklődő szülők bevonása a közös munkába,
- közösen rendezett iskolai és kulturális rendezvények,
- szülők bevonása az erdei iskola és táborok szervezésébe, lebonyolításába.

A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

A tanulók kapcsolataikat az osztályközösségen és a Diákönkormányzaton keresztül alakítják az intézménnyel. E kapcsolatot a közösen kialakított, törvényi előírásoknak megfelelő Házirend szabályozza.

Kapcsolattartás az iskola oktató-nevelő munkáját segítő szervezetekkel

Az intézmény rendszeresen tartja a kapcsolatot az alábbi szakmai szervezetekkel:

- gyermek és ifjúságvédelmi szervezetek,
- szakmai szolgáltató szervezetek,
- szakszolgálatok,
- iskola-egészségügy,
- kulturális és sportszervezetek,
- civil szervezetek.

A kapcsolattartás rendjét az SZMSZ tartalmazza.

1.8. A tanulmányok alatti vizsgák

A vizsgaszabályzat hatálya, célja

Tanulmányok alatti vizsgákat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet által előírt esetekben szervez az iskola (egyéni munkarend szerint tanulók, tantestületi döntés alapján kötelezettek esetében).

A vizsgaszabályzat hatálya:

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra, azaz osztályozó vizsgákra, különbözeti vizsgákra, javítóvizsgákra, pótló vizsgákra vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira – akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény igazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő.

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira. A tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, valamint a javítóvizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani.

A vizsgák célja:

az év közben sikertelen, vagy a tanórák látogatása alól felmentett tanuló számot adhasson tudásáról és eredményes vizsga esetén felsőbb évfolyamba léphessen.

Tanulmányok alatti vizsgák

Osztályozó vizsga

Osztályozó vizsgát kell tenni a tanulónak a félévi és év végi osztályzatok megállapításához, ha:

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- tanulmányait egyéni munkarend szerint végzi,
- hiányzása a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében előírt mértéket meghaladja, és ezért nem osztályozható, amennyiben a tantestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen.

Ha a tanuló hiányzása adott félévben meghaladja adott tantárgyból a 30%-ot, köteles a tantárgyból osztályozó vizsgát tenni; ha a két félévben összesen lépi át a 30%-ot, a nevelőtestület dönthet az osztályozó vizsgáról, vagy a jegyek alapján történő értékelésről, ha az elégséges számú. Ha a hiányzás mértéke a tanévben meghaladja a 250 órát, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. Magasabb osztályba való lépése csak sikeres osztályozó vizsga tétele mellett lehetséges. Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

Javítóvizsga

Ha a tanuló tanév végén bármely tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a nevelőtestület határozata alapján javítóvizsgát tehet, kivéve, ha háromnál több tantárgyból van elégtelen osztályzata. Amennyiben a javítóvizsgán nem teljesíti a meghatározott követelményeket, vagy nem jelenik meg, köteles évet ismételni. A javító vizsga időpontját a szorgalmi időszak lezárásakor az iskola bejáratára kell kifüggeszteni.

Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha

- neki fel nem róható okokból elkésik, távol marad,
- megkezdett vizsgáról engedéllyel távozik.

Pótló vizsgát – az igazgató döntése alapján – az adott vizsganapon vagy az iskola által megszervezhető legközelebbi vizsganapon kell megtartani. A pótló vizsgát az osztályozóvizsgára előírt módon kell lebonyolítani.

Különbözeti vizsga

A tanulót jogszabály értelmében megilleti az a jog, hogy a választható tantárgyak esetében a május 20-i határnappal, a következő tanévre más választható tantárgyat válasszon. Ennek feltétele a sikeres különbözeti vizsga.

Különbözeti vizsgát tehet a tanuló, ha:

- írásbeli határozat alapján engedélyezték,
- átvétellel tanulói jogviszonyt kíván létesíteni és az előző iskolájából eltérő tanterv szerinti tanulmányokat folytatott.

A különbözeti vizsga a tantárgyi követelmények optimumát kéri számon.

A vizsgára a szülő jelentkezteti a tanulót. Különbözeti vizsgát a tanév során folyamatosan lehet szervezni.

Az osztályozó-, javító és egyéb vizsgák lebonyolítására vonatkozó helyi szabályok

A vizsgák időpontjáról– a javítóvizsga kivételével – a vizsgára történő jelentkezéskor írásban kell tájékoztatni a tanulót és a szülőt, legalább 10 nappal a vizsga kezdeti időpontja előtt. Tanulmányok alatti vizsgát – az e rendeletben meghatározottak szerint – független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll. A tanulmányok alatti vizsgán vizsgabizottság ellenőrzi és értékeli a vizsgakötelezettséggel érintett időszakra vonatkozó követelmények elsajátítását. A bizottság az összesített részeredmények és a kérdező tanár véleményezése alapján dönt a minősítésről.

Gyakorlati vizsgát kell tenni, szóbeli vizsgával együtt a készségtárgyakból: ének-zene, vizuális kultúra, testnevelés, digitális kultúra.

Ha a tanuló a tanulmányok alatti vizsga letételére a nevelőtestülettől halasztást kap, a halasztott időpontig úgy folytathatja tanulmányait, mintha sikeres vizsgát tett volna.

A tanulmányok alatti vizsgák (osztályozó vizsga, különbözeti vizsga, pótló- és javítóvizsga) követelményeit, részeit, az értékelés szabályait a szakmai munkaközösségek határozzák meg. A vizsga tantárgyi/évfolyamonkénti követelményei megegyeznek a kerettantervek alapján készült, a Pedagógiai Program részét képező helyi tanterv adott tantárgyra és évfolyamra vonatkozó követelményeivel.

A tanuló a vizsgára egyénileg készül fel, az iskola a nyár folyamán két ízben konzultációs lehetőséget biztosíthat (június-augusztus).
A javítóvizsga témaköreit, a konzultációk időpontjait, a követelményeket, az iskola a tanévzáró napján közli a tanulóval.
Javítóvizsga augusztus 15. és augusztus 31. között szervezhető. A vizsga idejéről az igazgató a tanulót és annak szüleit postai úton, illetve hirdetmény kifüggesztésével értesíti.
A javítóvizsga helye az iskola, ahonnan a tanulót javítóvizsgára utasították. Amennyiben a tanuló más helységbe költözik, az új iskolájában is tehet javítóvizsgát. A vizsga eredményét az iskolatávozási bizonyítványon jelzi a vizsgáztató iskola. A javítóvizsga indokolatlan elmulasztása évfolyamismétlést von maga után.
A sikertelen osztályozóvizsgát a tanuló a javítóvizsgán a tovább haladás érdekében kijavíthatja.
A javítóvizsgán elégséges osztályzatot kapott tanuló magasabb évfolyamba léphet.

Vizsgaforma, vizsgarészek

- szóbeli vizsga
- írásbeli vizsga
- gyakorlati vizsga

A vizsgák követelménye a helyi tantervben szereplő, az adott tanévre vonatkozó tananyag. A vizsgák részeit és az értékelés rendjét a helyi tanterv alapján az alábbiak szerint határozzuk meg:

	Vizsgarész típusa		
	írásbeli	**szóbeli**	**gyakorlati**
Magyar nyelv	X		
Irodalom	X	X	
Első élő idegen nyelv	X	X	
Matematika	X		
Etika/Hit-és erkölcstan		X	
Történelem	X	X	
Állampolgári ismeretek	X		
Hon- és népismeret	X		
Természettudomány	X	X	

Fizika	X		
Kémia	X		
Biológia	X	X	
Földrajz	X	X	
Ének-zene		X	
Vizuális kultúra	X		X
Dráma és színház		X	
Digitális kultúra	X		X
Technika és tervezés		X	
Testnevelés			X

A tanulmányok alatti vizsgák különös – eljárási - szabályai

1. Az írásbeli vizsga időtartama – a szakvélemény alapján ettől eltérést lehetővé tevő esetek kivételével – tantárgyanként és évfolyamonként maximum 45 perc.
2. Egy napon legfeljebb két írásbeli vizsgát lehet tenni.
3. A szóbeli vizsgát az iskola szakos tanáraiból az igazgató által kijelölt vizsgabizottság előtt kell megtartani. A vizsgabizottság kérdező tanára lehetőleg az a tanár legyen, aki a tanulót előzőleg tanította.
4. Az elnöki teendőket az igazgató vagy a megbízottja látja el.
5. A vizsgán az elnökön és a kérdező tanáron kívül még egy vizsgabizottsági tagnak jelen kell lennie.
6. A tanulónak az írásbeli vizsgán kihúzott tétel (ami több feladatból állhat) kidolgozására legalább 20 percet kell biztosítani, kivéve a 1. pontban tett kivételt.
7. A szóbeli feleletek maximális időtartama 15 perc. Ha a tanuló a feladatát nem tudja megoldani, teljes tájékozatlanságot árul el, az elnök egy alkalommal póttételt húzathat vele. Erre is 20 perc a felkészülési idő, valamint 15 perc a felelet időtartama.
8. Az értékelés helyi rendje

   Az írásbeli vizsgák értékelése az alábbi egységes osztályozás szerint történik:

Osztályozó és különbözeti vizsgák esetén, illetve ezek pótló vizsgájánál

0 - 29% - elégtelen

30 - 48% - elégséges

49 – 66% - közepes

67 – 84% - jó

85 -100 % - jeles

Javító vizsgánál, illetve ennek pótló vizsgájánál

0 - 49% - elégtelen

50 - 84% - elégséges

85 -100% - közepes

A szóbeli vizsga értékelését a kérdező tanár javaslatára a vizsgabizottság állapítja meg. A végső eredményt a vizsgarészekre adott osztályzatok átlagából kell számítani.

9. Azt a vizsgázót, aki akár az írásbeli, akár a szóbeli vizsgán figyelmeztetés ellenére meg nem megengedett eszközt használ, az igazgató a vizsga folytatásától eltilthatja, a vizsgaeredménye: elégtelen. Az indokolatlanul félbehagyott vizsgát úgy kell tekinteni, mint ami nem sikerült. Az önhibán kívüli, indokolt vizsgamegszakítás esetén módot kell adni, annak megismétlésére.
10. A vizsga a vizsgázó számára díjtalan.
11. A szabályosan megtartott vizsga nem ismételhető meg.
12. A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni.
13. A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel.
14. A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja, valamint a diák szóbeli felkészülés alatti jegyzetei. Az írásbeli feladatlapot és jegyzetelés (vázlatkészítés) céljára kapott papírlapot az iskola körbélyegzőjével el kell látni. A tanuló és a szülő kérésre, egyeztetett időpontban a vizsgaelnök jelenlétében a vizsgadokumentumokba betekinthet, írásos megjegyzést fűzhet az értékeléshez, melyet jegyzőkönyvbe kell venni.
15. Az írásbeli dolgozatot a szaktanár piros tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli és aláírásával látja el. A javítás téves bejegyzéseit látható módon szignálva kell eszközölni.
16. A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni.

17. A vizsgaeredmény kihirdetésének legkésőbb a vizsgát, több vizsga esetén a legutóbb teljesített vizsgát követő második munkanapon meg kell történnie.

1.9. Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

A KRÉTA rendszer által biztosítjuk, hogy az érdemjegyek rögzítése és az értesítési folyamat hatékony legyen, lehetőséget teremtve a diákoknak és szülőknek az eredmények időben történő megismerésére, diákok fejlődésének monitorozására.
Az írásos tanulói teljesítmények, dolgozatok érdemjegyét kötelező a tanulóval ismertetni, nem kerülhet olyan érdemjegy az osztályozó naplóba (KRÉTA), amiről a tanuló nem tud.

- Szóbeli felelet bejegyzése a Kréta naplóba, aznap amikor a tanuló felelt.
- Az írásos tanulói munkák javításának, értékelésének határideje:
  - írásbeli feladat, röpdolgozat (következő órán vagy 1 héten belül),
  - témazáró dolgozat (2 héten belül).

1.10. A felvétel és az átvétel helyi szabályai

A tanuló – beleértve az egyéni munkarenddel rendelkezőt is – az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. Felvételi vizsga nem szervezhető. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételről vagy átvételről az iskola igazgatója dönt a 2011. évi CXC törvény 50. § (1) bekezdése alapján. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A tanuló a tanulói jogviszonyon alapuló jogait az előbbi időponttól kezdve gyakorolhatja. Jogszabály, továbbá az iskola házirendje egyes jogok gyakorlását az első tanév megkezdéséhez kötheti.
Az iskola első évfolyamára felvételt nyer minden olyan tanköteles és iskolaérett gyermek, aki

- az iskola beiskolázási körzetében állandó vagy ideiglenesen bejelentett lakásban él,
- illetve a fenntartó által előírt létszámkeretig minden gyermek, akinek szülei az intézményünket választották. Túljelentkezés esetén előnyben részesülnek a hátrányos helyzetű tanulók.

Magasabb évfolyamon felvételt nyerhet minden tanuló,

- aki beiskolázási körzetünkbe költözött,

- körzeten kívüli tanuló abban az esetben, ha az osztályok létszáma ezt lehetővé teszi.

Az iskola igazgatója a felvételi eljárásban a felvételről, átvételről tanulói jogviszonyt létesítő, vagy a kérelmet elutasító döntést hoz. Az iskola igazgatója köteles értesíteni a felvételi, átvételi kérelem elbírálásáról a szülőt a döntést megalapozó indokolással, a fellebbezésre vonatkozó tájékoztatással, továbbá átvétel esetén az előző iskola igazgatóját is. Az iskola igazgatója a felvételi, átvételi kérelem benyújtásával kapcsolatos ügyintézés, a határidő számítás, a mulasztás elbírására és a kérelem benyújtásával kapcsolatos eljárás során a köznevelés rendszerében hozott döntésekkel kapcsolatos szabályok alapján jár el. A kötelező felvételt biztosító iskola igazgatója a kormányhivataltól kapott nyilvántartás, a kijelölt iskola a megküldött szakértői vélemény vagy a kormányhivatal határozata alapján értesíti a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatalt, ha a gyermeket az iskolába nem íratták be.

- A tanuló átvételére – kivétel, ha az általános iskolai tanuló úgy kíván iskolát váltani, hogy az az iskolatípus változtatásával is jár– a tanítási év során bármikor lehetőség van.
- Az iskola a vele tanulói jogviszonyban álló tanulókról nyilvántartást vezet. Ha a tanköteles tanuló iskolát változtat, további nyilvántartása az átadó iskola értesítése alapján az átvevő iskola feladata. Az iskola nyilvántartásában marad az a tanköteles tanuló, aki iskolai tanulmányait külföldön folytatja. Az iskola kivezeti a nyilvántartásából azt a tanulót, akinek tanulói jogviszonya kérelmére a tankötelezettség megszűnését követően megszűnik.
- Ha a tanköteles tanuló az általános iskola utolsó évfolyamának elvégzése után a középfokú iskolai felvételi eljárásban nem vett részt, az általános iskola igazgatója értesíti a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatalt, amely gondoskodik a tanuló tankötelezettségének teljesítését biztosító nevelés-oktatásban történő részvételéről.
- Ha a tanulót rendkívüli felvételi eljárás keretében vették fel az iskolába, a beiratkozásának időpontját az iskola igazgatója állapítja meg.

Az iskolai beiratkozás idejéről, az erről való döntés és a jogorvoslat benyújtásának határidejéről az Oktatási Hivatal közleményt vagy hirdetményt köteles közzétenni a helyben szokásos módon, a beiratkozás első határnapját megelőzően legalább harminc nappal, amelyet megküld a tankerületi központ részére.

Az adott évben tanköteles korba lépő gyermeket a szülő április 1-je és április 30-a között - a hivatal által közleményben vagy hirdetményben közzétett időpontban - köteles beíratni a

lakóhelye szerint illetékes vagy a választott iskola első évfolyamára.

Az általános iskola első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát,
- a gyermek lakcímét igazoló hatósági igazolványt,
- szükség esetén a nevelési tanácsadó vagy szakértői bizottság véleményét.

Amennyiben a választott iskola igazgatója a gyermek felvételét elutasító döntést hoz, a szülő a gyermekét a döntés véglegessé válását követő öt napon belül köteles beíratni a kötelező felvételt biztosító iskola első évfolyamára.
Amennyiben átvételről van szó, szükséges az előző iskola által kiállított „Értesítés iskolaváltásról" c. nyomtatvány.
A tanuló átvételének szabályai Az iskolai oktatás általános műveltséget megalapozó szakaszában az iskolák közötti átjárhatóságot biztosítania kell az általános iskolának. A tanuló joga, hogy kérje átvételét másik azonos, vagy más típusú nevelési-oktatási intézménybe. Az 1-8. évfolyamon különbözeti vizsga, évfolyamismétlés nélkül folytathat tanulmányt az a tanuló, aki hasonló típusú iskolából kéri átvételét. Amennyiben a tanuló nem tanulta azt az idegen nyelvet, amelyet az adott évfolyamon oktatunk, vállalnia kell különbözeti vizsga letételét 6. évfolyamig. A hetedik és nyolcadik évfolyamokon kérheti az egyéni előrehaladást a már tanult idegen nyelvből (csak német és angol nyelv) és az osztályozó vizsgán történő értékelését. Azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, tartózkodási helye a körzetben van, köteles az intézmény átvenni. A körzeten kívüli tanuló átvételéről az igazgató dönt az osztályfőnöki munkaközösség véleményének és az osztálylétszámok figyelembevétele mellett.

1.10.1. A felvételi eljárás különös szabályai

Ha iskolánk a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, köteles először a hátrányos helyzetű tanulók kérelmét teljesíteni. A további felvételi lehetőségről szóló tájékoztatót a helyben szokásos módon - legalább tizenöt nappal a felvételi, átvételi kérelmek benyújtására rendelkezésre álló időszak első napja előtt - nyilvánosságra kell hozni. A hátrányos helyzetű tanulók közül előnyben kell részesíteni azokat, akiknek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye beiskolázási körzetünkben van. A hátrányos helyzetű tanulók felvétele után a további felvételi kérelmek elbírálásánál előnyben kell részesíteni azokat a jelentkezőket, akiknek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye

azokon a településeken találhatók, melyek beiskolázási körzetünkhöz tartoznak. Ha iskolánk - a megadott sorrend szerint - az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján dönt. A sorsolásra a felvételi, átvételi kérelmet benyújtókat meg kell hívni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirendünkben határoztuk meg. A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók felvételi, átvételi kérelmének teljesítése után sorsolás nélkül is felvehető az a tanuló, akinek ezt különleges helyzete indokolja.

Különleges helyzetnek minősül, ha a tanuló

a) szülője, testvére tartósan beteg vagy fogyatékkal élő, vagy

b) testvére az adott intézmény tanulója, vagy

c) munkáltatói igazolás alapján szülőjének munkahelye az iskola körzetében található, vagy

d) az iskola a lakóhelyétől, ennek hiányában tartózkodási helyétől egy kilométeren belül található.

. **A Tanulói jogviszony megszűnése**

Tanulói jogviszony megszűnik, ha

- ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján,
- az általános iskola utolsó évfolyamának elvégzéséről szóló bizonyítvány kiállításának napján,
- a tankötelezettség megszűnése után - ha a szülő a tanuló egyetértésével, nagykorú tanuló esetén a tanuló írásban bejelenti, hogy kimarad -, a bejelentés tudomásulvételének napján.

Az iskola a tanítási év utolsó napján egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a tanulónak a tanulói jogviszonyát, aki nem tanköteles, ha ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette.

1.11. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát,

- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat,
- ismerjék fel a vészhelyzeteket,
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit,
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat,
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével, sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek az elsősegély-nyújtási alapismeretek területén,
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és egyéb foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében:

- az iskola kapcsolatot épít ki az Országos Mentőszolgálattal, Magyar Vöröskereszttel,
- tanulóink bekapcsolódnak az elsősegélynyújtással kapcsolatos iskolán kívüli vetélkedőkbe,
- támogatjuk a pedagógusok részvételét 30 órás, elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésen.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják, így a helyi tantervben szereplő alábbi tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó elsősegély-nyújtási ismeretek a következő tantárgyakba épülnek be:

- Biológia: rovarcsípések, légúti akadály, artériás és ütőeres vérzés, komplex újraélesztés.
- Kémia: mérgezések, vegyszer okozta sérülések, savmarás, égési sérülések, forrázás, szénmonoxid mérgezés.
- Fizika: égési sérülések, forrázás.
- Testnevelés: magasból esés.

Az elsősegély nyújtásával kapcsolatos ismeretek tantárgyankénti és évfolyamonkénti megjelenését a pedagógiai program mellékletét képező tantervek tartalmazzák.

Az egészségnevelést szolgáló egyéb foglalkozások:

- az intézmény Házirendjében, Szervezeti és Működési Szabályzatában, valamint a Munkavédelmi- és Tűzvédelmi Szabályzataiban foglaltak szerint baleset-megelőzési oktatás a tanév kezdetén, az osztályfőnöki órákon, s szükség szerint pl. kirándulások, üzemlátogatások alkalmával,
- egészségügyi szakkör,
- elsősegély-nyújtási bemutató szervezése a tanulóknak az Országos Mentőszolgálat, Magyar Vöröskereszt bevonásával,
- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó („Egészséghét”) szervezése a tanulók számára.

2. **Az iskola helyi tanterve**

2.1. A választott kerettanterv megnevezése és a szabadon választott órák tervezése

A helyi tanterv alapjául szolgáló kerettantervek:

Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyama számára
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf

Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyama számára
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8

A kerettanterv tantárgyait és kötelező minimális óraszámait és a szabadon tervezhető óraszámokat az alábbi táblázatok tartalmazzák.

Alsó tagozat

NAT 2020 - Tantárgyi óraszámok 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Magyar nyelv és irodalom	**7+2**	**7+2**	**5+2**	**5+2**
Idegen nyelv				**2**
Matematika	**4**	**4**	**4**	**4**
Etika/Hit-és erkölcstan	**1**	**1**	**1**	**1**
Környezetismeret			**1**	**1**
Ének-zene	**2**	**2**	**2**	**2**
Vizuális kultúra	**2**	**2**	**2**	**1**
Technika és tervezés	**1**	**1**	**1**	**1**
Digitális kultúra			**1**	**1**
Testnevelés	**5**	**5**	**5**	**5**
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**

Felső tagozat

NAT 2020 - Tantárgyi óraszámok 5–8. évfolyam				
Tantárgyak	**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Magyar nyelv és irodalom	**4**	**4+0,5**	**3**	**3+0,5**
Idegen nyelv	**3+1**	**3**	**3**	**3**
Matematika	**4**	**4**	**3+1**	**3+0,5**
Etika/Hit-és erkölcstan	**1**	**1**	**1**	**1**
Történelem	**2**	**2+0,5**	**2**	**2**
Állampolgári ismeretek				**1**
Hon- és népismeret		**+1**		
Természettudomány	**2**	**2**		
Fizika			**1**	**2**
Kémia			**1**	**2**
Biológia			**2**	**1+0,5**
Földrajz			**2**	**1+0,5**
Ének-zene	**2**	**1**	**1**	**1**
Vizuális kultúra	**1**	**1**	**1**	**1**
Dráma és színház			**+1**	
Digitális kultúra	**1**	**1**	**1**	**1**
Technika és tervezés	**1**	**1**	**1**	
Testnevelés	**5**	**5**	**5**	**5**
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	**1**	**1**	**1**	**1**
Szabadon tervezhető órakeret	**1**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**28**	**28**	**30**	**30**

2.2. A helyi tanterv tantárgyai, tartalmai

Iskolánkban a pedagógusok döntése alapján, új tantárgy nem kerül bevezetésre, a szabadon tervezhető órakeretet a már meglévő tantárgyak óraszámainak megemelésére használjuk fel.
Iskolánk a helyi tantervben nem ír elő további tananyagot, hanem az egyes tematikai egységek óraszámát emeli meg gyakorlás és a képességek fejlesztése céljából.

A Nkt. alapján szeretnénk minden alsós rászoruló diáknak magyarból és matematikából heti egy óra felzárkóztatást biztosítani, a felső tagozatban pedig magyarból, matematikából, szükség szerint idegen nyelvből és más elméleti tárgyból heti rendszerességgel vagy alkalmakként felzárkóztatást és tehetséggondozást biztosítani.

Az egyéb foglalkozások keretében szervezzük meg:

- a felzárkóztató foglalkozásokat,
- az egyéni fejlesztéseket,
- a szakköröket,
- a tömegsport foglalkozásokat,
- a napközis ellátást,
- a tanulószoba biztosítását.

Az egyéb foglalkozások keretét az adott tanévi igények figyelembevételével osztjuk szét.

2.3. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

2.3.1. Kötelezően választható tantárgyak

Az etika/ hit- és erkölcstan tantárgy
Minden tanév félévi szülői értekezletén tájékoztatást kapnak a szülők a törvényi rendelkezésekről, a választás lehetőségéről.
Minden év március 1-14. között az egyházak képviselői szülői értekezleten tájékoztatják a szülőket arról, hogy igény esetén hogyan szervezik meg a hit- és erkölcstanoktatást.
Az igazgató március 16. és március 31. között az iskola honlapján nyilvánosságra hozza a következő tanévben a hit- és erkölcstan oktatás megszervezését vállaló egyházi jogi személyek képviselőjének nevét, címét.
Beiratkozáskor, átiratkozáskor a szülő a hit-és erkölcstanoktatással összefüggő adatkezeléshez

történő önkéntes írásbeli hozzájárulással egyidejűleg írásban nyilatkozik az iskolának arról, hogy hit- és erkölcstanoktatást vagy az etika oktatást igényli gyermeke számára.
Abban az esetben, ha a szülő nem tesz nyilatkozatot, továbbá, ha az egyházi jogi személy a hit- és erkölcstanoktatást nem vállalja, az iskola a tanuló számára etika oktatást szervez. Az iskola tanév közben nem változtathatja meg az hit- és erkölcstanoktatás vonatkozásában meghatározott csoportbeosztást. Amennyiben a szülő a következő tanévre vonatkozóan az etika, vagy a hit- és erkölcstan tantárgyra vonatkozó választását módosítani kívánja, az erre vonatkozó szándékát minden tanév május 20-áig írásban kell közölnie az igazgatóval és az érintett egyházi jogi személy képviselőjével.
A tantárgy értékelése ugyanolyan módon történik, mint az etika óráé.
A feltételek megléte esetén választható tantárgy az idegen nyelv-német és az idegen nyelv német.

2.3.2. A pedagógus választás szabályai

Pedagógusválasztásra intézményünkben nincs lehetőség.

2.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

2020-tól valamennyi nappali rendszerű nevelésben-oktatásban résztvevő tanuló ingyenes tankönyvellátásban részesül.
Iskolánkban az oktató munka során csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, atlasz) használunk a tananyag feldolgozásához, melyek a hivatalos tankönyvjegyzékben szerepelnek.
Nem választható olyan tankönyv, munkafüzet, atlasz, feladatgyűjtemény, tanulmányi segédlet, digitális tananyag, egyéb nyomtatott termék, amelynek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak ingyenesen.
A nyomtatott taneszközökön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség lehet (testnevelés, vizuális kultúra, technika és tervezés). Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.
Az iskola tájékoztatja a szülőket azokról a tankönyvekről (figyelembe véve a tankönyv

térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettségét), tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz, valamint az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, továbbá arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének
- az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatók
- a taneszközök használatában a stabilitásra törekszünk, új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetjük be
- a taneszközök ára ne jelentsen túlságosan nagy megterhelést a családoknak
- munkaközösségen belüli megállapodás.

Tanári és iskolai eszközök választásának elvei:

- a tanári kézikönyvek szöveggyűjtemények, feladatgyűjtemények feleljenek meg a választott tantervnek, tartozzon hozzá digitális tananyag;
- az interaktív digitális tananyagok lehetőleg telepíthetőek legyenek hálózatra;
- a szemléltetőeszközök (tábla, modellek, térképek stb.) legyenek esztétikusak, kellő méretűek, és szakmailag kifogástalanok, tartósak;
- a technikai eszközök (enciklopédiák, lexikonok, tantárgyi szakkönyvek, tantárgyi segédkönyvek, természettudományos, szépirodalmi művek, kötelező olvasmányok) segítsék az önálló ismeretszerzést, kutatómunkát, az önálló feladatmegoldást;
- a kísérleti és mérőeszközök legyenek tartósak, biztonságosak.

Az IKT eszközök beszerzésének fő szempontjai: műszaki paraméterek, ár-érték arány, garancia hossza, kompatibilitás a meglévő eszközeinkkel.

2.5. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az iskolai nevelés-oktatás egységes pedagógiai folyamat, amelyben a NAT műveltségi területenként határozza meg az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai tartalmát.

A fejlesztési feladatok és közműveltségi tartalmak az egyes nevelési-oktatási szakaszokhoz kapcsolódnak.

Az alsó tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozaton a gyermekek életkori sajátosságait, érzelmi és társas szükségleteit, valamint figyelmük és terhelhetőségük sajátosságait a tanítási-tanulási folyamat szervezése során valamennyi évfolyamon figyelembe vesszük. Törekszünk arra, hogy a tanulás mellett megfelelő szerepet kapjon a játék, a mozgás, a közösségi élmény, a személyes kapcsolatok erősítése és az érzelmi biztonság megteremtése.

Ennek érdekében az alsó tagozaton minden tanítási nap napindító foglalkozással kezdődik. A napindító foglalkozás tartalmát és módszerét a tanító az adott osztály életkori sajátosságaihoz, közösségi helyzetéhez és aktuális szükségleteihez igazítja. Megvalósulhat beszélgetés, mesehallgatás vagy mesélés, közösségépítő, illetve érzékenyítő foglalkozás vagy más, a gyermekek érzelmi és társas fejlődését, valamint a tanulásra való ráhangolódását segítő tevékenység formájában.

A napindító foglalkozás célja a nyugodt iskolakezdés, az egymásra figyelés, a közösségi kapcsolatok erősítése, valamint a tanuláshoz szükséges érzelmi biztonság kialakítása. Nem jelent további tanórai terhelést, hanem a gyermekek aktuális állapotához igazodó átmenetet biztosít az iskolába érkezés és a napi tanulási tevékenység között.

A tanórák szervezésében ugyancsak érvényesítjük a gyermekek életkori sajátosságaihoz és terhelhetőségéhez igazodó rugalmasságot. Az intézmény egységes csengetési rendjét megtartjuk, mivel annak fenntartása az iskola egészének összehangolt működését szolgálja. Ezt különösen indokolja, hogy a felső tagozaton tanító pedagógusok az alsóbb évfolyamok oktatásában is részt vesznek.

Az egységes, 45 perces tanórai időkereten belül azonban a pedagógus szakmai önállóságára építünk. A tanító az adott tantárgy, a feldolgozandó tananyag, a tanulócsoport sajátosságai, valamint a gyermekek aktuális figyelmi állapota és terhelhetősége alapján szabadon alakíthatja a tanóra belső szerkezetét.

A magyar nyelv és irodalom, a matematika, valamint más, fokozott koncentrációt igénylő tanulási helyzetekben irányadó szempontként figyelembe vehető, hogy a 45 perces tanórán belül megközelítőleg 35 perc szolgálja a tantárgyi tananyaggal való koncentrált foglalkozást. A fennmaradó időben a pedagógus a figyelem frissítését, a regenerálódást és a további eredményes tanulást támogató rövid játékos, mozgásos, relaxációs, páros vagy csoportos tevékenységeket alkalmazhat.

A 35 perces időtartam nem kötelezően alkalmazandó tanórai keret, hanem pedagógiai lehetőség, amelynek alkalmazásáról a pedagógus az adott tanulási helyzet ismeretében dönt. A készségtárgyak esetében ennek alkalmazása nem indokolt, mivel e tantárgyak tevékenységközpontú jellege önmagában is lehetőséget teremt a mozgás, az alkotás, a játékosság és a különböző munkaformák váltakozására.

A tanórák rugalmas belső szervezésével nem a tanításra fordított idő csökkentésére, hanem annak pedagógiailag tudatos, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó felhasználására törekszünk. A koncentrált tanulási szakaszok és a rövid, pihentető vagy mozgásos tevékenységek megfelelő váltakozása hozzájárul a tanulási motiváció fenntartásához, az egészséges terheléshez és az eredményes ismeretelsajátításhoz.

Az 1-2.évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket pedagógiai szempontból kezeljük. Az iskolába járás jelentős változás a gyermek életében. Míg előzőleg fő tevékenysége a játék volt, most a tanulás kerül előtérbe. A kisiskolás alaptevékenysége a megismerés, a szándékos, rendszeres ismeretszerzés. A kisiskolás érzelmi és akarati életét az értelem fokozódó irányító szerepe jellemzi. A gyerekek mozgásigénye nagy, játékigényük nem csökken. Nevelő tevékenységünk ebben a szakaszban a családi és óvodai nevelés eredményeire építve a családdal való együttműködésre törekedve igyekszik megteremteni a gyermekek egészséges testi, lelki, szellemi fejlődésének feltételeit. Oktató-nevelő tevékenységünk ebben az időszakban törekszik az alapkészségek biztos kialakítására, a gyermek egészséges testi-lelki fejlődésére. Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait. Fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Törekszünk a mozgásigény kielégítésére, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésére, a koncentráció képességének alapozására.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat. Erősödnek a szándékos folyamatok, a globális észlelést differenciáltabb látásmód váltja fel. Emlékezete

elsősorban cselekvéses tapasztalataihoz, élményeihez kötődik. Legkönnyebben konkrét tartalmakat, szemléletes jelenségeket képes felidézni. Gondolkodása gyakorlati cselekvésekhez kötődik. A gyerekek érzelmi, akarati életét, viselkedését a megfelelni akarás jellemzi. Társas kapcsolataikban, ítéleteikben a felnőtt (tanító, szülő) véleménye irányadó. Oktató-nevelő tevékenységünk ebben az időszakban is törekszik az alapkészségek biztos kialakítására, a gyermek egészséges testi-lelki fejlődésére. Fontosnak tartjuk az önismeret alakítását, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztését, az együttműködés értékének tudatosítását a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban.

A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempontnak tekintjük: az életkori jellemzők figyelembevételét, az ismeretek tapasztalati megalapozását és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatását.
Kiemelt feladatként kezeljük a kreativitás fejlesztését, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvést, a tanulók egészséges terhelését, érési folyamatuk követését, személyre szóló, fejlesztő értékelésüket.

A felső tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Ebben az időszakban megkezdődik a gondolkodás elvonttá válása, kialakulnak a gondolkodás absztrakt kategóriái (fogalmak, ítéletek, következtetések). Érzelmi életükben, társas kapcsolataikban mindinkább a kortárs csoportok felé fordulnak. Ez a csoportalakítás időszaka, megkezdődik a szülőkről, felnőttekről való leválás érzelmi folyamata, nő az önállósodási igénye. Oktató-nevelő tevékenységünk ebben az időszakban az alapkészségek továbbfejlesztésére, az önálló ismeretszerzés képességének kialakítására, a társas kapcsolatok harmonizálására, érzelmek kifejezésének gyakoroltatására irányul. Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait. Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra. Ez az időszak a biológiai és pszichológiai serdülés kora. A gyerekek szellemi fejlődésében is ugrásszerűek a változások. A megfigyelés egyre nagyobb szerepet tölt be szellemi tevékenységében. Gondolkodása eljut a formális gondolkodás szintjére. Egyaránt képesek konkrét és absztrakt feladatmegoldásra, logikus következtetések végrehajtására, keresik az ok-okozati összefüggéseket.

Jellemző a szándékos, logikai emlékezet gyors fejlődése. A serdülő emberismerő képessége és önismereti érzékenysége ugrásszerűen megerősödik. Kialakul a felnőttektől függetlenedő erkölcsi felfogás. Jellemző a készen kapott nézetek bírálata, a kételkedés, a bizonyítás igénye.

2.6. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja, a tanulók fizikai állapotának mérése

Az iskola mindennapos testnevelési órákról szóló programja a helyi lehetőségekből kiinduló, reális, fenntartható célkitűzés, mivel a program iskolánk minden tanulójának egész éven át lehetőséget ad a rendszeres mozgásra. A program figyelembe veszi a helyben felkínálható iskolán kívüli lehetőségeket is.

Célunk:

- Tanulóinkban felkelteni a rendszeres testmozgás, az egészséges életmód iránti igényt, elsajátíttatni az ehhez szükséges elméleti és gyakorlati tudnivalókat, ismereteket.
- Tudatosítani a tanulókban a saját szervezetük felépítésének és működésének alapfokú tudnivalóit.
- A testnevelés, sport segítségével kialakítani a tanulókban a mindennapi élethez szükséges alapvető tulajdonságokat, készségeket: akaraterő, szorgalom, kitartás, becsületesség, szabályok betartása, a társak tisztelete, segítése, a csapatmunka szerepe, az idegi és fizikai állóképesség, az egészséges önbizalom, a céltudatosság stb.

A mindennapos testnevelés tematikáját a testnevelés helyi tantárgyi programja tartalmazza.

A mindennapos testnevelés keretében első és második évfolyamon heti két testnevelés órában néptánc oktatás történik.

A nemzeti köznevelésről szóló törvényben foglaltaknak megfelelően iskolánk a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében szervezi meg. A mindennapos, a rendszeres testmozgás feltételrendszerét jól kiegészíti az iskolai sportkör által szervezett foglakozások.

Azok a tanulók, akik versenyengedéllyel rendelkeznek mentesülhetnek a testnevelés órákon való részvétel alól, ha az edzés igazolása mellett az érintett testnevelés órát közismereti óra nem előzi meg vagy nem követi, azaz a kiváltandó testnevelés óra az adott napon első, utolsó vagy az utolsó kettő tanítási órában van. A kérelmet az igazgatónak kell benyújtani.

A tanulók fizikai állapotának mérése

A megfelelő szintű fizikai erőnlét, edzettség elérése, majd megtartása nemcsak a sport, hanem az egészség, az általános jólét szempontjából is igen fontos tényező. A fizikai aktivitás jellemzője az egészséges testsúly, az állóképesség és az izomerő.

El kell érni, hogy az általános fizikai teherbíró képesség fejlődésének folyamatos nyomon követése motivációs tényezőként hasson a tanulókra, és az iskolából kikerülve életvitelükben helyet kapjon a rendszeres fizikai aktivitás is.

Iskolánkban a tanulók fizikai állapotának mérésére az MDSZ által kidolgozott NETFIT program feladatait alkalmazzuk a 2014/2015 –ös tanévtől.

A NETFIT® fittség mérési rendszer négy különböző fittségi profilt különböztet meg, amelyekhez különböző fittségi tesztek tartoznak.

- Testösszetétel és tápláltsági profil:
  - testtömeg mérése - testmagasság mérése
  - testzsírszázalék-mérése
- Aerob fittségi (állóképességi) profil:
  - állóképességi ingafutás teszt
- Vázizomzat fittségi profil:
  - ütemezett hasizom teszt
  - törzsemelés teszt
  - ütemezett fekvőtámasz teszt
  - kézi szorítóerő mérése
  - helyből távolugrás teszt
- Hajlékonysági profil:
  - hajlékonysági teszt

A kapott eredmények értékeléséhez pontérték táblázatok nyújtanak segítséget. Minden egyes teszthez külön táblázat tartozik nemre és korra való tekintettel. A felmérések a tanulók állapotának rögzítését célozzák, ezért azokra a diákok osztályzatot nem kaphatnak. A felmérést követő időszakban azonban osztályzattal értékelhető a tanulók mért eredményekhez képest felmutatott fejlődésének mértéke. A felmérések eredményeit a testnevelő tanárok úgy kötelesek vezetni, hogy az egyes osztályokban tanuló diákok fizikai állapotának változása évről- évre követhető legyen. Az adatbázis rendszeres vezetésének ellenőrzése a testnevelő tanár feladatkörébe tartozik.

Az Iskolai Sportkör

Az iskolai sportkör foglalkozásai az óratervi testnevelési órákkal együtt biztosítják a mindennapos testedzés lehetőségét. Az iskolai sportkör feladata a tanulók érdeklődésének megfelelő játék és versengési lehetőségek szervezése, lebonyolítása, a tehetséges gyerekek képességeinek fokozott fejlesztése, iskolán kívüli versenyekre való felkészítése. A versenyzésre nem vállalkozó tanulók is rendszeres játék - sport lehetőséget kapnak.
Támogatjuk tanulóink egyesületi sportolását.

2.7. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva a szakértői véleményben megfogalmazottak alapján elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszakokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van,
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni,
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök beépítése a nevelés, oktatás folyamatába,
- az iskolánk segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatja a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi

irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

2.8. A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése

A tanulási-tanítási folyamatnak elengedhetetlen eleme a visszacsatolás, vagyis a tanulók rendszeres ellenőrzése, értékelése.

Az ellenőrzés és értékelés céljai:

- Legyen a visszajelzés eszköze a gyerekeknek, szülőknek, a pedagógusoknak, segítse az iskola egészében zajló pedagógiai folyamatokat.
- Ne minősítsen, hanem fejlődési állapotról számoljon be.
- Számba tudja venni, hogy a tanuló az előző szintjéhez, önmagához mérten mennyit fejlődött.
- Jelenjék meg, hogy a tanuló saját lehetőségét mennyire használta ki.
- Motiválja a tanulókat a felelősségteljes tanulásra és egyéb iskolai tevékenységekre.
- Jelentse a tovább lépés megbízható alapját.
- Segítse az önértékelési képesség kialakulását, amely nélkülözhetetlen az önálló tanulásra való képesség és igény kialakításához.

Az eredményes oktatás, nevelés egyik feltétele az értékelési rendszer intézményszintű egységesítése és céltudatos, következetes végrehajtása. Az ellenőrzés és értékelés alapelvei:

- Iskolai szinten legyen egységes, kiszámítható, azonos feltételeket teremtő, objektív és igazságos.
- Az osztályozás előfeltétele a világosan megfogalmazott és következetesen érvényesített követelményrendszer.
- Az értékelés legyen motiváló erejű, a tanulókat ösztönözze további erőfeszítésre.
- Legyen sokoldalú (képességek, emlékezet, ismeretek alkalmazása stb.).
- Formailag legyen változatos (szóbeli, írásbeli ellenőrzés).
- Az ellenőrzések során a tanulók mechanikus emlékezetének vizsgálata helyett az alkalmazható tudás és a képességek mérésére helyezzük a hangsúlyt.
- A pedagógus által végzett értékelés mellett kapjon helyet a tanulók önértékelése és a társak értékelése is.
- Az értékelés legyen méltányos, figyeljen az egyéni adottságokra.

- Az ellenőrzés, értékelés nem lehet a fegyelmezés eszköze.

Az értékelés fajtái:

Iskolai gyakorlatunkban háromféle értékelési funkciót különböztetünk meg:

- Diagnosztikus: nagyobb tartalmi-tematikus egység előtt alkalmazzuk, ezzel tájékozódunk arról, hogy tanulóink rendelkeznek-e azokkal a kompetenciákkal, amelyek az új tanítási tartalmak elsajátításához szükségesek.
- Formatív: a tanítási-tanulási folyamat bármelyik fázisában tervezhető, segítségével feltárhatjuk a tanulási hibákat, nehézségeket. Felhívja a figyelmet az egyéni haladás ütemére, eredményekre, ezzel hatékonyabbá téve munkánkat.
- Szummatív: a tanulók fejlődésének átfogó minősítése. Adott nagyobb tanítási-tanulási szakasz lezárásakor az elért tudásállapot rögzítése, viszonyítás a követelmények tükrében az induló tudásállapothoz.

2.8.1. Az írásbeli és szóbeli feladatok, az otthoni, a napközis, a tanulószobai felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei és korlátai

- Folyamatos megfigyelés eredményeként a helyes tanulási technikák kiválasztása, fejlesztése. Minden tanuló számára a legoptimálisabb – életkori szintjének és aktuális szükségletének megfelelő – tanulási módszerek megismerése, az egyéni tanulásban az önállóság fokozása.
- A figyelem, az akarat fejlesztése, irányítása.
- A tanulók természetes érdeklődésének felkeltése, ébrentartása, elmélyítése, az egyéni érdeklődés és az egyéni képességek kibontakoztatása.
- Az önművelési igény felkeltése, az önművelés legfontosabb jártasságainak, készségeinek, képességeinek kialakítása, fejlesztése, önálló ismeretszerzésre ösztönzés.
- A tanórai keretben folyó nevelő-oktató munka speciális foglalkozások keretében történő megszilárdítása, kiegészítése, bővítése.
- A hátránnyal induló tanulók következetes fejlesztése, felzárkóztatása, a gyengébb képességűekkel való differenciált foglalkozás.
- A tehetséges tanulók képességeinek kibontakoztatása, fejlesztése.
- Segédkönyvek, kézikönyvek, lexikonok használatának megismertetése, segítségnyújtó szerepének, hasznosságának felismertetése.
- Önképzésre nevelés.
- Önálló gyűjtőmunka végzése.

- Önellenőrzésre, önértékelésre nevelés.
- Csoportos feladat elvégzése a tanítási időn kívül.
- A tantárgyakhoz kötődő, differenciált képességfejlesztést szolgáló feladatok.

Házi feladatok adásának, ellenőrzésének, értékelésének szempontjai

A házi feladatok a tanórán feldolgozott ismeretek elmélyítését, gyakorlását, illetve dolgozatok előkészítését szolgálják.

A házi feladat lehet:

- szóbeli
- írásbeli
- egységes, csoportonként különböző
- egyénre szabott

A házi feladat adásával, értékelésével kapcsolatos általános elvek:

- Rendszeresség.
- Differenciálás.
- Nagyobb lélegzetű feladatok elvégzésének határidejét előre rögzítjük.
- A tanulók hétvégére is kaphatnak szóbeli, írásbeli feladatot, illetve a tanítási szünetek idejére is. Ez utóbbi esetben a házi feladat mennyisége nem haladhatja meg a szokásos napi mennyiséget.
- A házi feladat elkészítése kötelező.
- A házi feladatot részben, vagy egészben mindig ellenőrizzük.
- A kiemelkedő házi feladatokat jutalmazzuk.
- Amennyiben a lecke hiány a feladat meg nem értéséből adódik, a tanulónak jeleznie kell, melyik feladatnál akadt el, mit nem értett meg. (Nem fogadható el, ha a tanuló hozzá sem kezdett a feladat megoldásához.)
- A hiányos lecke pótlására fejlesztő foglalkozáson nyújt lehetőséget a pedagógus, egyben kötelezi is a tanulót, hogy másnapra pótolja azt.
- Amennyiben a tanuló ezt nem teszi meg, elégtelen osztályzatot kap.
- A házi feladatot érdemjeggyel értékelheti a szaktanár.
- Rendszeres házi feladat hiányáról a szülőket írásban értesítjük, szükség esetén személyes megbeszélést tartunk.

- A felszerelés hiánya – amennyiben az órai munka elvégzését akadályozza, vagy lehetetlenné teszi – feljegyzésre kerül a házi feladat hiányai közé.
- Az órai munka értékelésénél figyelembe vesszük a felszerelés hiányát, amennyiben az akadályozza a tanórák feladatainak elvégzését.
- A felszerelés hiányából adódó lemaradásokat a tanulónak a következő órára pótolnia kell. Amennyiben nem pótolja, ugyanúgy kell eljárni, mint a házi feladat hiányánál.

2.8.2. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is. A tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végezzük, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe vesszük azt is, hogy a tanuló képességei, eredményei hogyan változnak - fejlődtek-e vagy hanyatlottak az előző értékelés óta.

Számonkérési formák:

- Szóbeli felelet: számonkérés az előző 1-3 óra új anyagából, a szaktanár önállóan dönti el gyakoriságát.
- Írásbeli felelet (röpdolgozat): 1-3 leckét számonkérő írásbeli ellenőrzés. Előzetes bejelentése nem kötelező. Értékelésekor érdemjegyet adunk, mely egy szóbeli felelet súlyával azonos.
- Kiselőadás: A helyi tantervet kiegészítő tananyag otthoni feldolgozását követő, szabadon előadott szóbeli beszámoló, amely osztályozható.
- Dolgozat: A tananyag kisebb egységeit összefoglaló írásbeli ellenőrzés, melyből a szaktanár saját belátása szerinti mennyiségben és gyakorisággal írathat. A dolgozatot előre bejelentjük, de elegendő csak az írást megelőző órán, mivel nem témakört ölel fel. Értékelése a röpdolgozatéval egyezik meg.
- Témazáró dolgozat: Egy nagyobb tematikus egységet lezáró, összegző írásbeli ellenőrzés. Megírását összefoglaló óra előzi meg. A témazárók mennyisége minden esetben függ a tantárgy heti óraszámától. A témazáró dolgozat megíratására egy teljes

tanórát biztosítunk.

- Manuális tevékenység: rajz, plakát, gondolati térkép stb. elkészítése.
- Házi feladat: melynek érdemjeggyel történő értékelésére a szaktanár a feladat kiosztásakor hívja fel a csoport figyelmét.
- Egyéb: gyűjtőmunka, kutatómunka, önként vállalt szorgalmi munka.
- Tantárgyfüggő számonkérési formák:
    - az ének-zene, a vizuális kultúra, a digitális kultúra, a technika és tervezés tantárgyból gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva;
    - a testnevelés követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység, órai munka révén ellenőrizzük.

A tanulók munkájának folyamatos értékelése érdekében tantárgyanként egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább egy érdemjegyet kell szereznie (a heti egy órában tanított tantárgyak esetén félévenként legalább 3 érdemjegy szükséges az osztályozáshoz).

2.8.3. A tanulók teljesítményének értékelése

A tantárgyi követelményeket a helyi tanterv határozza meg. Az értékelésnél figyelemmel kell lenni a tanuló általános állapotára, fejlesztés esetén egyéni haladására, képességeire.
A vonatkozó jogszabályi előírások alapján az alsó tagozaton első évfolyamon és a második évfolyam első félévében szöveges értékelést végzünk. A későbbiekben és a felső tagozaton a tanulók teljesítményének értékelése tanév közben érdemjegyekkel, félévkor és tanév végén osztályzatokkal (jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen) történik.

2.8.4. Az értékelés kategóriái az első osztálytól a második évfolyam félévéig

A szöveges értékelés tartalmi szempontjai:

- magatartás
- szorgalom
- tantárgyi teljesítmények
- a helyi tanterv követelményeinek való megfelelés,
- általános értékelés / év végén /.

A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:

- kiválóan megfelelt

- jól megfelelt
- megfelelt
- felzárkóztatásra szorul.

Az értékelés kategóriái

Kiválóan megfelelt (90-100%)

A tantervi követelményeket megbízhatóan teljesíti. Ismeretei biztosak, képes azokat az évfolyam követelményeinek megfelelő szinten alkalmazni. Szóban és írásban is képes gondolatai, véleménye és a tanultak pontos megfogalmazására. Életkorának megfelelő szinten képes az összefüggések meglátására, alkotó módon tudja a megszerzett ismeretanyagot hasznosítani.

Jól megfelelt (75-89%)

A tantervi követelményeket általában jól teljesíti. Ismeretanyaga jó, alkalmazásában kissé bizonytalan. Szóban és írásban kevés segítséget igényel feladatmegoldásai során. Kevés segítséget igényel az összefüggések meglátásában, ismereteit önállóan is képes alkalmazni.

Megfelelt (50-74%)

A tantervi követelményeket alapvető szinten teljesíti. Ismeretanyaga közepes szintű, alkalmazása során többször igényel segítséget. Szóban és írásban nehézkesen nyilvánul meg. Összefüggések meglátására csak segítséggel képes.

Felzárkóztatásra szorul (49% alatt)

A tantervi követelményeket alacsony szinten teljesíti. Ismeretanyaga csekély, önálló alkalmazására is csak sok segítséggel képes. Szóban és írásban csak kérdések segítségével tud megnyilvánulni, fogalmakat nem ért, önállóan egyszerű összefüggéseket sem tud felismerni.

A helyi értékelés alapelvei

A gyerekek értékelését az osztálytanítók készítik el, figyelembe véve a napközis nevelő és az osztályban tanító tanár véleményét is.

Az első évfolyamon a teljes körű értékelések évente négy alkalommal készülnek. Novemberi dátummal az első negyedév értékelése, a félévi értékelés a tanév rendje szerint, a harmadik negyedévi értékelés áprilisi dátummal, az év végi értékelés szintén a tanév rendje szerint történik.

Az 1. és 2. osztályos félévi szöveges értékelést az elektronikus naplóba feltöltött mondatbank alapján készítjük. Az 1. évfolyamon a negyedéves és a harmadik negyedévi értékelés a

Pedagógiai program 1. sz. melléklete „Hol tartok? Mit tudok már? értékelőlap szerint történik.

2.8.5. A tantárgyi érdemjegyek és osztályzatok kritériumai

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

Jeles

- A tantárgyi követelményeknek kifogástalanul megfelel.
- Ismeri, érti, önállóan képes alkalmazni a tananyagot.
- Szóban és írásban pontosan, szabatosan fogalmaz.
- Fogalmai pontosak, tiszták, összefüggésüket, rendszerüket átalakítja.
- A váratlan problémák nem riasztják vissza, hanem biztos ismeretei birtokában közelíteni képes a megoldáshoz.

Jó

- A tantervi követelményeket megbízhatóan teljesíti.
- Fogalmai tiszták, az önálló alkalmazásban kissé bizonytalan.
- Szóbeli és írásbeli fogalmazásában nem követ el értelemzavaró pontatlanságokat.
- Az alapvető összefüggéseket tudja, a begyakorolt módszerekkel biztosan dolgozik.

Közepes

- Csak az alapvető tantervi követelményeket teljesíti.
- Pontatlanul, nehézkesen nyilvánul meg szóban, írásban egyaránt.
- Segítséggel képes megoldani a szóbeli és írásbeli feladatokat.
- Fogalmai nem tiszták, az összefüggéseket csak segítséggel ismeri fel.
- Rövid mondatokban felel, feleletei során többször kell segítő kérdéseket feltenni.

Elégséges

- A tantervi követelményekből csupán annyit képes elsajátítani, amennyi a tovább haladáshoz feltétlenül szükséges.
- Egyszavas válaszokat ad. Nem képes az önálló feladatvégzésre.

- Fogalmakat nem ért, önállóan egyszerű összefüggéseket sem tud felismerni.
- A legalapvetőbb feladatok megoldásához is tanári segítségre szorul.

Elégtelen

- A tantervi követelményeknek nevelői segítséggel sem tud eleget tenni.
- A tantárgyi minimumot nem képes teljesíteni.

Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését.

Tantárgyi dicséretet az adott tantárgyból folyamatosan kimagasló teljesítményt nyújtó tanuló kaphat, aki az órákon folyamatosan egyenletesen jól teljesít és tanulmányi versenyeken is aktív szerepet vállal. Jelölése: 5D a naplóba, a bizonyítványba a jeles osztályzat, jegyzetbe a ….. tantárgyból dicséretben részesül bejegyzés kerül.

Készségtárgyak esetén az értékelés legfontosabb kiindulópontjai:

- A tanuló adottságai meghatározzák és behatárolják a képességfejlesztés lehetőségeit.
- A kiindulási szinthez képest mutatott fejlődés, mely a tantárgyban az előrehaladáshoz, a fejlődéshez kívánt erőfeszítést ismeri el. Döntő az értékelésben.

A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a témazárók értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok szerint végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Teljesítmény	**Érdemjegy**
85-100 %	Jeles (5)
70-84 %	Jó (4)
53-69 %	Közepes (3)
35-52 %	Elégséges (2)
0-34 %	Elégtelen (1)

Az idegen nyelv értékelésekor:

Teljesítmény	Érdemjegy
90-100 %	Jeles (5)
75-89 %	Jó (4)
55-74 %	Közepes (3)
40-54 %	Elégséges (2)
0-39 %	Elégtelen (1)

Az írásbeli dolgozatok, feladatlapok, tesztek osztályozásnál - az értékelés fajtájára, a feladatok tovább haladás minimumszintjéhez viszonyított mennyisége, nehézsége, valamint a nélkülözhetetlen alapkészségekre való tekintettel – a tanár legfeljebb ±5%-ban eltérhet az itt meghatározott százalékos határoktól. A %-os határokat a tanulók számára a dolgozat megírása előtt előre nyilvánosságra kell hozni.

Az érdemjegyek nem egyenértékűek. A különböző ellenőrzési, számonkérési formák különböző súllyal szerepelnek a félévi és év végi osztályzat megítélésénél.

Értékelésnél a következő súlyozást alkalmazzuk:

- írásbeli témazáró dolgozat 200 %
- írásbeli röpdolgozat, szóbeli felelet, gyakorlati feladat, másik intézményből hozott értékelés, feladatlap 100 %
- házi dolgozat, házi feladat, órai munka, órai feladat, projektmunka 50 %

A kerekítés szabályai

A félévi és tanév végi osztályzatok az adott időszakban megszerzett érdemjegyekből alakulnak ki. Az év végi osztályzatba az egész év során szerzett érdemjegyek beszámítanak. A témazáró jegyek súlyozottan számítanak, a fejlődő tendencia pozitív irányba befolyásolja az osztályzatot. Ha a tanévben szerzett érdemjegyek átlaga meghaladja az egész jegy utáni 50 századot, akkor a magasabb osztályzatot adjuk. Nem lehet elégséges annak a tanulónak az év végi osztályzata, akinek a második félévi érdemjegyei alapján számított átlaga elégtelen.

2.9. A tanulók magatartásának és szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó, a tanulók jutalmazásával összefüggő elvek

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a

példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2) érdemjegyeket, illetve osztályzatokat használjuk. A tanulók magatartását az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti. A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli. A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök javaslata alapján a nevelőtestület állapítja meg. Az év végi osztályzatot a bizonyítványba be kell jegyezni.

A magatartás értékelése a következő területeket érinti:

- a Házirend szabályainak betartása;
- viselkedés nevelőkkel, társakkal;
- tanórai és tanórán kívüli viselkedése;
- részvétel az osztályközösség életében;
- feladatvégzés;
- fegyelmi büntetések mértéke.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők.

Példás

- A házirendet minden körülmények között betartja, és másokkal is betartatja.
- Órai és órán kívüli magatartása kifogástalan.
- A közösség alakításában aktívan részt vesz, kezdeményez.
- Iskolai feladatokat önként vállal, és maradéktalanul teljesít.
- Megnyilvánulásaiban őszinte, társaival, tanáraival szemben tisztelettudó, együttműködő és segítőkész.
- Fegyelmező intézkedés nem volt ellene.

Jó

- A házirendet betartja, apróbb hibáit törekszik javítani.
- A közösségben a rábízott feladatokat ellátja.
- Társaival, tanáraival szemben általában tisztelettudó.
- Fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő.
- Fegyelmi fokozata: legfeljebb szóbeli figyelmeztető.

Változó

- A házirendet több ízben megsérti, vét a közösségi szabályok ellen.
- A közösség alakításában nincs szerepe, munkájában vonakodva vesz részt.
- Társaival szemben közönyös, megnyilvánulásaiban durva, tanáraival szemben tiszteletlen.
- Igazolatlanul mulasztott.
- Fegyelmi fokozata: osztályfőnöki intője van.

Rossz

- A házirend szabályait sorozatosan megsérti.
- A közösség munkáját hátráltatja, szándékosan árt a közösségnek.
- A nevelésére tett erőfeszítéseket rendre elutasítja.
- Társaival szemben durva, goromba.
- Tanáraival szemben tiszteletlen, udvariatlan, elutasító.
- Több alkalommal igazolatlanul mulaszt.
- Fegyelmi fokozata: igazgatói intő.

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

A szorgalom értékelésekor a tanuló iskolai és tanulmányi munkához való hozzáállását értékeljük. A szorgalom értékelése nem feltétlenül függ össze az eredményes, jó jeggyel értékelt tanulási eredménnyel, hiszen gyenge képességű tanuló is lehet kiemelkedően szorgalmas.
A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) érdemjegyeket, illetve osztályzatokat használjuk. A tanulók szorgalmát az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti. A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló szorgalom osztályzatát az első félév és a tanév végén az osztályfőnök javaslatára a nevelőtestület állapítja meg. Az év végi osztályzatot a bizonyítványba be kell jegyezni. Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás

- Aki tanulmányi munkájában kitartó, a tanítási órákra képességeihez mérten pontosan és rendben, maximálisan felkészül.
- Tanulmányi munkájában többletfeladatokat végez, részt vesz versenyeken, pályázatokon.
- Az órai munkát érdeklődésével, aktivitásával segíti.
- Szorgalmával példát mutat.
- Taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.

Jó

- A tanítási órákra lelkiismeretesen felkészül, feladatait elvégzi, de többletfeladatokat nem végez.
- Órai aktivitása a tőle elvárható, de különösebb érdeklődést nem mutat.
- Érdeklődése csak az iskolai tananyagra korlátozódik.
- A csoportmunkában és az önálló munkában tehetségéhez mérten igyekszik részt venni.
- A taneszközei tiszták, rendezettek.

Változó

- Iskolai és otthoni munkájában csak időnként teljesít képességeihez mérten.
- Órai aktivitása hullámzó teljesítményt mutat.
- Feladatait felszólításra, ellenőrzés mellett végzi el.
- Gyakran szétszórt, figyelmetlen.
- Házi feladatait hiányosan készíti el, felszerelése is többször kifogásolható.

Hanyag

- Tanulmányi munkájában gyakran képességei alatt teljesít, megbízhatatlan, feladatait nem végzi el.
- Munkafegyelme rossz, érdektelenség, közömbösség jellemzi.
- Felszerelése hiányos, így az órai tanulmányi munkát hátráltatja.
- A tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül.
- Félévi, vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

A jutalmazás formái

Hagyományosan az egész évben kiemelkedő munkát végzett tanulóink kimagasló teljesítményeit a tanévzáró ünnepélyeken értékeljük.

Ennek szempontjai a tantestület döntése szerint:

- tanulmányi munka,
- sportteljesítmények,
- közösségi munka,
- kulturális és közéleti tevékenység.

Egyéni jutalmazási formák:

Az iskolában elismerésként a következő írásos dicséretek adhatók:

- szaktanári,
- osztályfőnöki,
- igazgatói,
- nevelőtestületi.

Ennek formája bizonyítvány, oklevél, könyv. Itt tanulói közösségeket is kiemelhetünk. A tanulók, tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba kell bevezetni.
Az osztályfőnökök és a munkaközösségek javaslatára a legkiemelkedőbb – megyei, országos eredményekkel rendelkező – tanulók oklevélben és könyvjutalomban részesülnek.
Közösségi munkáért a DÖK is javasolhat tanulókat az elismerésre.

Fegyelmező intézkedések

Azt a tanulót, aki

- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti,
- vagy a Házirend előírásait megszegi,
- vagy igazolatlanul mulaszt,
- vagy bármely módon árt az iskola jó hírnevének, fegyelmező intézkedésben lehet részesíteni.

Az iskolai fegyelmező intézkedések formái:

- szaktanári figyelmeztetés,
- osztályfőnöki figyelmeztetés,
- osztályfőnöki intés,
- osztályfőnöki megrovás,
- igazgatói intés,
- igazgatói megrovás,
- nevelőtestületi intés,
- nevelőtestületi megrovás.

Az iskolai fegyelmező intézkedések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől azonban indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni.

A tanuló súlyos kötelességszegése esetén a büntetési fokozatok betartásától el kell tekinteni, s a tanulót azonnal legalább az „osztályfőnöki megrovás" büntetésben kell részesíteni. Súlyos kötelességszegésnek minősülnek az alábbi esetek:

- az agresszió, a másik tanuló bántalmazása;
- az egészségre ártalmas szerek (dohány, szeszesital, drog) iskolába hozatala, fogyasztása;
- a szándékos károkozás;
- az iskola nevelői és alkalmazottai emberi méltóságának megsértése;
- ezeken túl mindazon cselekmények, melyek a büntető törvénykönyv alapján bűncselekménynek minősülnek.

A fegyelmező intézkedést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.
Ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, ellene a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény rendelkezései alapján fegyelmi eljárás indítható. A tanuló a fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető.

2.10. A tanulók tovább haladása

2.10.1. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

Az iskola magasabb évfolyamára léphet az a tanuló, aki a helyi tantervben előírt, a tovább haladáshoz szükséges követelményeket teljesítette, beleértve a szükséges készségek meglétét és az elvárt kimeneteli követelményeket valamennyi tantárgyból. A magasabb évfolyamba lépésről a tantestület az év végi osztályozó értekezleten dönt.

Magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához, a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, ha:

- az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
- egy tanítási évben 250 tanítási óránál többet mulasztott,
- ha a tanuló mulasztása egy adott tantárgyból a tanítási órák 30%-át meghaladja,
- egyéni munkarendben tanult.

Ha a tanuló tanév végén bármely tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a nevelőtestület határozata alapján javítóvizsgát tehet, kivéve, ha háromnál több tantárgyból van elégtelen osztályzata.

Az évfolyamot megismételni köteles az a tanuló, aki az adott tanévben a javítóvizsgán nem felelt meg.

2011. évi CXC. törvény 57. § (1) alapján az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette, ilyenkor a tanuló bizonyítványt a megismételt évről kap.

Az 1. osztályban év végén az a tanuló, aki az első osztály helyi tantervében megfogalmazott követelményeknek nem tesz eleget, iskolalátogatási bizonyítványt kap, tanulmányait a következő tanévben első évfolyamon folytatja.

A tanuló az első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni. Évfolyamtól függetlenül idegen nyelvből a tanuló az idegen nyelv tanulásának első évében nem utasítható évfolyamismétlésre azért, mert a tanulmányi követelményeket nem teljesítette.

2.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

A napközis foglalkozásokon belül a legfontosabb feladat a következő tanítási napra való felkészülés segítése, ezen túlmenően pedig személyiség-, és közösségfejlesztésre alkalmas játékfoglalkozások, valamint kultúrfoglalkozások szervezése.

A napközis foglalkozások feladatai továbbá:

- értelmi nevelés;

- hátrányos helyzetű tanulók fejlődésének segítése;
- tanulmányi előmenetel segítése;
- az ismeretek felhasználása és alkalmazása;
- az aktivitás és kreativitás erősítése;
- erkölcsi nevelés;
- a szabadidő kulturált eltöltésére nevelés;
- egészséges életmód megalapozása;
- önálló tanulás feltételeinek megteremtése;
- társas kapcsolatok kialakítása;
- erősítse a gyermek magatartás- és viselkedéskultúráját.

Szakköreinket eddigi hagyományainknak megfelelően, illetve a tanulók érdeklődésére alapozva szervezzük. Iskolánkban működik énekkar, ami biztosítja ünnepségeink, műsoraink színvonalas megszervezését is.
Csoportbontást, ha az osztályonkénti időkeret (vagy az osztályonkénti időkeret átcsoportosítási lehetőség) engedi, akkor tervezünk, ha a magas osztálylétszám, az egy osztályba járó hátrányos helyzetű vagy különleges bánásmódot igénylő tanulók (SNI, BTMN, kiemelten tehetséges gyermek) nagyobb aránya vagy a tantárgy jellege ezt indokolttá teszi. Ennek tervezését a számok ismeretében az adott évi tantárgyfelosztásban, a fenntartó előzetes engedélyével lehet megtenni. Célunk ezzel, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és tanulók tudásának megalapozására, a differenciált képességfejlesztésre.

2.12. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

Településünkön a nem élnek nemzetiségek.

2.13. Az iskola egészségnevelési elvei

Egészségnevelési elvek

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben

minden tanuló részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Kiemelt felelősséggel tartozik az iskola, mint olyan intézmény, amely a tanulók ismereteinek, képességeinek és viselkedéseinek fejlesztésére hivatott. Az egészséges életmódra nevelést már kisgyermekkorban el kell kezdeni és az életfordulókon - serdülőkor - fokozottabban megerősíteni. A nevelési folyamatban nélkülözhetetlen - az alapvető értékek mellett – a testi-lelki-szociális egészség közvetítése, az élet egészségvédelme.

Jelentős szerepet kap benne a szülő, a család, az ifjúságvédő, a civil közösségek, sport- és egyéb egyesületek, média stb.

Az egészségkulturáltság maga az életmód. Az egészségvédelem szoros kapcsolatban áll az erkölcsi értékekkel, magatartással.

Már korai gyermekkortól kezdve számos befolyás éri a gyermeknek az egészségről alkotott fogalmát, de számos hatás éri viselkedésüket, magatartásukat is. Sokszor nincsenek tisztában a befolyásokkal, amelyek érik őket. Ezért fontos része az egészségnevelési programnak az is, hogy segítsen a tanulókban kialakítani olyan készségeket, amelyek lehetővé teszik saját magatartásuk kedvező irányú befolyásolását.

Az egészségfejlesztési program hozzásegíti a tanulókat

- az egészséges életvitel kialakításához,
- a helyes értékrend felépítéséhez,
- az egészségvédelem kérdéseinek megismeréséhez,
- az életmóddal kapcsolatos - biológiai-pszichés - tennivalók elsajátításához,
- a képességek erősítéséhez, fejlesztéséhez,
- az egészségre káros szokások megismeréséhez, kiküszöböléséhez.

Mindennek legyen figyelemfelkeltő, tájékoztató, motiváló szerepe az egészség-érték tudatosításában. Ezek birtokában képesek lesznek egészségük megőrzésére, a betegségek megelőzésére, az egészséges személyiség kimunkálására, a helyes egészségmagatartás kialakítására.

A programba beépül a folyamatkövetés és az eredményvizsgálat. Ehhez idő kell, fontos a többszintűség, a célok, feladatok követhetősége.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

- az egészséges táplálkozás,

- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné területére terjednek ki.

Az egészségvédő életvitelhez szükséges képességek kialakítása hosszú folyamat, ezért elválaszthatatlan a nevelési folyamat egészétől.

Alapelve, célja:

- az egészségkulturáltság emelése,
- olyan tulajdonságok kifejlesztése, amelyek hozzásegítenek a tudás hasznosításához,
- a tanulók segítése a testi és a lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában,
- az életvezetési képességek fejlesztése,
- a tanulók felelősségérzetének fejlesztése egészségük megőrzéséért,
- a tanulók felkészítése a stressz-hatások feldolgozására,
- a környezeti- és egészség-tudatosság erősödésének előkészítése,
- a mindennapi testedzés megvalósítása a tanulók számára,
- a mentálhigiénés nevelésre való kiterjedése.

Tartalma:

- az egészségfejlesztéssel összefüggő célok, feladatok,
- a feladatok végrehajtását szolgáló program.

Kapcsolódó szakanyagok:

- módszertani szakanyag a tanulók fizikai állapotának méréséhez és minősítéséhez,
- módszertani anyag a mindennapos testneveléshez.

Az egészségnevelés fő jellemzői:

- az egészség megtartása, fokozása,
- az egészség visszaszerzésére irányuló és a
- személyiség formálását elősegítő tevékenység.

Területei:

- Egészségmegőrzés, a helyes életmód kialakítása.

- Mozgás, rendszeres testedzés, játéklehetőség.
- Táplálkozási szokások kialakítása egészségünk érdekében.
- Öltözködés.
- Higiénia, tisztálkodás.
- Egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta, egyéb szenvedélybetegségek és függőségek) megelőzése.
- Ésszerű napirend kialakítása.

Szűrővizsgálatok

Iskolánk minden tanulóját a védőnő és a gyermekorvos, egy általuk elkészített, az iskola vezetőségével egyeztetett terv szerint szűr a következő területeken:

- Hallás
- Látás
- Gerinctartás
- Lúdtalp
- Fogászat

Ennek eredményeképpen a tanulók időben szakorvosi ellátáshoz jutnak.

A vonatozó ágazati jogszabályok alapján az alábbiak szerint foglalhatjuk össze az iskolai egészségvédelem főbb feladatait:

- Ismertesse meg az emberi szervezet működésének és a természeti, társadalmi, pszichés környezet kölcsönhatásának törvényeit.
- Fejtse ki az egészséges táplálkozásra, életmódra, valamint az egészséges környezet megteremtésére vonatkozó tudnivalókat, buzdítson azok megtartására.
- Valósítsa meg a személyes testi és lelki higiénia követelményeit.
- Szorgalmazza a testmozgás, aktív életmód, a sportolás rendszeressé tételét.
- Szolgáltasson módszereket (döntési helyzetmegoldásokat) a stresszhelyzetek megelőzésére és feloldására, a konfliktusok kezelésére.
- Ismertesse a szexuális kultúrával és a családtervezéssel, a nemi úton terjedő betegségek megelőzésével kapcsolatos tudnivalókat.
- Tudatosítsa a szenvedélybetegségek káros hatásait és a rászokás elkerülésének módját.

- Ismertesse meg a tanulókkal az egészségügyi szolgáltatások igénybevételének feltételeit és lehetőségeit.
- Adjon gyakorlati tanácsot, az egészséget és a testi épséget veszélyeztető tényezők, balesetveszélyek elkerülésének módjára, a lehetőségekhez mérten tanítsa meg az elsősegélynyújtás elemi tennivalóit.
- Fejlessze ki a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.

Az iskolai teljes körű egészségfejlesztés színterei:

- Életviteli feladatok

  Az iskolai élet a nevelés-oktatás színtere. A nevelés dimenziói közt az egyik, ám meghatározó tényező az egészség iránti igényre nevelés. A szó tartalmának meghatározása sugallja a feladatokat.

  Az általános iskoláskorú gyermek és kamasz iskolában eltöltött idejét számtalan tevékenysége közt jellemezhetjük az egészsége megóvása érdekében végzett tevékenységekkel is. A napi rutinban a tanító/tanár folyamatosan neveli, megszólítja a gyermeket az elvárt higiéniai szokások betartására, az életviteli szokások kialakítására, azoknak mögöttes tartalmára.

  Az életkori sajátosságok figyelembevételével ezeknek a szokásoknak, elvárásoknak a beépítése a gyermek személyiségébe elsődleges feladatunk.

- Tanórai feladatok

  Az egészséges életmódra nevelés tananyagának tervezésénél megfogalmazott célok és feladatok:

  - járuljon hozzá a tanulók képességeinek sokoldalú fejlesztéséhez,
  - életmódjuk, szokásaik értékekkel történő kialakításához,
  - eddze akaratukat mentálisan, fizikálisan, szociálisan,
  - bővítse ismereteiket.

  Kötelező tanórai keretben végzett egészségnevelés:

  - Tantárgyakba beépített egészségnevelés: osztályfőnöki óra, testnevelés óra, biológiaóra, természetismeret, irodalom, technika stb.
  - „Egészségóra” (a védőnő vagy meghívott előadó foglalkoztató előadása).

- Tanórán kívüli feladatok
  - Szakkörök
  - Egészségnevelési akciók (előadás, témanap, témahét, projekt, egészségnap)

- Nyári táborok
- Előadások, csoportfoglalkozások, kiállítások
- Rendszeres, egészséges környezetben végzett túrák, kirándulások

Mindennapi testedzés megvalósítása:

- Testnevelés órákon
- Szabadidőben rendszeres sportfoglalkozások keretében
- Egy-egy sportágnak az iskolában helyet adva, biztosítva a tanulók szervezett sportolási részvételét
- Sporttáborok szervezése
- Sportversenyek lebonyolítása
- Az iskola sportköre tagja a Diák sportszövetségnek.

A diáksport révén diákjaink bekapcsolódnak a különféle versenyekbe.

Egészségfejlesztést segítő hasznos módszerek:

- Játékok
- Foglalkoztató előadások
- Közösségépítés
- Művészetek
- Programok
- Projektek

Az egészségnevelés megvalósításában résztvevők:

- Belső (iskolai) résztvevők: pedagógusok, osztályfőnökök, szaktanárok, hitoktatók.
- Külső partnerek: családsegítő szolgálat, szakszolgálati intézmény, az iskolai egészségügyi ellátást biztosító szolgáltatók, iskolaorvos, védőnő, szakrendelők.

Egészségnevelés az iskolánkban:

Fontos szabály:

- a tájékozottság,
- a tanulók életkori jellemzői, adottságai,
- az évfolyamonkénti egymásra épülés.

A témák részletezése:

- Az egészség fogalma

- Az egészség, mint érték
- Az egészségkultúra kialakítása, fejlesztése
- Testkultúra, testápolás, testünk felépítése, serdülőkori változások
- Lelki egészségvédelem
- Az egészséges fiatal életmódja az iskolában, a családban
- Az egészséget veszélyeztető tényezők: helytelen életmód, kockázatos viselkedés, veszélyes környezet
- Egészségellenőrző vizsgálatok (testsúlyellenőrzés, vérnyomás-ellenőrzés, edzettségi önvizsgálat, mell önvizsgálata stb.)
- A betegségek megelőzései
- Orvoshoz fordulás
- Megelőzés

Táplálkozás – mozgás

- Étkezési kultúra – ízlés, szokások, rendszeresség
- Az étrend szerepe az egészséges táplálkozásban
- Az élelmiszerek összetevői: szénhidrátok, zsírok, fehérjék, vitaminok, ásványi anyagok
- A napi táplálkozás aránya
- Teljesítmény és táplálkozás
- Testsúlyellenőrzés
- Az energiaigény (pihenés, tanulás, olvasás, mozgás)
- Az egészséges táplálkozás kritériumai: mértékletesség, kiegyensúlyozottság, változatosság
- Aktív és passzív pihenés

A fittség paraméterei: egészséges táplálkozás, optimális testsúly, a szervezet napi edzése

Testedzés – eredmény: légzésjavulás, erő- és állóképesség-növelés, személyiségfejlesztés.

Szabadidő helyes felhasználása – a helyes napirend

- Az alvás, étkezés, tanulás, testedzés, szabadidő egységes összehangolása, rendszere
- Rendszeresség
- A tanulás egészségtana (időbeosztás, hely, testtartás stb.)
- Kifáradás, jelzőrendszer
- A pihenés szerepe – aktív-passzív

- Vakáció, szabadidő hasznos eltöltése

Testápolás – öltözködés – személyi higiéné

- Testünk felépítése és védelme
- Változások a serdülőkorban
- A külső megjelenés: ápoltság, tisztaság, esztétikum
- Testünk tisztántartása: testrészek higiéniája, fehérnemű szerepe, testápolószerek, napozás és veszélyei
- Öltözködés, divat, egészség

Társkapcsolatok

- A serdülés hatása a személyiségre
- Érzelmi problémák: jó-rossz, öröm-káröröm, gonosz, harag, rémület, félelem, szeretet-szerelem, bátorság
- Értékrend: önértékelés fejlődése, nagy igazságérzet
- Fiúk, lányok barátsága
- Kirívó magatartás, utánzás
- Nemi érés tudatosulása

Káros szenvedélyek – helyes döntések

- Élvezeti szerek hatásai
- Alapjelentések tudatosítása: szenvedély, szorongás, mérték, mértékletesség, hozzászokás, hiánytünetek, függőség
- Dohányzás: hatóanyag, aktív, passzív, hatása, megelőzés
- Alkohol: az ivás kultúrája, szokások, hatása a szervezetre, megelőzés
- Kábító hatású szerek: legális és illegális, a függőség fajtái, következményei,
- Drogfogyasztó magatartás kialakulása, hatása
- Egyéb függőségfajták: élvezeti szerek (kávé, csokoládé), szerencsejátékok, gyógyszerfogyasztás, PC, TV, videó rabsága

Szexuális kultúra

- Érzelmek, barátság, változások kora
- Személyiségfejlődés

- Érettség
- Kapcsolati kultúra
- Felelősség, erkölcs
- Fogamzásgátlás, abortusz veszélyei
- Nemi egészség, harmónia
- Nemi betegségek: szifilisz, AIDS

Egészséges környezet védelme

- Környezetünk tisztasága: iskola, otthon, utca, természet
- Víz, levegő, talaj, növény- és állatvilág védelme
- Környezetvédelmi előírások: környezetkímélő, energiatakarékos
- Új technológiák káros következményei
- Hulladék csoportosítása
- Hulladék gyűjtése: fedett, szelektív, fertőzésveszély
- Egyéni felelősség a természeti környezetünk iránt

Balesetvédelem – elsősegélynyújtás

- Az emberi test felépítése
- Az elsősegélynyújtás fogalma, célja, feladatai
- Tennivalók vészhelyzetben: balesetek, tűzesetek, sebellátás
- Mindennapos betegségek előfordulása: otthon, szabadidőben, iskolában, utazás közben
- Korunk veszélyforrásai: AIDS, alkoholizmus, kábítószer
- Elsősegélykészlet

Az iskola egészségfejlesztési stratégiájának kimunkálása hosszú távú előrejelzés lehet a tanulók életminőségében, a romló tendenciák megfékezésében, a javulás feltételeinek megteremtésében. Célunk az, hogy megtanítsuk gyermekeinket arra, hogy törődjenek magukkal, fejlesszék magukban a teljes ember igényét. Ápolják érzelmeiket, ne váljon örömnélküli kötelességgé mindennapi munkájuk. Tudjanak örülni egymásnak, családjuknak, barátaiknak. Több megértéssel és elfogadással éljenek együtt másokkal, így biztosan egészségesebb életet élhetnek.

A teljes körű egészségfejlesztés megvalósulása:

A program megvalósulása a tanévek során, az iskola munkatervében megtervezetten történik. Az osztálytanítók, szaktanárok és osztályfőnökök, a diákönkormányzat és más alkalmanként

felálló munkacsoportok a napi munka tervezésekor figyelemmel kísérik a program megvalósulását. A megvalósítás során a folyamatokat tervezzük, nyomon követjük, ellenőrizzük és értékeljük a megfogalmazott módszerek, értékek mentén.
A teljes körű egészségfejlesztési program megvalósításáért az iskola minden pedagógusa, dolgozója felelős.

A program megvalósulásának ellenőrzése-értékelése

Életvitelszerűen megvalósuló tevékenységek:
A napi iskolai élet során folyamatosan végzett és irányított tevékenységekkel szemben az elvárás az, hogy beépüljenek a tanuló magatartásformái sorába, és spontán végzett cselekedetekké váljanak. A tanítók, később a tanárok a tanulók közt élve „érzékelik" a folyamat fejlődését, érését, és szükség szerint korrigálják azt.
Tanórai keretben megvalósuló fejlesztés:
A tananyaghoz kapcsolódóan elsajátítandó ismeretek ellenőrizhetők, mérhetők. Részei a tanulási folyamatnak. A tananyag számonkérésének folyamatában ellenőrizhető, hogy az életvitelszerűen rögzítendő elemek valóban beépültek-e a tanuló viselkedési kultúrájába.
Tanórán kívüli tevékenységek (egyéb foglalkozások) során megvalósuló fejlesztés:
A munkaterv szerint megszervezett témanapok, témahetek, projektek egyrészt a fejlesztési folyamat előre tervezett elemei, másrészt a hiányosságok észlelését követő korrekciók. Az átadott ismeretek, a megtapasztalt egészségnevelési elemek a programok során be kell épüljenek a tanuló és adott esetben a családja napi életviteli kultúrájába, annak szerves részévé kell váljanak. Ezek a programok igen gyakran versenyeztetéssel együtt valósulnak meg, így az eredmények követhetőek.

Tanórai keretben megvalósuló fejlesztés:

A tananyaghoz kapcsolódóan elsajátítandó ismeretek ellenőrizhetők, mérhetők. Részei a tanulási folyamatnak. A tananyag számonkérésének folyamatában ellenőrizhető, hogy az életvitelszerűen rögzítendő elemek valóban beépültek-e a tanuló viselkedési kultúrájába.

Tanórán kívüli tevékenységek (egyéb foglalkozások) során megvalósuló fejlesztés:

A munkaterv szerint megszervezett témanapok, témahetek, projektek egyrészt a fejlesztési folyamat előre tervezett elemei, másrészt a hiányosságok észlelését követő korrekciók. Az átadott ismeretek, a megtapasztalt egészségnevelési elemek a programok során be kell,

épüljenek a tanuló és adott esetben a családja napi életviteli kultúrájába, annak szerves részévé kell váljanak. Ezek a programok igen gyakran versenyeztetéssel együtt valósulnak meg, így az eredmények követhetőek.

Visszacsatolás

Az adott események, a tanév értékelése során elért eredmények reális feltérképezése adja a következő tervezési időszak szakmai alapját. Az elsajátítandó ismereteknek spirálisan fejlődniük kell, el kell, hogy mélyüljenek. Ezt az iskola és a tanárok az éves munkatervben, a program- és a foglalkozási tervekben tervezik meg.

Az általános fizikai teherbíró képesség mérése során feltérképezhetők az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok. E hiányosságok feltárása, a tanulók életmódjának ismerete kiindulási alapul szolgál mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítésében, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére, megtartására.

A jogszabály által megszabott kötelezettség végrehajtására a tanulók fizikai képességének mérésére egyszerű, kevés szerigényű és bárhol végrehajtható teszteket használunk, amelyek mutatják a tanulók fizikai felkészültségének mértékét.

El kell érni, hogy az általános fizikai teherbíró képesség fejlődésének folyamatos nyomon követése, motivációs tényezőként hasson a tanulókra, és az iskolából kikerülve életvitelükben helyet kapjon a rendszeres fizikai aktivitás is.

Komplex intézményi mozgásprogram

- Egészséges életmód tréningek épüljenek be a kötelező iskolai programokba (sport- és egészségnap, részvétel a különféle helyi szervezésű fittségi és más sportprogramokon).
- A mozgásos tevékenységek a tantárgyi jellegnek és az életkori sajátosságoknak megfelelően épüljenek be az óratervi órákba.
- A napközis és tanulószobai foglalkozásokon a foglalkozási programban (tervben) foglaltak szerint, míg a különféle szabadidős tevékenységekben azok időkeretének minimum 40%-ában a testmozgás különféle formái domináljanak a tematikai-tárgyi jelleghez igazodóan.

- Az egyéb foglalkozásokon – a tantárgyfelosztás keretei között – változatos programok keretében képviseltessék magukat a sportfoglalkozások (tömegsport, sportkör stb.).
- Az éves munkatervben a szorgalmi időszak minden hónapjához – az évszak sajátosságainak megfelelően (pl. tél – korcsolyázás) – legyen egy-egy kiemelt mozgásos tevékenység rendelve, amely az iskolai szabadidős és napközis időkeretben szervezett tevékenységek kiemelt iránya legyen.
- Az intézmény horizontális kapcsolatrendszerének keretében az iskolai sportegyesülettel, illetve a településen működő más sporttevékenységgel foglalkozó társadalmi szervezetekkel, továbbá az iskolai működést támogatni hivatott alapítvánnyal alakuljon ki stratégiai együttműködés az iskola tanulóinak mozgáskultúráját fejleszteni hivatott programok támogatása céljából.
- A tanulmányi kirándulások és az erdei iskolai programok egyik központi eleme legyen a mozgás és az egészségtudatos életmódra nevelés.
- A felső tagozat osztályfőnöki foglalkozásain tematikus program kerüljön kidolgozásra a testmozgás propagálására, amely életvezetési tanácsokat is foglaljon magába.
- Az uniós és a központi költségvetési források kimerítésével, az ezekre épülő anyagi alapokra támaszkodva a legkülönfélébb sportprogramok kerüljenek megszervezésre.
- A tanulók fizikai állapotának méréséből fakadó tapasztalatok értékelése alapján a szabadidős és sporttevékenységek terén a mozgásprogramok tartalmára készüljön minden tanévben javaslat.

A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

A vonatkozó jogszabályok a tanulók fizikai állapotának mérését beemelték az országos mérések sorába. Ennek értelmében kell eljárni a mérésre felkészítés és a mérés elvégzése tekintetében. A mérésre előírt időintervallum adott év április-május hónap, tanévenkénti időzítéssel.

A megfelelő szintű fizikai erőnlét, edzettség elérése, majd megtartása nemcsak a sport, hanem az egészség, az általános jólét szempontjából is igen fontos tényező.

A fizikai aktivitás jellemzője

- az egészséges testsúly,
- az állóképesség és az izomerő.

E képességek szintjének emelését az oktatásnak kell megoldania a megújított iskolai testneveléssel és sporttal. A jövőben az alapoknál – a 6-14 éveseknél – kell kezdeni. A fizikai képességek folyamatos, fokozatos teljesítésére nagyobb gondot kell fordítani. Tudatosítani kell

a tanulókban a mozgásos tevékenységek, a testnevelés és a sport preventív értékeit. El kell érni, még a kevésbé jó biológiai és testi adottságokat öröklő tanuló esetében is, hogy a sportolás iránti igényük, szeretetük olyan erős és szilárd legyen, hogy tanulmányaik befejezése után is a rendszeres sportolás állandó életmódelemük legyen.

2.14. Környezetnevelési program

„Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!”
Sir Patrick Geddes

Az iskola környezeti nevelés programja fogja össze a különböző tantárgyak helyi tantervében megfogalmazott környezeti kérdésekkel foglalkozó feladatok végrehajtását.
Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság tartalmi kialakítását az oktatásban is érvényesítjük. Az iskolának olyan oktatást kell biztosítania a diákok számára, amelyben szakmai ismeretátadáson túl hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozatalra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását. A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani. Feladatunk, hogy diákjainak szellemén alakítsunk, környezet- és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk. Ezért kell tudatosan foglalkoznunk a környezeti neveléssel. Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy tudunk formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolai és iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, és benne az embert. Tanórán, szakkörökön, versenyeken, az iskolakerti tevékenységek során megismertetjük tanulóinkkal a bennünket körülvevő természetet,

gyakoroltatjuk az egyszerű, komplex természetvizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

Célunk, hogy iskolánk környezeti nevelése során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit. A tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén. Öko szemléletű programjainkkal magasabb szintre emeljük iskolánk környezeti nevelési programját a fenntarthatóság érdekében. Ezáltal olyan pedagógiai folyamatot kívánunk követni, melynek során formálódik tanulóink környezettudatos magatartása és kialakul a környezetért felelős életvitele.

Célkitűzéseink:

A környezeti nevelés alapelvei közül a következőket kell kiemelten kezelnünk:

- fenntartható fejlődés;
- helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
- alapvető emberi szükségletek;
- emberi jogok;
- demokrácia;
- elővigyázatosság;
- biológiai és társadalmi sokféleség.

Legfőbb célunk, hogy tanítványaink környezettudatos állampolgárokká váljanak, ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítanunk:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt;
- személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt;
- a környezet értékei iránti felelős magatartást - a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését;
- a rendszerszemléletet;
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését;

- az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket.

A célok eléréséhez szükséges készségek, kompetenciák kialakítása, fejlesztése:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód;
- problémaérzékenység,
- kreativitás;
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód;
- vitakészség, kritikus véleményalkotás;
- konfliktuskezelés és megoldás;
- értékelés és mérlegelés készsége.

A fenntarthatóság pedagógiáját szolgáló tevékenységeink:

- A környezeti nevelés színterei a tanórákon

  Szinte valamennyi tantárgy foglalkozik a fenntartható fejlődés kérdésével. A természettudományos tárgyak (biológia, földrajz, kémia, természettudomány) kiemelten foglalkoznak a témával. Érzelmi kötődést lehet létrehozni környezetünk megóvásáért a magyar nyelv és irodalom, illetve a művészeti órákon. A közösségi nevelés órák fontos eleme környezetünk védelme és mindennapi problémáink felismerése, a megoldások megtalálása.

- Tanórán kívüli tevékenységek a fenntarthatóság nevében:
  - 2022-től iskolakertet hoztunk létre.
  - Természetbarát szakkör
  - Szabadidős programok :
    - Jeles napokhoz, környezetvédelmi világnapokhoz kapcsolódó programok: Állatok Világnapja, Föld napja, Madarak Fák napja.
    - Túrák, kirándulások: hétvégi és nagyobb lélegzetű kirándulások szervezése, természetjárás, szűkebb környezetünk természetvédelmi értékeinek meglátogatása.
    - Környezetvédelmi vetélkedők, akadályversenyek szervezése.
    - Ismeretterjesztő előadások.
- Hulladékgyűjtési program
  - Napi szinten szelektíven gyűjtjük a műanyag- és papírhulladékot.

    - Zsír- és olaj szelektív gyűjtése.
    - Használt elem gyűjtése - PontVelem
    - Csatlakozás a „Te szedd” programhoz
- „Energia” program: Energia-, víz- és papírfogyasztás minimalizálása.
  Csapok elzárása, a termekben, folyosókon a szükségleteknek megfelelő időben égjen csak a lámpa, szellőztetés-ablakbezárás stb. A fénymásoló papír-fogyasztás csökkentése, a kétoldalas pírhasználat ösztönzése.
- Kiemelt figyelmet fordít a takarékos energiafogyasztásra, a környezetbarát termékek használatára, az ésszerű anyag- és hulladékgazdálkodásra.
- Évente egy alkalommal lehetőség nyílik településünkön a használt elektronikai cikkek begyűjtésére.
- Környezetbarát tisztítószerek használata.
- A témában kiírt pályázatok figyelemmel kísérése.
- Iskolán kívüli tevékenységeink
    - Bringás Vándortábor
    - napközis tábor

Ezek tartalmát a helyi tanterv és az iskola éves munkaterve tartalmazza.

2.15. Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást

Intézményünkben a tananyag komplex elsajátításának egyik formája a témanap, vagy témahét, amikor az adott tárgykört a diákok 1-3 tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenységtípusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel. A témanapok a tanév rendjének, a munkatervnek a részét képezik, pontosítása évente a tanév eseményeit, időpontjait egyeztető nevelőtestületi értekezleten zajlik. A projektoktatás során a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és a pedagógusok közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján.

2.16. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Valamennyi tanulónak joga van képességei minél maradéktalanabb kibontakoztatására, személyiségfejlődésének támogatására.

Célok:

Egyenlő esély biztosítása minden gyermek, tanuló számára a minőségi oktatás igénybevételére, s ennek keretében valamennyi halmozottan hátrányos helyzetű gyermek és tanuló intézményes nevelésben-oktatásban való részvétele és eredményességének növelése. Biztosítani kívánjuk a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését.

Esélyteremtés a tudás erejével hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében. Tevékenységünk fő célja, hogy segítsük a tanuló beilleszkedését az iskola életébe, hátrányaiból adódó tanulási nehézségeit csökkentsük, elősegítsük képességeinek megfelelő előrehaladását. Külön figyelmet kell fordítani a valamilyen okból hátrányos helyzetbe került tanulókra, akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, amely biztosíthatja iskolai sikerességüket.

Iskolánk – többek között – az alábbi segítséget nyújtja számukra az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- kulcskompetenciák fejlesztését,
- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazását, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítését,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakítást,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztését,
- tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulást,
- a differenciáló módszerek alkalmazását,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését,
- a mindennapos testedzés, a mozgás, sportolás biztosítását,
- környezettudatos szemléletű oktatás-nevelést,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakítását,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatását és alkalmazását a tanórákon,
- a tanulói aktivitás növelését a tanítási órákon,
- a tanulási attitűd pozitív átformálását,
- a továbbtanulás támogatását,

- személyiségfejlesztést és közösségépítést,
- a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítését,
- partnerközpontú nevelést.

3.LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

3.1. A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata

A Pedagógiai Program a nevelőtestület általi elfogadással lép hatályba a kihirdetést követően 2026. év szeptember hó 01. napján, és visszavonásig érvényes. A felülvizsgált Pedagógiai Program hatálybalépésével egyidejűleg érvényét veszti az előző Pedagógiai Program.
A Pedagógiai Program felülvizsgálatára sor kerül jogszabályi előírás alapján, illetve jogszabályváltozás esetén, vagy ha módosítását kezdeményezi az iskola nevelőtestülete, a diákönkormányzat, az iskolaszék vagy a szülői szervezet. A kezdeményezést és a javasolt módosítást az igazgatóhoz kell beterjeszteni. A Pedagógiai Program módosítási eljárása megegyezik megalkotásának szabályaival.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:
Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára hozzáférhető.

A pedagógiai programról minden érdeklődő tájékoztatást kérhet az intézmény igazgatójától, igazgatóhelyettesétől, valamint az iskola pedagógusaitól a nevelők fogadóóráján vagy – ettől eltérően – a pedagógussal előre egyeztetett időpontban.

A dokumentumot az intézmény irattárában, az iskola könyvtárában, az igazgatói irodában lehet elolvasni, valamint megtekinthető az intézmény honlapján és a Köznevelési Információs Rendszer elektronikus felületén.

https://dari.oktatas.hu/kirint.search vagy https://kirint.kir.hu/IntezmenyKereso/

Kelt: Bő, 2026. év augusztus hónap 24. nap

Hajós Attila
igazgató

P.H.

3.2. Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai a pedagógiai program megismeréséről, elfogadásáról

A Pedagógiai Programot az intézmény diákönkormányzata 2026. év augusztus hó 19. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírásommal tanúsítom, hogy a diákönkormányzat véleményezési jogát a Pedagógiai Programot felülvizsgálata során, a jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Kelt: Bő, 2026. év augusztus hónap 24. nap

Mester-Kárpáti Lilien

Mester-Kárpáti Lilien
diákönkormányzat képviselője

A Pedagógiai Programot a szülői szervezet 2026. év augusztus hó 19 napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírásommal tanúsítom, hogy a szülői szervezet véleményezési jogát jelen Pedagógiai Programot felülvizsgálata során gyakorolta.

Kelt: Bő, 2026. év augusztus hónap 24. nap

.....

Misik-Szabó Krisztina
szülői szervezet képviselője

A Pedagógiai Programot az intézmény nevelőtestülete 2026. év augusztus hó 24. napján tartott értekezletén elfogadta.

.....

Babos Nóra
hitelesítő nevelőtestületi tag

.....

Berzlánovichné Németh Klára
hitelesítő nevelőtestületi tag

ÁLTALÁNOS ISKOLA PH

.....

Hajós Attila
igazgató

Igazgatói nyilatkozat többletkötelezettségről

Alulírott, a Bői Általános Iskola igazgatója nyilatkozom, hogy az intézmény jogszabályban előírtaknak megfelelő, elfogadott, hatályos Pedagógiai Programja a Sárvári Tankerületi Központra nézve **nem tartalmaz** többletkötelezettséget.

Bő, 2026. augusztus 24.

.....
Hajós Attila

BŐI ÁLTALÁNOS ISKOLA

JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZAT

Az Nkt. 26. § (1) alapján a nevelő és oktató munka az óvodában/az iskolában/ a kollégiumban a pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadta el és az igazgató hagyta jóvá. A fenntartó csak akkor gyakorol egyetértési jogot a pedagógiai program azon elemei tekintetében, ha a fenntartóra többletkötelezettség hárul.
Az igazgató a pedagógiai programot az intézmény honlapján www.iskola.hu közzéteszi."
Az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készítettünk, melyek szintén az előbb említett honlapon megtekinthetőek.

Bő, 2026. augusztus 24.

Jóváhagyta:

Hajós Attila

BŐI ÁLTALÁNOS ISKOLA

4. **MELLÉKLET**

Hol tartok?
Mit tudok már?

.....

1.osztályos tanuló
iskolai munkájáról, haladásáról
az első negyedév végén

Tisztelt Szülő!

Tájékoztatom gyermeke
iskolai munkájának eredményességéről

Társas kapcsolata	barátkozó, alkalmazkodó udvarias segítőkész	visszahúzódó nehezen alkalmazkodó	visszahúzódó	visszautasító
Tanórai fegyelme	követendő, példás	jó	változó	fegyelmezetlen
Tanórán kívüli fegyelme	példamutató	megfelelő	változó	fegyelmezetlen
Figyelme	képes hosszabbkoncentrálásra	megfelelő	rövid ideig tartó	szétszórt, kalandozó
Munkatempója	gyors	megfelelő	kicsit lassú	nagyon lassú
Munkavégzése	hibátlan	kevés hibát vét	sok hibát vét	felületes
Felszerelései, munkaeszközei	hiánytalanul megvannak	néha hiányosak	gyakran hiányosak	
Füzetvezetése, munkák külleme	tiszta, rendezett	megfelelő	elfogadható, változó	rendetlen, maszatos
Alapvető kommunikáció-alapvető udvariassági formák	mindenkor helyesen alkalmazza	néha segítséggel, figyelmeztetés után	nem alakult ki, nem tudja alkalmazni	
Az utasítást	megérti, a feladatokat önállóan teljesíti	megérti, de segítséggel teljesíti	nem érti	tétovázó, nem tudja elkezdeni
Szóbeli kifejezőképessége	választékosan beszél	egyszerű mondatokat használ	kérdések segítségével tudja kifejezni magát	
Ismeretek alkalmazása	jó	megfelelő	segítséggel alkalmazza	nem tudja alkalmazni
Hang-és betűfelismerés	biztos, hibátlan	kevés hibával ismeri fel	sokat hibázik ……	egyelőre nem képes felismerni
Betű összeolvasás	hibátlan, gyorsmegfelelő	kevés hibával olvas	sok hibával, lassú ütemű	még nem tud összeolvasni
Kézügyessége	jó	megfelelő	gyenge	fejlesztést igényel
Vonalvezetése	lendületes	megfelelő	lassú	görcsös
Betűalakítása	szabályos, lendületes, gyors megfelelő ütemű	kevés hibával ír ……..	sok hibát vét, görcsös, laza	rendezetlen, lassú
Másolás írottról írottra	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Másolás nyomtatottról írottra	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő

Betűk írása tollbamondásra	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Rövid (2-3betűs) szavak írása tollbamondásra	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Emlékezetből írás	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Számfogalma 0-….-ig kialakult bizonytalan	**Számok írása** jó megfelelő szabálytalan	**+,-** biztos bizonytalan =,<,> **viszonyítás** biztos bizonytalan	**Számsorrend alkotása** biztos bizonytalan	**Számok bontása** megfelelő lassú csak manipulálással képes
Páros és páratlan számokat	felismeri	téveszti	nem tudja	
Testnevelés órán	**A nevelő utasításait** betartja néha nem tartja be	**Magatartása** fegyelmezett néha gyakran rendbontó	**Térbeli tájékozódása** jó megfelelő	**Egyensúlyfeladatokat** könnyedén félénken old meg
Éneklés	szívesen, egyedül	társaival énekel	nem szívesen énekel	csak figyelmeztetésre énekel
Technikai eszközhasználat	ügyesen használja	kevés segítséggel tudja használni	még ügyetlen	
Munkadarabjai	tiszták, pontosak, tetszetősek	kicsit pontatlanok	nagyon pontatlanok	maszatosak, rendezetlenek
Munkájának külleme	szép, rendezett	elfogadható	kicsit maszatos, rendezetlen	nem esztétikus

Vélemény:

……

……

……

……

……

……

……

……, 20……

…… P.H. ……...

Tanító Látta (szülő, gondviselő)

Hol tartok?
Mit tudok már?

.....

1.osztályos tanuló
iskolai munkájáról, haladásáról
a harmadik negyedév végén

Tisztelt Szülő!

Tájékoztatom gyermeke
iskolai munkájának eredményességéről

Társas kapcsolata	barátkozó alkalmazkodó udvarias segítőkész	elfogadó közömbös	visszahúzódó	visszautasító
Tanórai fegyelme	követendő, példás	jó	változó	fegyelmezetlen
Tanórán kívüli fegyelme	példamutató	megfelelő	változó	fegyelmezetlen
Figyelme	képes hosszabb koncentrálásra	megfelelő	rövid ideig tartó	szétszórt, kalandozó
Tanuláshoz való viszonya, szokása	▪ példamutató ▪ jó ▪ megfelelő ▪ kifogásolható	**Iskolai munkája** ▪ fontos ▪ közömbös ▪ nem fontos számára	**Feladatait** ▪ pontosan ▪ felületesen ▪ hiányosan végzi	**Munkavégzése** ▪ fegyelmezett ▪ zavarja társait ▪ önállótlan ▪ önállóan dolgozik
Munkatempója	gyors	megfelelő	kicsit lassú	nagyon lassú
Munkavégzés minősége	hibátlan	kevés hibát vét	sok hibát vét	felületes
Füzetvezetése, munkák külleme	tiszta, rendezett	megfelelő	elfogadható, változó	felületes
Alapvető kommunikáció-alapvető udvariassági formák	mindenkor helyesen alkalmazza	néha segítséggel, figyelmeztetés után alkalmazza	nem alakult ki, nem tudja alkalmazni	
Az utasítást	megérti, a feladatokat önállóan teljesíti	megérti, de segítséggel teljesíti	nem érti	tétovázó, nem tudja elkezdeni
Felszerelései, munkaeszközei	hiánytalanul megvannak	néha hiányosak	gyakran hiányosak	
Szóbeli kifejezőképessége	választékosan beszél	egyszerű mondatokat használ	kérdések segítségével tudja kifejezni magát	
Betűismeret	biztos bizonytalan nagyon hiányos	**Szótagolva** jól megfelelően gyengén olvas	**Szótaghatárokat** jól érzi nem érzékeli	**Mondathatárokat** betartja nem mindig tartja be soha nem tartja be
Hangos olvasása	gyors hibátlan kifejező	megfelelő kevés hibával monoton	kicsit lassú sok hibával akadozó	fejlesztésre szorul nem tud összeolvasni

Szövegértése	kifogástalan, mondatokat is érti	csak szókapcsolatokat ért	csak szavakat ért	nem ért
Írásmód, külalak	**Betűalakítás** szabályos szabálytalan	**Külalak** szép megfelelő fejlesztendő	**Írástempó** gyors jó kicsit lassú nagyon lassú	**Ceruzafogás** laza görcsös
Betűkapcsolás	szabályos	kevés hibát vét	több hiba	
Másolás írottról írottra	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Másolás nyomtatottról írottra	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Emlékezetből írás	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Tollbamondás után	hibátlan	kevés hiba	sok hiba	fejlesztendő
Íráshelyesség	hibátlan	kevés hiba ……..	több hiba …… ……	sok hiba
Kézügyessége	kimagaslóan jó	jó	megfelelő	fejlesztendő
Kreativitása, vizuális kifejezése	ötletdús	jó	megfelelő	kevés ötlete van
Vizuális memória	jó	megfelelő	gyenge	
Rajzolás	szívesen, önálló kezdeményezésre	csak közös munkavégzéskor	nem szívesen rajzol	
Olló, ragasztó, egyéb eszközök használata	ügyesen használja	kevés segítséggel tudja	még ügyetlen	
Éneklés	szívesen, egyedül	társaival énekel	nem szívesen énekel	csak figyelmeztetésre énekel
Testnevelés óra ▪ fegyelmezett ▪ rendbontó ▪ néha ▪ gyakran	**A nevelő utasításait** ▪ betartja ▪ nem tartja be ▪ néha ▪ soha	**Labdás gyakorlatokban** ▪ ügyes ▪ fejlesztésre szorul	**Térbeli tájékozódása, mozgása** ▪ jó ▪ megfelelő	**Egyensúly-feladatokat** ▪ könnyedén old meg ▪ félénken old meg
Számfogalma 0-20-ig ▪ kialakult ▪ bizonytalan	**Számok írása diktálás után** ▪ hibátlan ▪ téveszt ▪ nem tudja írni	**Viszonyítás** (<,>,=) ▪ biztos ▪ bizonytalan	**Számok sorba rendezése** ▪ biztos ▪ bizonytalan ▪ nem tudja	**Számok bontása** ▪ hibátlan, gyors ▪ hibás, lassú ▪ csak eszköz segítségével
Páros és páratlan számokat a 20-as számkörben	felismeri	téveszti	nem tudja	

Összeadás *írás*ban	**Kivonás *írás*ban**	**Pótlás *írás*ban**	**Rajzról feladatot**	**Szöveges feladatokat**
▪ jó ▪ megfelelő ▪ fejlesztésre szorul ***szó*ban** ▪ jó ▪ megfelelő ▪ fejlesztésre szorul	▪ jó ▪ megfelelő ▪ fejlesztésre szorul ***szó*ban** ▪ jó ▪ megfelelő ▪ fejlesztésre szorul	▪ jó ▪ megfelelő ▪ fejlesztésre szorul ***szó*ban** ▪ jó ▪ megfelelő ▪ fejlesztésre szorul	▪ képes írni ▪ nem képes lejegyezni	▪ jól megoldja ▪ csak segítséggel ▪ nem képes rá

A fejlődés érdekében javaslom: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... , 20.....

..... P.H. ……..

Tanító Látta (szülő, gondviselő)

4.1. A sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékosság típusához és fokához igazodó fejlesztő programja

(A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei alapján)

Intézményünk az általános iskolai nevelés-oktatás során a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelését-oktatását is ellátja. A Szakmai alapdokumentum alapján, az ellátott SNI típusok alsó- és felső tagozaton egyaránt a következők: **látási fogyatékos (gyengénlátó), egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdő, mozgásszervi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzd, értelmi fogyatékos (enyhe), hallási fogyatékos (nagyothalló), beszédfogyatékos**.

1. A látássérült (gyengénlátó) tanulók

A látássérülés a látószerv (a szem, a látóideg és/vagy a látásért felelős agykérgi/kéreg alatti területek) sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodóképességét, kihat személyiségének alakulására.

A fejlesztési feladatok megtervezésekor, a módszerek kiválasztásánál figyelembe kell venni, hogy a látás hiánya vagy csökkent volta miatt a látássérült gyermek ismeretszerzését a külvilág iránti látó beállítódás helyett más – haptikus (bőr- és mozgásérzékelés együttese) és hallási – beállítódás is jellemzi. Fontos az összes érzékszerv – hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés – fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tudatosítása és tanítása.

A látás hiánya, a gyengénlátás nemcsak a tanulás terén jelent eltéréseket, hanem nehezítettek a mindennapi élet tevékenységei (a tájékozódás, a közlekedés, az önkiszolgálás stb.) is. Más a tanulási környezet, hangsúlyosabban egyénre szabottak a tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele alapvető.

A többségi iskolában történő együttnevelés minden esetben egyéni döntésen alapul, esetenként egyéni felkészítést igényel. A befogadó többségi iskola tantestületének a speciális iskolák nyújtanak segítséget a látássérült tanuló nevelésére, oktatására vonatkozó információk átadásával. Különösen jelentős az osztályfőnök szerepe az osztályban tanító pedagógusok tájékoztatásában a tanuló sajátos nevelési igényeiről.

Minden tanulási terület oktatásában érvényesüljön a látásteljesítményhez igazodó szemléltetés, a látássérülés tényét figyelembe vevő munkakörülmények kialakítása, a látóképesség kihasználására nevelés, valamint speciális tantárgyi módszertani eljárások alkalmazása, a feladatok megvalósításához szükség esetén tágabb időkeret kijelölése, az egyéni adottságok figyelembevétele az értékelés során.

A tanulási területek és a tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak kimeneti tanulási céljai

<u>Magyar nyelv és irodalom</u>

–

- A gyengénlátásból fakadó sajátos nehézségek miatt az olvasás-írás tananyagának elsajátításához az 1. és a 2. évfolyamon – a rehabilitációs célú tanórák keretének terhére magasabb óraszám biztosítása javasolt.

- Az ismeretanyag elsajátításához indokolt lehet a rövidebb terjedelmű olvasmányok (kötelező olvasmányok) választása, de a hosszabb művek esetében a hangos/digitális könyvek olvasása is megvalósítható. Az olvasási tempót, a hangsúlyos olvasást érintő követelmények meghatározásakor szükséges a látásteljesítmény figyelembevétele.
- Az írás tanításánál törekedni kell az áttekinthető, rendezett, olvasható írásképre, amelyet a tanuló saját adottságainak megfelelő betűméretben és taneszközökkel teljesít.
- Többletidő biztosítása szükséges a helyesírási szótárak, lexikonok, a könyvtárak használatának megtanítására, az egyéni szükséglet szerint alkalmazott olvasókészülék, nagyító használatának begyakorlására.
- Kiemelt feladat a gyengénlátó tanulók segítése a metakommunikáció értelmezésében, önálló alkalmazásában.
- A könyvtárhasználat az iskolai könyvtár használatán túl segíti a tanulókat, hogy megtanuljanak ismeretlen könyvtárban segítséget kérni és ezúton tájékozódni. Lehetőség szerint ismerjék meg az elektronikus könyvtárat és igénybevételét, a látássérült személyeket érintő információkat közlő weboldalakat.
- Kívánatos a dramatizálás során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségének biztosítása.

Matematika

- Speciális szemléltetés és segédeszközök biztosítása mellett a gyengénlátó tanuló is ismeri és használja a matematikai jeleket, képleteket, modelleket, geometriai ábrákat, grafikonokat.
- A gyengénlátó tanulók matematikaoktatásának is kiemelt területe a biztos számolási készség kialakítása, hangsúlyt fektetve a fejszámolási készség fejlesztésére, az ismerethordozók (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) használatára.
- A tanítás során használt eszközök, módszerek és követelmények meghatározásakor kiemelten figyelembe kell venni az alábbiakat:
    - a szemléltetéshez és a tanulói munkához gyakran speciális (adaptált) eszközöket kell használni (speciális vonalzó, körző stb.);
    - a követő, alkotó képzelet fejlesztéséhez használt diagramok, grafikonok, ábrák legyenek könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek;
    - alacsony látásteljesítmény esetén a diagramok, grafikonok alkalmazása nehézségbe ütközhet, így szükséges a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése haptikus (tapintásos) megismeréssel;
    - a geometria tanítása során a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése haptikus megismeréssel;
    - a mérés, szerkesztés jelentősen függ a látássérülés mértékétől, ezért a pontosság szempontjából szükséges engedményeket tenni.

- Az értékelés során engedmények tehetők a mérés pontossága, grafikonkészítés, térbeli építések, írásbeli munkák esztétikuma terén.
- Látássérülése miatt a tanuló felmentése indokolatlan.

Történelem

- A térben, időben történő tájékozódáshoz szükséges az adaptált történelmi térképek használata, a térképjelek ismerete.
- Az interneten történő információgyűjtés során szükség esetén optikai segédeszköz, speciális képernyőnagyító, olvasó szoftver alkalmazása szükséges.

Állampolgári ismeretek

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók ismerjék meg a látássérült személyekre vonatkozó jogi szabályozást!
- A gyengénlátó tanulók ismerjék a látássérült személyek érdekvédelmi szervezeteit!

Erkölcs és etika

- Az erkölcstan keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a gyengénlátó tanulókat sérülésük feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek etikusan a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel!

Környezetismeret; Természettudomány

- A tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.
- Az IKT lehetőségeinek kihasználása, pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal.
- A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egyes fizikai, kémiai, biológiai jelenségek, pl. fénytan).
- A tananyagba szükséges beépíteni a gyengénlátással kapcsolatos fizikai és biológiai ismereteket, valamint lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói kísérletekben való aktív részvételre.
- A tanulók számára minél több közvetlen tapasztalatot szükséges biztosítani a természeti, társadalmi valóságról.
- A természeti és a technikai környezet kölcsönhatásainak megfigyeltetése modellezés révén is lehetséges.
- A vizuális megfigyelés, képzelet, emlékezet fejlesztése előkészíti az adaptált ábrák, diagramok, grafikonok értelmezését, a térképek használatát.

- Fokozott látásvédelem a kísérletek során. A fizikai és kémiai tantárgy esetén gyakran szükséges a kísérletek adaptálása, gyengénlátó tanulók által követhetővé tétele (láthatóvá tétel, védőszemüvegek használata), önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése.
- A követelmények tekintetében – a balesetek elkerülése érdekében – a tanulói kísérleteknél egyéni elbírálásra van szükség.
- A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljes körűen, de a gyengénlátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.
- A tartalom feldolgozása során biztosítani kell a gyengénlátó tanulók számára használható térképeket (lényegkiemelő, kontrasztos, esetenként tapintható jelzések stb.).
- Színvak tanulók számára speciális jelzések alkalmazása szükséges a térképeken.
- Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges.

Idegen nyelv

- Az idegen nyelvek tanulása a gyengénlátó tanulók számára a látó társadalomba való beilleszkedést és az esélyegyenlőséget is célozza.
- A beilleszkedés és az esélyegyenlőség érdekében kiemelten fontos a mindennapokban előforduló nehezített élethelyzetek gyors megoldását lehetővé tevő (információkérés, tájékozódás, segítségkérés, fejlett kommunikációs készség kialakítása az idegen nyelv használatában) tartalmak beépítése a helyi tantervbe.
- A tanulás-tanítás folyamatát a hallás utáni tanulás hangsúlya jellemzi, ezért a hallási figyelem és az emlékezet fejlesztése szükséges.
- A kevesebb látási információ miatt kiemelt figyelmet kell fordítani az idegen nyelv helyesírásának minél tökéletesebb elsajátítására.
- Az információs és kommunikációs technikák alkalmazási képességének fejlesztése, az elektronikus szótár használatának megtanítása javasolt.

A gyengénlátó tanulók az élet minden területén több nehézséggel küzdenek, mint ép társaik, ezért a készségek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiségformáló hatása.

Vizuális kultúra

- Fokozottan szükséges az erős kontrasztos hatást elérő, jó minőségű eszközök biztosítása a látássérült gyermek számára a megfelelő vizuális élmény megszerzéséhez.
- A szerkesztési feladatoknál a pontosság terén engedményeket kell tenni.
- A színvak, színtévesztő tanulók rajzeszközeit színmegjelöléssel kell ellátni.
- A szerkesztési feladatoknál a pontosság a látásteljesítmény függvényében követelhető meg.

Ének-zene

- Az ének-zene ismeretanyagában a hallásos tanulás kerül előtérbe. A zenei jelrendszer megismeréséhez egyéni segítségnyújtás, gyakran nagyított kotta szükséges.

Digitális kultúra

- A szabályos gépírás tanítása a gyengénlátó tanulók esetében kiemelten fontos annak érdekében, hogy a mindennapi életben adódó írásbeli feladataikat (dolgozat, önéletrajz stb.) esztétikus külalakkal készíthessék el.

Technika és tervezés

- A tanulási terület tartalmába mindazon ismeretek beépülnek, melyek a gyengénlátó tanulók mindennapi életvezetéséhez, mind teljesebb önálló életviteléhez szükségesek, illetve alakítják későbbi pályaválasztásukat.
- A gyengénlátó tanulók pályaorientációja szempontjából fontos, hogy hatékony fejlesztést kapjanak a technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához.
- Időtöbblet biztosítására van szükség a különböző anyagok többoldalú érzékleti megismerésére, az adaptált eszközökkel történő mérésre az egyéni igényeknek megfelelően.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a balesetmentes szerszámhasználatra, a látássérült emberek életvitelét segítő speciális eszközök használatára (beszélő mérleg, adaptált tűbefűző, mérőszalag stb.).
- Bizonyos munkatevékenységeknél tekintettel kell lenni a színtévesztő, színvak tanulók különleges igényeire.
- Szükséges a speciális közlekedési ismeretek, a mindennapi tevékenységek elsajátítása.
- Az értékelés során kapjon hangsúlyt a tanuló önmagához mért fejlődése, figyelmet az esetleg csatlakozó egyéb sérülés!

Testnevelés

A gyengénlátó tanulók az állapotuknak megfelelő speciális mozgásnevelésben vesznek részt. A tantárgy a látássérült tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában kiemelt szerepet kap. A testnevelés hozzájárul a látássérült tanulók mozgásbiztonságának növeléséhez, a látás-mozgás koordinációjának fejlődéséhez.

- A rendszeres fizikai aktivitás kiemelt cél. A helyi tanterv a testnevelésnek a Nat-ban és a választott kerettantervben meghatározott fejlesztési feladatai közül tartalmazza a nem ellenjavalltakat, valamint a diagnózis ismeretében ajánlott speciális tartalmakat, beépítve a gyógytestnevelési eljárásokat.
- A speciális tartalmak kialakításánál figyelemmel kell lenni:
  - a mozgásbiztonság kialakítására, a mozgás-látás koordinációjának fejlesztésére, a tájékozódó képesség fejlesztésére,

- a helyes testtartást segítő gyakorlatokra és a meglévő mozgásszervi betegségek korrekciós gyakorlataira.

– A követelmények meghatározása mindig a gyermek egyéni állapotától függ, a látásteljesítmény, a szembetegség kihatásai és a társuló mozgásszervi betegség figyelemvételével. részvételt

Amennyiben lehetőség van rá, meg kell ismertetni a gyengénlátó tanulókat a látássérült személyek sportolási lehetőségeivel, és biztosítani kell az abban való (pl. atlétika, csörgőlabda, úszás).

2. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló

Az egyéb pszichés fejlődési zavar a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

A kategória többféle diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, diszortográfia vagy ezek halmozódása), részben a magatartás-szabályozás más zavarait (tanulási, figyelem- és magatartás-szabályozási zavarok pl. ADHD).

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkoznak, hogy a tanulók általában fáradékonyabbak. A változásokra érzékenyebbek, nehezebben tűrhetnek zajokat, szenzorosan könnyen túlterhelődnek, nehezen viselik el a várakozás, kivárás okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak, gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Az egyes tantárgyakra vonatkozóan

Magyar nyelv és irodalom

A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén kiemelten fontos.

A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése szükséges a dekódolás tanítása előtt. Az olvasás, írás kognitív bázisképességeinek megalapozása elengedhetetlen előfeltétele az olvasástanulás megkezdésének. A szódekódolás tanítása, a betű-hang asszociációk kialakítása kellő módszertani tudatossággal és a gyermek haladásához igazított idői ütemezéssel történjen!

A grafomotoros ügyetlenség gyakran okoz technikai értelemben nehézséget az írástanulás során, a lassú írástempó mellett a nehezen olvasható vagy olvashatatlan íráskép is jellemző lehet. Éppen ezért lényeges, hogy a késleltetett, elnyújtott írástanítást grafomotoros alapozás

előzze meg, a finommotoros tevékenységek számtalan lehetőségét kiaknázva. Az íráskép zavarában érintett gyermekeknél a szépírás, külalak és füzetvezetés értékelése a rendezettségre való törekvés és a gyermek képességeinek, önmagához mért haladásának figyelembevételével történjen! Hasonlóképp az olvasás és szövegértés értékelésekor is az önmagához mért fejlődést figyelembe vevő fejlesztő értékelés kerüljön előtérbe! Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésére, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére (pl. házi feladatok, beadandók nyomtatott vagy elektronikus formában való leadására), folyóírás helyett nyomtatott betűvel való írás jóváhagyására.

Az olvasás gördülékenységének, fluenciájának elősegítése szükséges változatos szövegek páros, közös, paralel, ill. váltott hangos olvasásával.

A tanulási zavarral és figyelemzavarral küzdő tanulóknál szükséges lehet a szöveg adaptálása (nagyobb, eltérő színű betűk, a szöveg egyszerűsített, rövidített verziójának elkészítése). A szövegértés fejlesztése elősegíti a mindennapi és az irodalmi szövegek befogadását, majd az azokkal való tovább dolgozást, tovább gondolkodást.

Amennyiben a szövegfeldolgozás is érintett, különösen fontos a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás. Érdemes a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez és érdeklődéséhez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg) hangsúlyos. A mentális lexikon és az ahhoz történő hozzáférés, a fogalomalkotás folyamatos fejlesztése kiemelt feladat.

Matematika

A matematika területén az érintett tanulók heterogenitása miatt nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló esetén pont ezen a területen jelentkezik a gyermek kiemelkedő képessége, tehetsége, miközben súlyos olvasási zavarral küzd. Más esetben a matematikai képességek érintettsége olyannyira jelentős, hogy szükséges lehet a tantárgy vagy az aritmetikai tantárgyrész alóli felmentés vagy segédeszköz-használat, pl. számológép biztosítása, szorzó- és bennfoglaló tábla, korong, rehabilitációs foglalkozásokon használt eszközök, számológép (esetenként nagyobb kialakítású négyzethálós füzet) használata (szükség esetén más tanórákon is, pl. fizika, kémia, történelem, természettudomány). Ajánlott lehet ezeken a tanórákon – a tanuló egyéni sajátosságaihoz igazodva – a képletek, esetleg definíciók számonkérése (pl. a megfelelő nyelvi, emlékezeti kompetenciákra támaszkodva), illetve szükség esetén bizonyos tantárgyrészek értékelése alóli mentesítés biztosítása.

Egyes esetekben számolni kell a grammatikai szint sérülésével, ami szövegértési nehézségekben nyilvánul meg, ezt fokozhatja a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a fejletlensége. A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak kialakításakor (pl. a számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén stb.) különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tempó kialakítására, és építeni kell a tanulók maximális együttműködésére, a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre, mindvégig verbális

megerősítéssel kísérve. Rendkívül fontos az analóg, bevéső, ismétlő-rendszerező gyakorlás végzése is. A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára, ill. geometriai szerkesztéseknél, koordinátatengelyen való jelöléseknél a kivitelezési nehezítettségre (vizuomotoros koordináció, praxis zavara). A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális szemléltetéssel és tananyagokkal, vagyis az interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával is támogatható, ám elsősorban a metakogníció, a nyelvi kompetenciák és gondolkodás fejlesztésével valósulhat meg.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani az időbeli tájékozódás fejlesztésére és a szerialitásos feladatok gyakorlására.

A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének fontos eszköze, a szabályok, definíciók precíz elvárásának elkerülésével.

A kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

Az olvasás és szövegértés nehézsége hátráltathatja a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak megértését.

Az idővel kapcsolatos fogalmak, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. A gyenge verbális emlékezet miatt problémát jelenthet egyes gyermekeknél az évszámok precíz bevésése, az idegen szavak (történelmi személyek, helynevek, fogalmak) pontos memorizálása. A vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése segítheti ezen nehézségek minimalizálását. A nyelvi érintettség miatt bizonyos absztrakt fogalmak megértése és használata is nehézséget jelenthet. Érdemes a tananyag-feldolgozás előtt fogalomlistát, ill. vázlatot adni a tanulóknak. A tanulás további támogatásához képek, az összefüggéseket szemléletesen ábrázoló gondolattérképek használata is kiemelt jelentőségű, magasabb szinten azok készítésének a megtanítása is célul tűzhető ki az önálló tanuláshoz.

Külön figyelmet kell fordítani a térképhasználat tanítására és gyakoroltatására, mivel a tanulók ezen csoportjának sok esetben nagy kihívást jelent az absztrakt ábrákon való tájékozódás. Ide tartozik a grafikonok, táblázatok, diagramok értelmezése is, melyek a történelmi, társadalomismereti tananyag szerves részét képezik, és elemzésük a tantárgyi követelményrendszerhez tartozik.

Fontos a gyakorlati bemutatás, illetve az ismeretek szituációs helyzetekben való kipróbálása, a dramatizálás, az érzelemdús, szubjektív elemeket megmozgató, a mindennapi tapasztalathoz köthető társadalmi feladatok szemléltetése, a tanulók közvetlen megszólítása, bevonása a feladathelyzetbe. A tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát, képes legyen esetlegesen a társadalmi folyamatok őt személyesen érintő részében véleményének megfogalmazására és az önképviseletre!

Erkölcs és etika

Csakúgy, mint a Történelem és állampolgári ismeretek tanulási terület esetében, a szövegértési és figyelmi nehézségek hátráltathatják az összefüggések megértését, a tanulságok generalizálását. Figyelmet kell fordítani a tanuló szükségleteihez igazodó szövegmennyiségre, tagolásra, a magyarázatok részletezettségére, a megértés ellenőrzésére. A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékosságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos az érintett tanulók szempontjából. Egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyos, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Természettudomány, földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományok gyakran az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók erősségei közé tartoznak, ez a terület különösen az ADHD-ban érintett gyerekek esetében a kíváncsiság, kreativitás és alkotó fantázia kiteljesedésének terepe lehet. A tanuló érdeklődése és figyelme könnyebben felkelthető és fenntartható, motoros aktivitása kevésbé kifejezett, amikor számára is motiváló tartalmak kerülnek átadásra. A Természettudományok tanulási terület a témák gazdagsága és sokszínűsége okán támogathatja a kiemelt fejlesztési célok megvalósítását.

Mindemellett külön figyelmet kell fordítani a szakszavak bevésésére, a térképen való tájékozódás gyakorlására, az összefüggések logikájának megértetésére. A kémia és fizika tantárgyak során elsősorban a szöveges, illetve számításos feladatok során szorulhatnak külön megsegítésre a számolási és/vagy olvasási zavarral küzdő tanulók, valamint a kísérletek, mérések kiemelt figyelemkoncentrációt és pontosságot igényelnek, a szerialitás (sorrendiség) figyelembevételével, ami szintén nehezített feladat lehet.

Idegen nyelv

Fontos célkitűzés az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és az írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve az egyéb pszichés fejlődési zavar következtében érintett nyelvi funkciókat. A nyelvi zavar esetenként olyan súlyosságú, hogy szükségessé válhat a tanulót a tantárgy vagy tantárgyrész értékelése alól mentesíteni. Az élő idegen nyelv ismeretének jelentősége egyre erőteljesebb, így ezt a lehetőséget alapos mérlegelés, szakmai megfontolás után ajánlott biztosítani.

Az idegen nyelvek tanításánál a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt. A tudásátadás során szükséges a figyelemfenntartás, a feladatszervezés és a motiváció felkeltésének vizuális támogatása, a párhuzamosan több csatornán történő szemléltetés. Javasolt a memoriterek kisebb részletekben valók kérdezése szóbeli beszámolók során.

Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő tanulók esetében főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos alkalmazásának elsajátítása a cél. Ennek során sok esetben méltányosan, az egyéni fejlődési lehetőségeket figyelembe véve kell megítélnünk a kiejtési és nyelvhelyességi kérdéseket; elsősorban a beszédbátorság elérése lehet a célunk. Az írásbeli kommunikáció használatát, a differenciált fejlesztés mellett, az IKT-alapú olvasó- és helyesírás-ellenőrző programok is segíthetik.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

A Művészetek tanulási területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.

Bizonyos tanulók a művészetek terén kimagasló képességgel bírnak. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben. Más gyermekeknél a grafomotoros ügyetlenség nehezítheti a kreatív alkotás kifejeződését.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása lehet a tanulók erőssége. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet játszhat az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulóknál. A digitális technológia nyújtotta lehetőségek egyfelől kiemelt jelentőséggel bírnak a tudásterületek, tananyagok egyéni szükségletekre, preferenciákra szabásában, adaptálásában. Másrészt a sokszor jól működő algoritmikus, komputációs gondolkodás fejlesztésének eszközei is. Az életpálya-építés, pályaorientáció szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Fokozott jelentőséggel bír a hétköznapi életet, ismeretszerzést és -elsajátítást, valamint a tanulást könnyítő alkalmazások készségszintű használatának elsajátítása.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során javasolt a szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása, ill. azok elemeinek megvalósítása a tanórán, továbbá ajánlott a kiegészítő egészségügyi ellátáson belül gyógyúszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A Nat kiemelt célkitűzése az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a

többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar típusától, súlyosságától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé. Ugyanakkor minden tanulási terület (tantárgy) esetében fontos:

- a tantervi adaptáció;
- az éppen szükséges és elégséges módosítás és támogatás;
- a támogató pedagógiai környezet;
- a tananyagot úgy kell megtervezni és felépíteni, hogy az befogadható legyen a tanulók számára, illeszkedjen előzetes tudásukhoz, érdeklődésükhöz, aktiválja a tanulók kognitív sémáit;
- módszertani sokrétűség;
- differenciált rétegmunka;
- segédeszköz használata, pl. laptop, számológép, szoftveres támogatás;
- multiperspektivitás: egy probléma több szempontból való megközelítése, különböző alkalmazási példák behozása a tanulási folyamatba;
- önhatékonyság érzésének megtapasztaltatása, valamint az önirányítás lehetőségének biztosítása;
- a tanulási stratégia kialakítása mellett az egyéni tanulási stílus megismerése, figyelembevétele;
- multiszenzorialitás: a tanulók számára a minél több érzékszerv bevonását igénylő tanulás, valamint a motoros tapasztalatszerzés fontossága. A tanulás során a lehető legtöbb érzékelési tapasztalat megszerzésének biztosítása a cél, melyhez a konkrét tárgyak, applikációk, infokommunikációs eszközök, modellek bevonása szükséges;
- hozzáférhetőség biztosítása: itt egyrészt a fizikai akadályok leküzdése fontos, látja-e, hallja-e minden gyermek a pedagógust, a demonstrációt, hozzáfér-e a különböző szemléltetőeszközökhöz (van-e belőlük elég). Az ún. nyitott polcok, sarkok, illetve az ezeken elhelyezett, a tanulás aktuális tematikájához illeszkedő könyvek, eszközök, modellek szintén növelik a hozzáférhetőséget. Ugyanilyen jelentőségű a tananyagokhoz való hozzáférhetőség is. Minden tanuló számára hozzáférhető-e az órán feldolgozandó szöveg, vagy van-e olyan tanuló, akinek a számára nagyobb méretű, illetve adaptált szövegverzióra van szükség, mely akár hosszúságában, akár a fogalomhasználatában eltér az eredetileg használttól.

3. A mozgásszervi fogyatékos tanuló (továbbiakban: mozgáskorlátozott)

Mozgáskorlátozottság esetén a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása a szervezet funkcionális képességeit, az egyén aktivitását maradandóan akadályozza; az egyén részére hátrányos helyzetet, korlátozott életvitelt okozhat.

Gyógypedagógiai értelemben azokat a személyeket tartjuk mozgáskorlátozottaknak, akiknél a mozgásszervrendszer (tartó-: csont-, ízületrendszer és/vagy mozgató-: izom-, idegrendszer) veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara következtében olyan jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, amelynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés, és a szocializáció csak nehezített körülmények között lehetséges.

Mozgáskorlátozott tanulóknál átalakulhat a külvilágról való információfelvétel módja és lehetősége.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

A különböző tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak nevelési-oktatási feladatainak megvalósításakor a következő szempontokat kell figyelembe venni.

Magyar nyelv és irodalom

A mozgáskorlátozott tanulók esetében kiemelt feladat a mozgáskorlátozottságból adódó kommunikációs (beszéd és írás) nehézségek ellensúlyozása, különös tekintettel a részképességek kiesésének kompenzálására (beszédhallási és beszédmotoros területek zavarai, olvasási zavarok/diszlexia, írászavarok/diszgráfia, esetleg beszédészlelési és beszédértési zavarok). Kiemelt feladat a magyar nyelv és irodalom oktatása során a megismerő tevékenység akadályozott voltából eredő hátrányok leküzdése (pl. a szókincsfejlesztés).

A mozgáskorlátozott tanulók **írástanítását** hosszú előkészítő szakasz előzi meg, melynek során megfelelően kell pozicionálni a tanulót (asztalok és székek speciális beállításaira figyelve), hogy ezzel a lehető legoptimálisabb ülőhelyzetet biztosítsuk számára. A kézfunkció akadályozottsága megnehezítheti a mozgáskorlátozott tanuló írásmozgás-koordinációját. Ebben az esetben szükség lehet speciális, nagyobb sortávolsággal megrajzolt, vastagabb lapokból álló, kimondottan a gyengénlátó tanulóknak készült füzetre. Ezekben a füzetekben a sorok és a háttér eltérő kontrasztja is segíti a tanulók vonalközben maradását. Egyes esetekben szükség lehet speciális íróeszközre, ceruzafogóra. Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlátozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, laptopon vagy tableten stb.) dolgozik. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.

Az írást minden esetben meg kell, hogy előzze a kéztorna, a manipuláció, valamint a grafomotorika fejlesztése. Fontos a kéz és az ujjak mozgékonyságának, ügyességének, a kéz izmainak, az ízületek lazaságának, célpontosságának fejlesztése, a kéz izomerejének szabályozása, az ujjak tapintási érzékenységének, dominanciájának javítása, a két kéz, illetve a szem- és kézmozgások közti koordináció fejlesztése. Mindez lassított ütemű írástanulást eredményez, illetve megnöveli az írás-előkészítő szakasz időtartamát. A betűelemek vázolásakor fontos az irányokat megnevező szavak értése, használata, valamint azok vonalrendszerbe helyezése. Mozgáskorlátozott tanulók esetében előfordulhat, hogy a felső végtagi funkciók súlyos károsodása vagy a manipuláció nagymértékű akadályozottsága jelentősen megnehezíti a folyóírás elsajátítását. Ilyenkor támogatjuk a nyomtatott kis-, illetve nagybetűs írást, illetve a helykijelölő írást. Előfordul az is, hogy a kéz funkcionális állapota

nem teszi lehetővé az olvasható írásproduktum kivitelezését, ilyenkor a segítő technológiákkal történő írás bevezetésére kerül sor. A bevezetés időpontjáról mindig egy szakmai team dönt, melynek tagjai az osztályfőnök, a mozgásnevelő, a szomatopedagógus.

A mozgáskorlátozott tanulók **olvasástanítását** szintén hosszú előkészítő időszak előzi meg, melynek során kiemelten fontos a beszéd alaki és tartalmi oldalának fejlesztése, valamint a beszédértés és az önkifejező beszéd fejlesztése. Ezen kívül kiemelt szerepe van a fonológiai tudatosság fejlesztésének, a szókincsfejlesztésnek, a téri tájékozódás fejlesztésének, valamint a ritmusfejlesztésnek. Az olvasás tanítása során szükség lehet arra, hogy az olvasnivalót kinagyítsuk és a síkban jól követhetően, strukturáltan helyezzük el a lapon. Mozgáskorlátozott tanulók olvasásakor szükség lehet a papír vagy a könyv rögzítésére, esetenként dönthető könyvtartóra, sorvezető alkalmazására, esetleg nagyítóra vagy lapozóra.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Megfelelő olvasási és íráskészség kialakítása.
- A hagyományos és a digitális szövegértés fejlesztése (mind a hallott, mind az olvasott szövegek tekintetében).
- Szövegalkotási képesség formálása; a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus, a véleménynyilvánítás és a tanulók vitakultúrájának bátorítása, fejlesztése.
- Nyelvtani és helyesírási ismeretek, ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos alakítása.
- Az önálló, hatékony tanulás elsajátíttatása (a tanuló képes legyen kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is), ismeretfeldolgozási technikák tanítása. A tanuló érdeklődésének megfelelően hagyományos és digitális szövegekkel bővítse ismereteit.
- Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése (irodalom, zene, tánc, dráma, bábjáték, fotó, film és képzőművészeti alkotások segítségével).

<u>Matematika</u>

A mozgáskorlátozott tanulók matematikaoktatása során tudatosan figyelni kell a cselekvéses tapasztalatszerzés gátoltságára, a megismerő tevékenység akadályozottságára, a manipuláció akadályozottságára, a kognitív funkciók sajátos fejlődési útjára, a részképességzavarok megszüntetésére, minimalizálására, a társuló fogyatékosságok enyhítésére, tüneteinek megszüntetésére, a fizikai, pszichés és egészségügyi problémák okozta „teljesítőképesség”-változásokra. Mindezek indokolják a matematika oktatása során a mozgásállapotnak megfelelő, egyénre adaptált eszközök használatával támogatott, tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető, hosszabb megalapozó szakasz beiktatását, melynek során lényeges a lehető legtöbb érzékszerv bevonásával szerzett érzékletek integrálása (látás, hallás, tapintás, mozgás).

A matematika tartalmainak elsajátíttatása során a kis lépésekre bontás elve, illetve az absztrakciós út tudatos megsegítése, a játékosság, a motiváció folyamatos fenntartása és a folyamatos gyakorlás elve támogathatja a megértést, a tanulási folyamatot. A

mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A nevelési-oktatási feladatok sorában kiemelt szerepe van a hiányzó, sérült vagy rendellenesen működő adottságok–készségek–képességek javításának, korrigálásának, kialakításának, mással való pótlásának, illetve mindezek fejlesztésének. Az ismeretnyújtás a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, az adott életszakaszon belül a tanuló individuumának – fejlődési ütemének – figyelembevételével zajlik.

A kézfunkció akadályozottsága megnehezítheti a mozgáskorlátozott tanuló írásmozgás-koordinációját, ezért szükség lehet speciális, nagyobb négyzetekkel megrajzolt négyzethálós füzetre, mely kimondottan a gyengénlátó tanulók számára készül, vagy speciális íróeszközre, ceruzafogóra. Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlátozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, laptopon vagy tableten stb.) dolgozik. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.

A geometriai tananyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik. Sok esetben szükséges tárgyi és személyi feltételekkel biztosítani az egyes feladatok kivitelezését (pl. geometriai eszközök rögzítését megoldani, körzőhasználatot segíteni, számítógépes programok segítségével szerkeszteni). Esetenként egyes tananyagrészek módosítása, csökkentése, adaptálása válhat szükségessé (pl. számítógép, számológép használata, valamint a különböző számítógépes programok, pl. GeoGebra; vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata). Indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Cselekvéses tapasztalatszerzésből adódó hátrányok kompenzálása
- A környező világ mennyiségi és minőségi tulajdonságainak megismerése, a jelenségek közötti összefüggések felismerése
- A percepció fejlesztése és a különböző érzékletek integrálása
- A térben és a síkban való tájékozódás fejlesztése
- Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban, a döntésekre, ítéletalkotásra való képesség fejlesztése
- Pontosság, kreativitás, kritikai, stratégiai és rendszerező gondolkodás kialakítása
- A számolási készség fejlesztése
- Helyes tanulási szokások fejlesztése
- Az életkornak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátítása

Történelem és állampolgári ismeretek

A mozgáskorlátozott tanulók számára szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása, a fogyatékosságokkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékos emberek társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi,

politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékos emberek helyzete megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, a fogyatékos személyekkel foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokon túl (a múlt valósághű megismerése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

Erkölcs és etika

A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció. A jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékosságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos a mozgáskorlátozott tanulók szempontjából. Egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyosak, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Természettudomány és földrajz

A mozgáskorlátozott tanulók esetében az embertani, egészségügyi ismeretek kiegészülnek a tanuló diagnózisának ismeretével és az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelésével.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, a tanulási környezet megfelelő alakítása és a különböző segítő technológiák alkalmazása teremtheti meg a legteljesebb tapasztalatszerzés lehetőségét.
- Tudatosan kell irányítani a tanuló megismerő tevékenységét, tapasztalatszerzését és annak feldolgozását. Az egyre magasabb szintű ismeret kialakítása érdekében ennek a kis lépésben haladás figyelembevételével kell történnie.
- A lehető legnagyobb mértékben segíteni kell a tapasztalatok ismeretté válását, nyelvi szinten való tudatosítását, hogy az felhasználható ismeretté mélyüljön, azaz a tanuló eszközként tudja alkalmazni.
- A tanuló önismeretének segítése, a helyes életvitel kialakításának megalapozása és az önálló életvitelhez szükséges alapképességek kialakítása.
- A téri tájékozódási képesség kialakulásának megsegítése és fejlesztése.
- A közvetlen tapasztalatszerzés érdekében erdei iskola, gyakoribb tanulmányi kirándulások, szabadtéri órák, múzeumlátogatások szervezése.
- A testi-lelki egészségnevelés, a társas készségek fejlesztése és mentálhigiénés nevelés.
- A tanuló saját képességeinek figyelembevételével a reális lehetőségek feltérképezése mellett ismerje és tudja alkalmazni segédeszközével a balesetmentes közlekedés

szabályait! Tanuljon meg önállóan közlekedni a számára szükséges segédeszközök segítségével!

- A tanuló alkalmazza a sérüléséből adódó speciális egészségügyi előírásokat, higiéniás szabályokat!

Idegen nyelv

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze, ezért minden esetben szükség van a megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott elősegítésére.

Az olvasási és írásnehézségekkel küzdő tanulók esetében az auditív tanulási módszerek eredményesebbek. A beszéd- és kommunikációs zavarok, beleértve a nonverbális kommunikáció zavarait is, gátolhatják a mozgáskorlátozott tanuló aktív részvételét az idegen nyelvi szóbeli kommunikációban – ebben az esetben az érintett funkciók kiemelt fejlesztése, esetleg az írásbeli kommunikáció előtérbe helyezése jelenthet megoldást.

Művészetek

A komplex művészeti nevelés a mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos területe, melynek során a zene, a mozgás, a dramatikus interakció és az alkotás kerül előtérbe.

A felmentés bármely formája indokolatlan; a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása valamennyi művészeti területen hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően a ***vizuális kultúra*** *tantárgy esetén:*

- Manipuláció, finommotorika, eszközhasználat fejlesztése
- Grafomotoros képességek fejlesztése
- Az elsődleges és másodlagos sérülésekből, az eltérő életvitelből, beszűkült élettérből fakadó hiányok pótlása
- A közvetlen tapasztaltatás, élmények, hatások tudatos és rendszeres biztosítása
- A percepció fejlesztése, az érzékszervek stimulálása
- A környezet aktív befogadására és befolyásolására, alakítására való motiváltság fejlesztése
- Helyes belső képek és ezek visszafordítási képességének (ábrázolóképesség) kialakítása
- Az önkifejezési módok, a környezettel való sokoldalú kommunikációs lehetőségek elsajátítása
- Figyelemorientáció, fixáció

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően az ***ének-zene*** *tantárgy esetén:*

- A zene megszerettetése az egyes zeneműveken keresztül
- Az optimális testhelyzet beállítása az énekléshez, zenehallgatáshoz
- A megfelelő légzéstechnika kialakítása az énekléshez, ami hozzájárul a beszéd légzéstechnikájának javulásához
- Differenciálni szükséges a dalválasztáskor a dal tempója, sebessége, ritmusa, hangterjedelme szerint
- Az énekléskor szükséges ajakmozgások, artikuláció, nyelvmozgás, egy-egy hang kitartása, a szavak szótagolása, ami hozzájárul a beszéd azonos összetevőinek fejlesztéséhez is
- Ritmuskészség fejlesztése, ami segíti a koordinált mozgás kivitelezését
- Az előadói készség gazdagítása, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlesztése
- Néphagyományok, népszokások megismerése, megszerettetése, népi játékok tervezése, adaptálása, kivitelezése
- A hangszerek megismertetésekor szükség lehet a hangszerek adaptálására, vagy olyan segítő technológia alkalmazására, mellyel a hangszer megszólaltatható
- Aktív muzsikálás igényének felkeltése

A technika és tervezés tantárgy

A tantárgy keretében olyan ismeretek, tevékenységformák és eszközök használatának megtanítása szükséges, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a szűkebb és tágabb környezetébe való beilleszkedés során. Az életkor, illetve a mozgásállapot határozzák meg az eszközök, illetve a praktikus tevékenységformák kiválasztását. Az önállóság kialakítását célzó eszközök (sokszor gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök) használatának elsajátítása során a tanulóknak minden esetben meg kell tanulniuk az eszközök használatán túl azok karbantartását, illetve a velük kapcsolatos higiénés és balesetvédelmi szabályokat.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- A pszichomotoros funkciók (szenzomotorium, motoros koordináció, téri tájékozódás, nagy- és finommozgások) célirányos fejlesztése, a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása és megtartása
- A különböző munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges célszerű és helyes optimális testhelyzet kialakítása
- A mindenkori mozgásállapotnak megfelelő motoros képességek, mozgáskoordináció fejlesztése
- A munkamozdulatok összerendezettségének és pontosságának folyamatos alakítása és fejlesztése, precíziós fogás kialakítása és erősítése, illetve az ehhez szükséges

individualizált segítő technológia kiválasztása és adaptálása. Ez magában foglalja az egyes tevékenységekhez szükséges eszközök, tárgyi és személyi feltételek kialakítását, a módszerek adaptálását, a megmunkálandó munkaanyag szükség szerinti módosítását (lehetséges módosítások: méret, anyag, vastagság, alak és rögzítettség).

- A mozgásállapot függvényében az egyes tananyagrészekre, munkadarabok elkészítésére tervezett időtartam módosítása
- Célszerű, szervezett és kitartó munkavégzésre szoktatás
- Az önálló munkavégzés megkövetelése az egyéni mozgásállapotból következő korlátokat figyelembe véve, a lehetőségeket kihasználva
- A helyes segítségkérés és a segítség elfogadásának tanítása, toleranciára és a másság elfogadására nevelés
- Az egyéni korlátok felismertetése és beláttatása, kompenzáló technikák keresése (egyéni munkafogások kialakítása)
- Az önbizalom növelése pozitív megerősítéssel, sikerélmény, oldott légkör biztosításával
- Készségek, jártasságok kialakítása a meglévő képességekre alapozva, egyéni elvárások alapján – szükség szerint egyéni foglalkozás keretén belül –, amelyek segítségével a mozgáskorlátozott tanulók adottságait kihasználva teljesítményük megközelítheti az épekét.
- Az elemi alkotó-, kritikai (önértékelő), megfigyelő-, ítélő- és kommunikációs képességek fejlesztése.

A digitális kultúra tantárgy

A digitális kultúra tantárgy oktatása során a mozgáskorlátozott tanulók egyéni mozgásállapotától függően gyakran szükséges az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, trackball egér/hanyatt egér, speciális billentyűzet, billentyűzetrács, membránbillentyűzet, könyök- és csuklótámasz, vagy a hagyományos számítógéptől eltérő érintőképernyős tablet, laptop stb.) alkalmazása. Ezenkívül gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására. A tanuló esetenként a számítógép kisegítő lehetőségeivel lesz képes az önálló használatra (beragadó billentyűk, billentyűszűrés, hangjelzések, egér speciális beállításai, billentyűkombinációk, egérkiváltók, digitális billentyűzet, fejegér, szemegér stb.).

A mozgáskorlátozott tanulók számára a digitális kultúra tanítása korábbi időszakban elkezdődhet. Különösen indokolt ez abban az esetben, ha a mozgásos akadályozottság miatt a kézírás kivitelezése nehézkes, a kézírással létrehozott írásproduktum olvashatatlan, és indokolt a segítő technológiák használatával támogatott írásbeli kommunikáció elsajátíttatása.

A mozgáskorlátozott tanulók esetében a magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata kedvezően befolyásolhatja a pályaorientációt, a munkába állás feltételeként szolgálhat (akár távmunka keretében is), így megfelelő időt kell

biztosítani a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnózisától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően a pedagógiai és egészségügyi habilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg. A mozgásszervi és a pedagógiai rehabilitáció, valamint a testnevelés és sport fejlesztő mozgásprogramjai speciális eljárásainak együttese eredményezi a mozgáskorlátozott tanulók sajátos testkulturális nevelését, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület tartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelésóra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület keretében szervezett testnevelés tantárgyi órán a tanuló a mozgásvizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team (orvos, szomatopedagógus, gyógytornász, központi idegrendszeri károsodás esetén konduktor is) véleménye alapján vesz részt. A testnevelésórán való részvétel lehet teljes vagy részleges, a felmentés lehet teljes és átmeneti. Mozgáskorlátozottság esetében a testnevelés tantárgyi óra helyett/mellett biztosítani kell a mozgásnevelési foglalkozásokat. A testnevelésórán való foglalkoztatás a mozgásszervi fogyatékosság típusának megfelelő szakképesítéssel rendelkező utazó gyógypedagógus (szomatopedagógus), központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus vagy konduktor vagy gyógytornász javaslatai és iránymutatásai szerint, szükség esetén részvételével történik.

A tanulási terület fejlesztési feladatainak való megfelelés érdekében az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció keretében a mozgásnevelés szomatopedagógus, központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus vagy konduktor vagy gyógytornász vezetésével történik.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Komplex funkcionális vizsgálat és diagnosztika alapján a károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása
- A meglévő mozgásszervi betegségek korrekciója, kompenzációja. Új tartási és mozgási funkciók kialakítása, helyes testtartást segítő feladatok
- A mozgásszervrendszer optimális működőképességének biztosítása
- Az állapotromlás, a másodlagos károsodások megelőzése
- A változó környezeti adottságoknak, életkori sajátosságoknak megfelelő legmagasabb szintű mozgásos alkalmazkodóképesség kialakítása és a mozgáskultúra elsajátítása

- A motoros készségek és képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése és az egészséges életre nevelés
- Az egészség megőrzése és javítása a mozgásigény növelésével és a mozgásszükséglet kielégítésével
- Mozgástudat kialakítása
- Rendszeres fizikai aktivitásra nevelés sérülésspecifikus és egyedi adaptációval
- Tehetséggondozás különböző adaptált sportfoglalkozásokon keresztül, mozgásállapotnak és képességeknek megfelelő sportágválasztás és sajátos felkészítés
- Mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételeinek és eszközhasználatának kialakítása
- A kommunikáció motoros hátterének javítása érdekében végzett terápiás mozgásanyag és adaptív eszközhasználat
- A reális mozgásos én-tudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés
- Játék és versenyeztetés
- Kedvező pszichés hatások kiváltása: sikerélmények nyújtása, testmozgás megszerettetése, önbizalom növelése
- Az egészséges életmód megalapozása, a szabadidő helyes eltöltése

A habilitációs és rehabilitációs célok megvalósításának összetevői és tartalmai:

- A fizioterápia módszerei és eljárásai (gyógytorna passzív és aktív eljárásai, hidroterápia, elektroterápia stb.)
- Ergoterápia (segítő technológiák: gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása, azok használatának betanítása, szükség szerinti környezeti adaptációk)
- Egyéb terápiás célú eljárások, módszerek
- Gyógyúszás bevezetése
- A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület sérülésspecifikus és egyénileg adaptált mozgásanyaga (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok)
- Adaptált szabadidős és sportfoglalkozások, játék, diák- és versenysport sérülésspecifikus ismeretei és gyakorlata

A fejlesztési követelmények jelentős eltérései miatt – abban az esetben, ha a testnevelést a mozgásnevelés teljesen felváltja – a helyi tantervekben a testnevelés tantárgyi elnevezés helyett a mozgásnevelés elnevezés javasolt.

4. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok (a szövegben az autizmus kifejezés mindig a teljes spektrumra utal) az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei.

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes alsó tagozatos gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszempontú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Erkölcs és etika

Az erkölcstan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez

alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.

A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmusspecifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetők (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a

digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

5. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Különösen jellemző a kognitív funkciók, valamint a beszéd lassúbb fejlődése; a diszpraxiás (helytelen vagy kialakulatlan testséma, koordinálatlan mozgás eszközhasználatban) tünetek megjelenése; a figyelem-összpontosítás, a téri tájékozódás és a finommotorika nehézségei; a lassú feladatvégzés; a gyakori hibázás; az érdeklődés hiánya a kultúrtechnikák elsajátításával kapcsolatban és a viselkedési problémákban megmutatkozó szociális tanulás nehézségei. Ezek egyénenként változó mértékben és mindig egyedi kombinációban jelennek meg.

Tanulási területek

Magyar nyelv és irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.

b) Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése.

c) A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókincs bővítése.

d) A grafomotoros készségek fejlesztése.

e) Az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció megerősítése:

– vizuális észlelés – jelfelismerés,

– akusztikus észlelés – hangok differenciálása,

– a beszédmotoros észlelés fejlesztése.

f) Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.

g) A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.

h) A szövegösszefüggések megláttatása, a szövegértés fejlesztése.

i) Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai, törekvés az eszközszintű használatra.

j) Szövegalkotás szóban, majd írásban.

k) A helyesírási szokások megerősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;

- képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
- képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;
- fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;
- receptív (passzív) és expresszív (aktív) szókincse bővül;
- egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
- érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
- felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

Matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A tanulás eszközeinek célszerű használata.

b) A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.

c) A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.

d) Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.

e) Cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.

f) Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.

g) A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.

h) A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.

i) A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.

j) A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.

k) Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
- felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;
- használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;
- képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
- ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
- változatos feladatokban használja számolási készségét;
- emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
- megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználattal (pl. számológép) váltja ki;
- összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
- megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
- elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
- képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással;
- tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
- képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

Történelem és állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.

b) Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.

c) Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.

d) A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.

e) A kommunikációs képességek fejlesztése.

f) A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.

g) Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.

h) A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.

i) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

j) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

k) Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

Erkölcs és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A kommunikációs képességek fejlesztése.

b) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

c) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;
- ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;
- ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
- ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

Természettudomány és földrajz

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.

b) Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.

c) A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.

d) A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonyszavak pontos használata.

e) A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.

f) Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

g) Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.

h) Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.

i) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.

j) A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.

k) A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.

l) Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.

m) Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;
- megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;
- megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;
- irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;
- jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;
- jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;
- jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;
- tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;
- ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;
- tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;
- jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;
- felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;
- ismeri saját szervezete működését, felépítését – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;
- ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;
- jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;
- felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;

- ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;
- segítséggel alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

Idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg.

A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez kell juttatni. A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátításra épül, amelynek során a tanulók bátorító nyelvi tapasztalatokra tesznek szert. Az idegen nyelv elsajátítása során a tanulók olyan nyelvi tevékenységekben vesznek részt, amelyek képességeiknek megfelelnek. A nyelvtanulási stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének. A nyelvórákon érdekes, az életből vett gyakorlati tartalom jelenik meg.

A tanuló és a pedagógus tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz, amelyet párhuzamosan használnak az idegen nyelvvel együtt. Az anyanyelv alkalmazása szükséges továbbá az idegen nyelv és az anyanyelv szókincsének, szórendjének, minimális nyelvtani ismereteinek magyarázatára, összehasonlítására. A nyelvtanulás középpontjában a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, fejlesztése áll.

Az írás és az olvasás kismértékben jelenik meg az idegen nyelv oktatása során, célja pusztán a hallottak megerősítése, támogatása. A tanulóban erősödő igény alapján azonban az írás-olvasás tanítása, fejlesztése kívánatos.

Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben alkalmazott elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése céljából. A sikeres nyelvtanulás érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a memóriastratégiák kialakítására, amelyek segítik a szótanulást, illetve a minimális nyelvtani ismeretek elsajátítását és alkalmazását.

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A receptív nyelvi készségek közül a hallásészlelés fejlesztése, a produktív nyelvi készségek közül a beszédfejlesztés az idegennyelv-tanítás leghangsúlyosabb területe.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;

- bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;
- érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;
- felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.

b) Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.

c) Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.

d) A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.

e) Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.

f) A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.

g) A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.

h) A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.

i) Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.

j) Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése, a szegregált élethelyzet oldása.

k) Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;
- egyszerű közlő ábrákat értelmez;

- képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;
- változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;
- képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;
- értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakítását;
- egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;
- ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;
- zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;
- alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tárolásához.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítja. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.

A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanulása-tanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Érzékszervi megismerések.

b) Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.

c) Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.

d) Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.

e) Csoportosítások, következtetések.

f) Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

g) A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.

h) A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.

i) Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.

j) Analízis, szintézis.

k) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.

l) A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.

m) A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.

n) Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.

o) A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.

p) A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.

q) Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelölhető meg. A tanulóknál atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkészséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére.

b) Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.

c) Fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.

d) Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.

e) A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.

f) A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.

g) A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.

h) Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinesztetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;
- képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;
- megosztott figyelme automatizálódik;
- helyzetfelismerő képessége fejlődik;
- képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenciós és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;

- a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akarati készségei és képességei;
- toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

6. A hallási fogyatékos (továbbiakban: hallássérült) tanuló

Hallássérülésnek nevezzük a hallószerv valamely részének veleszületett vagy szerzett sérülését, illetve fejlődési rendellenességét, amelynek az éptől eltérő hallásteljesítmény lesz a következménye.

A hallássérülés gyűjtőfogalom. Hallássérült személyek **a nagyothallók**, a siketek és a cochleáris implantátumot (továbbiakban: CI) viselők. A cochleáris implantátum a belső fülbe ültetett hallásjavító eszköz. A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje nem feltétlenül korrelál életkorával, hallásállapotával.

A **nagyothalló tanulónál** (enyhe nagyothallás esetén a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 30–45 dB közötti; közepes nagyothallás esetén a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 46–65 dB közötti; súlyos nagyothallásnál a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 66–90 dB közötti) a hallás csökkenése akadályozottságot jelenthet a hangzó beszéd elsajátításában és értésében. Ennek mértéke a súlyos kommunikációs zavartól a normál nyelvhasználat megközelítésének szintjéig terjedhet.

A hallássérült tanulók többségi iskolában történő együttnevelése

A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi iskolában történő együttnevelés a szülő/gyógypedagógus/pedagógus közös döntését igényli az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével. Az együttnevelés nem lehet formális, a befogadó iskolának szükséges változtatásokat végrehajtani a valódi befogadás érdekében, így pl. a módszer- és eszközrendszerben (differenciálás, egyéni képességek figyelembevétele stb.), az óraszervezésben, a teljes tantestület szemléletváltozásában. A gyógypedagógus partner a megoldásokban. Az iskola akkor válik valódi befogadóvá (inkluzív iskola), amennyiben a tanítási programok, a pedagógiai szemlélet és felkészültség, a szervezés, a tárgyi és személyi feltételek igazodnak a gyermek speciális szükségleteihez.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

A hallássérült tanulók nevelésében-oktatásában az életkori és iskolai szakaszokhoz rendelt követelményeket a fejleszthetőség sajátosságainak figyelembevételével szükséges érvényesíteni a tantervben. A fejleszthetőség sajátos akadályát döntően a nyelvi fejlettségi, figyelmi, emlékezeti, gondolkodási, magatartási állapot jelenti. A hallók azonos korosztályától egyedileg eltérő mértékben elmaradhat a szókincs, az érintett tanulók a nyelvi kifejezőeszközöket kevésbé automatizáltan és árnyaltan használják. Ezek az eltérések közvetlenül összefüggenek a hallássérüléssel.

A Nat elveit és lényegét nem érintő módosítások alapját ezek a jelenségek képezik. Az egyéni sajátosságok figyelembevételével módosulhatnak a tantárgyi témakörök, tartalmak.

Az egyes tanulási területek hangsúlyos, speciális feladatai:

Magyar nyelv és irodalom

Kívánatos, hogy a nagyothalló és az intenzív nyelvi fejlesztésben részesülő, illetve korai életkorban cochleáris implantáció műtéten átesett tanulók szókincse, kommunikációja a szakszerű szurdopedagógiai segítséggel minél inkább megközelítse a halló gyermekek nyelvi szintjét. Előfordul azonban, hogy ez két-három éves, esetleg ennél nagyobb mértékű elmaradást mutat.

A hallássérült tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai a Magyar nyelv és irodalom tanulási területtel összefüggésben:

- spontán beszédhasználat fejlesztése (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség);
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása;
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése az alsó tagozaton, hangsúlyosabban köznapi témájú szövegekre támaszkodva, majd később fokozatosan irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását;
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;
- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg);
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, a szólások és közmondások, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása);
- e tanulási terület keretében a hallássérült gyermekek számára létrehozott speciális intézményekben önálló tantárgyként a magyar jelnyelv is megjelenhet.

Az ismeretek elsajátításában a tanulók mindinkább támaszkodjanak a hallás útján megszerezhető információkra. A hallássérült tanulók komplex nyelvi fejlesztésére van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel, a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. A fejlesztés tartalmába – az alsóbb évfolyamokon hangsúlyosabban – integrálódhat a közvetlen környezet társadalmi és természetismereti anyaga. A Nat-ban és a

kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni és helyettesíteni az irodalmi műveket.

A tanulási terület speciális fejlesztési részterületei valamennyi évfolyamon:

a) Egyéni társalgás

Ezeknek az óráknak a keretében zajlik az elsősorban köznapi témájú verbális kommunikáció, a nyelvi szerepváltás, a beszédértés (beszédhallás és szájról olvasás), és a gondolatok önálló, minél érthetőbb megfogalmazásának folyamatos fejlesztése. A fejlesztés az egyéni anyanyelvi nevelés keretei között történik, speciális módszerek alkalmazásával.

b) Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Közvetlenül a hallássérülést és annak következményeit tantárgyi keretekben, egyénre tervezett fejlesztési programmal lehet kompenzálni, így válik lehetővé a hallásfigyelem fejlesztése. A speciális tevékenykedtetés a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek (beszédhang, beszédritmus, dallam, hangsúly) fejlesztését célozza meg. A dráma és tánc kiemelt szerepet kap a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, ön- és társismeretük megteremtésében, problémamegoldó képességük, kommunikációjuk fejlesztésében. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül. Az elért teljesítmények az egyéni hallásveszteség és a személyes adottságok miatt nagy eltérést mutatnak, ezért közös követelményrendszer meghatározása nem indokolt.

Idegen nyelv

A hallássérült tanulók oktatásában az élő idegen nyelv tanítása az intézmény pedagógiai programja, helyi tanterve alapján szervezett keretekben, a nyelvi fejlettségi szint függvényében történik. Az oktatás folyamatában jelentős hangsúlyt kap az írásos forma.

A csoportokat a nyelvi fejlettségi szint szerint célszerű szervezni. Az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés. Kívánatos a korszerű idegennyelv-tanítás módszereinek alkalmazása, a köznapi helyzetekben történő kommunikációfejlesztés. Indokolt esetben lehetőséget kell biztosítani a jelnyelv választására vagy a magyar anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére, az idegen nyelvi órák keretében, a többi tanuló által tanult nyelv helyett.

Matematika

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. Ebből következően a matematika eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Ehhez szükséges, hogy a nyelvi kommunikációs szint megfelelő alapokat biztosítson a gondolkodási műveletek elsajátításához. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése

a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.
- A matematikai tartalmakat a tanulók szókincsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.
- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.
- A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.
- Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához az ép hallású tanulókhoz képest több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre kell számítani. Ehhez a tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.
- A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Történelem és állampolgári ismeretek

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát képezi a történelmi időben és térben való tájékozódóképesség formálása, a kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kommunikáció, kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése. A hallássérült tanuló így mélyebben képes megismerni a valóságot maga körül, segítséget kap a társadalomban való eligazodáshoz, beilleszkedéshez, továbbá a jövőről is felelősebben tud gondolkodni.

A tanulási terület sérülésspecifikus tartalma kiegészül a hallássérült személyek társadalmi beilleszkedését segítő szociális és jogi ismeretek oktatásával.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Erkölcs és etika

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát a különböző nézőpontok létezésének ismerete, a társas helyzetek szabályainak megértése és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése,

megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az asszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

A szövegértési és figyelmi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Természettudomány és földrajz

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez. A természettudományos és más tantárgyak közötti kapcsolatokat projektmunkákkal, projektnapok/hetek rendezésével lehet erősíteni. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az önkifejezés, az információszerzés számtalan lehetősége teremthető meg e tanulási terület tartalmain keresztül. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel bír a vizuális kultúra fejlesztése, a különböző manuális technikák megismertetése és sokoldalú művelése. A személyiség fejlesztésében a dráma és a tánc adta lehetőségek kihasználása fontos az önkifejezés miatt. A tanulók teljesítménye e tanulási terület egyes részterületein eléri, sőt, meghaladhatja a halló társak produktumait. A vizuális kultúra a többi szaktárgy (pl. földrajz, fizika) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét. A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és a megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az ízlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A hallássérült tanulóknak az információszerzésben és kommunikációban meglévő akadályozottságuk következtében alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására. Megkülönböztetett jelentősége van a digitális technológiának az írásos kommunikációban. Ezért a gyermekeket a lehető legkorábbi életkortól tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére. Az internet a hallássérült tanulók számára is az ismeretek hatalmas tárházát nyújtja. Az

internethasználatot nehezíti azonban szűkebb szókincsük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.). Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához, kialakításához. A hallássérült személyek számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. A tárgyi tudás megszerzését a hallássérült tanulók sajátos nevelési igényének megfelelően széles körű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez, iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ennek során lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás vagy a nehezen tanuló gyerekek megsegítése, a hallássérült tanulók tanulási sikerélményhez juttatása. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A tanulási terület speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, a testi fejlődési rendellenességeket, a térbeli orientációs zavarokat. Ez a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése, az egészséges életre nevelés, a mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése.

Az alkalmazott módszertani alapelvek egyik legfontosabbika a differenciálás. Hallássérült tanulók esetén ez a következő területeken valósulhat meg:

- a tananyag, feladat választásában;
- az alkalmazott nyelvi szintben, az alkalmazott nyelvben (hangzó magyar nyelv, magyar jelnyelv);
- a tananyag feldolgozásának menetében;
- a feldolgozás módjában;
- a segítségnyújtás mértékében, minőségében;

- az értékelésben;
- az alkalmazott kommunikációs módokban;
- a tanulási tempóban.

7. A beszédfogyatékos tanuló

Beszédfogyatékosok csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszédfeldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat. Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jelleget mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Függetlenül a tanulási terület jellegétől, a nyelvi zavar specifikuma, hogy átszövi a teljes tanulási-tanítási folyamatot, ezért önmagában hordozza a verbális tanulási zavarok kockázatát. Ennek megfelelően szükséges minden tanulási terület tartalmait preventív készségfejlesztéssel kiegészíteni, valamint mennyiségi és minőségi szempontból megfelelően adaptálni.

Magyar nyelv és irodalom

A beszéd- és nyelvi/írott nyelvi megértés mint ismeretszerzési eszköz fejlesztése, a beszéd és nyelvi/írott nyelvi produkció mint önkifejezési és ismeretközlési eszköz fejlesztése kiemelt feladat a nyelvi és beszédzavarral küzdő tanulók számára. A populációba tartozó tanulók anyanyelvi teljesítményei között jelentős különbségeket tapasztalunk. A tanulási célokat az egyes tanulók egyéni képességeihez, aktuális nyelvi fejlettségi szintjéhez mérten a logopédussal való konzultáció segítségével szükséges megállapítani. Célszerűen hosszabb időintervallumok (pl. kétéves) kijelölésével is élhetünk. Az alábbi leírásban inkább az egyes területek kiemelt feladatait vesszük számba.

A beszéd- és nyelvi fejlesztés terén kiemelt feladatként kezeljük minden nyelvi szint fejlesztését (beszédhangzók, fonémafeldolgozás, szókincs és szóhasználat, szóelőhívás, toldalékhasználat, mondatalkotás és kontextushoz, szituációhoz kötött nyelvhasználat). Ezek arányát az anyanyelvi fejlesztésben a tanuló képességstruktúrájához viszonyítva határozzuk meg.

Az írás-olvasás tanulásának szakasza a beszéd és nyelvi zavarral küzdő tanuló további boldogulása, tanulási kompetenciája szempontjából kulcsfontosságú, egy életre meghatározhatja a tanulás sikerességét. Ezért igen körültekintően alakítsuk az olvasástanulás folyamatát! A beszéd- és nyelvi zavarral küzdő tanulók olvasás-írás tanításának előfeltétele, hogy a tanuló a beszédfeldolgozás során legalább egy-egy szó szótagjait és első hangját biztosan felismerje, leválassza, azonosítsa. Ezt az olvasástanulást megelőző készségfejlesztés során kell kialakítanunk. Az érintett tanulók esetében kizárólag hézagmentes, evidenciaalapú,

preventív, proaktív szemléletű hangoztató-elemző, összetevő olvasástanítás lehet sikeres. Ezt szükség szerint késleltetett írástanítással kössük össze. A betűtanításban a négyes asszociáció alkalmazása biztosítja a legszélesebb körű, multiszenzoros tapasztalatszerzést. Az összeolvasás tanítása fokozatosan, hézagmentesen nehezedő kell hogy legyen.

A szövegértés fejlesztésének minden esetben párhuzamosan kell haladnia a dekódolás (olvasástechnika) fejlesztésével. Kezdetben a tanulók autobiografikus emléknyomaihoz kapcsolható, egyszerű nyelvi felépítésű, a mindennapi életben jellemző szituációkat bemutató szövegeket érdemes feldolgozni. Ezek sikerélményt hoznak, erősítik az olvasottakkal való érzelmi azonosulást, ezáltal az olvasási motivációt. A szövegértés fejlesztésében fokozatosan, a tipikus nyelvi fejlődésű tanulókhoz képest késleltetve tolódik el a hangsúly az egyre összetettebb gondolkodási műveletek felé (pl. explicit és implicit összefüggések átlátása egy bekezdésen belül és több szövegrész között).

A nyelvtani jelenségek feldolgozását mindig egyszerű példákon, kérdőszó alapján való azonosítással, csoportosítással, sok metanyelvi tapasztalat szerzésével kezdjük el. Ebben kellő gyakorlással a nyelvi fejlődésében súlyos elmaradást mutató tanuló is eredményes lehet, míg a leíró nyelvtani definíciók pontos visszaadása szinte megoldhatatlan számára. A nyelvtani szabályok betartásában és a helyesírás terén a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók jelentős elmaradást mutatnak, esetükben a helyes leírás nem válik automatikus készséggé, mindvégig jelentős szerepe van a tudatos hibajavítás megtanításának. Ez mint metakognitív, kompenzáló tevékenység jól fejleszthető. Nyelvi zavar esetén az általános iskolai szakasz végére konzekvens (mindig csak egy szabályt gyakorló), rendszeres, de rövid gyakorlási periódusok esetén is főként az evidenciaalapú és a szóelemzés elvét figyelembe vevő helyesírás várható el.

Az irodalmi alkotások feldolgozásában a mondanivaló különleges, művészi feldolgozása, gazdag konnotációja és esetleg szokatlan vagy régies nyelvezete, a használt költői, írói eszközök megnehezítik a nyelvi megértést, a jelentéstulajdonítást. A szintaktikai feldolgozás és a verbális emlékezet jelentős gyengesége, valamint a szóelőhívás nehézsége miatt tanítványainknak jelentős kihívást okoz rövid memoriterek megtanulása is. Ezért a feldolgozásra vagy megtanulásra szánt művek kiválasztását körültekintően kell mérlegelni, megtanulásukat pedig mnemotechnikai eljárások használatával ajánlott segíteni. Nyelvi zavar esetén nemcsak a feldolgozott irodalmi művek számát és minőségét fontos differenciáltan kezelnünk, hanem a feldolgozás módszereit és mélységét is. A költői eszközök felismerése, mondanivalójuk megértése hosszú gyakorlást igényel. A képes beszéd megértése és a mondanivaló átvitt értelmezése, a metaforák vagy az idiómák megértése különösen nehéz a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára. A kötelező olvasmányok megválasztását és elolvasásának idői ütemezését is igazítani kell a tanuló aktuális olvasási és nyelvi feldolgozó képességeihez és pszichomotoros tempójához. Részesítsük előnyben a hangoskönyvet vagy a rövidített irodalmi változatokat. A műből készült filmet inkább csak az elolvasást és meghallgatást követően, a feldolgozás gazdagításához használjuk. Alkalmazhatunk változatos vizuális és dramatikus feldolgozási módszereket a megértés ellenőrzésére.

Matematika

A matematikai készségek tekintetében a beszéd-/nyelvfejlődési zavart mutató tanulók teljesítménye széles skálán mozog. Némelyek közülük (általában a társult zavarokat nem

mutatók) a matematikai szimbólumok és matematikai gondolkodás terén kiemelkedően teljesítenek. A matematikai kompetenciák elsajátítása esetükben a tipikus fejlődésű tanulókéhoz hasonló ütemben haladhat, mélységét az egyéni fejlődési dinamikát figyelembe vevő tehetséggondozás szabja meg. Más nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók átlagos matematikai képességekkel rendelkeznek, a számolás, számfelismerés, a műveletvégzés, a helyi értékek, később pl. az egyenletek, a kombinatorika, a halmazok, az egyenletek és mértani szerkesztések terén is. Azonban a definíciók, fogalmak megtanulásában, felidézésében nyelvi feldolgozási és verbális emlékezeti gyengeségük miatt jelentős hátrányban vannak. Szintén hátrányba kerülnek az órai magyarázatok szeriális-verbális feldolgozásában, ezért többszöri ismétlésre, időszakosan felzárkóztatásra lehet szükségük. Az érintett tanulók előrehaladása tipikusan fejlődő társaikéhoz hasonló ütemben csak akkor biztosított, ha a meghatározásokat, definíciókat inkább a praktikus példákon keresztül való alkalmazás során, és nem a szó szerinti felidézés alapján várjuk el. Minden nyelvfejlődési zavarban érintett tanuló esetében nehézséget okoz a szöveges feladatok megértése, akár szóban, akár írásban jelennek meg. Itt szükség lehet a szöveg nyelvi egyszerűsítésére (akadálymentesítésre). Szintén érdemes gondot fordítani a szöveges példákban gyakran előforduló nyelvi fordulatok gyakorlására, más és más adatokkal való alkalmazására. Csak akkor kaphatunk megfelelő képet a nyelvfejlődési zavart mutató tanuló matematikai készségeiről és tudásáról, ha meggyőződtünk arról, hogy megértette a feladatot.

A nyelvi zavarok mellé leggyakrabban a diszkalkulia és a figyelem-, illetve aktivitási zavarok társulnak. Ezekben az esetekben a matematikatanulást az egyéb pszichés fejlődési zavarokkal küzdő tanulók SNI irányelvei alapján célszerű megszervezni.

Történelem és állampolgári ismeretek

A történelem és az állampolgári ismeretek egyes témaköreinek feldolgozásakor nyelvfejlődési zavar esetén előnyben kell részesíteni az aktív tanulást, a szituációkon, dramatikus feldolgozáson, közvetlen tapasztalatszerzésen alapuló ismeretszerzést. Ezek tanulságainak, összefüggéseinek felismerésében a nyelvi zavart mutató tanulók általában nem igényelnek támogatást, ugyanakkor nyelvi feldolgozásuk terén, pl. a törvényszerűségek és az idői egymásutániság kifejezésében több segítségre és hosszabb időre van szükségük. A feldolgozáskor érdemes egyszerű, célzott kérdésekkel segíteni a nyelvi megfogalmazást. A megértést támogatja a történelmi jellemzőkhöz igazodó feldolgozási technikák (pl. idővonal, gondolattérkép) használata is. A tankönyv leckéinek, valamint az eredeti források önálló feldolgozása során gondot okozhat a társadalmi folyamatokat leíró szövegekben rejlő implicit összefüggések felismerése, a lényegi események kiemelése is. Ezt kapcsolódó filmrészletekkel, magyarázó animációkkal és a legújabb kor esetén családi elbeszélések gyűjtésével segíthetjük. Fontos segítség lehet a digitális tankönyv, melyet felolvasóprogram segítségével is feldolgozhat a tanuló, így több csatornán multiszenzorossá tehető az információfeldolgozás.

Erkölcs és etika

Az erkölcstan tanításában a pedagógusok személyes példaadása, embertársaikkal szemben tanúsított attitűdje legalább annyit nyom a latba, mint az órán elhangzott mesék, történetek. A beszédfogyatékos tanulók szempontjából nagyon hasznos, ha egy-egy konfliktust, erkölcsi dilemmát szituációs vagy dramatizált játékokkal dolgozunk fel, mivel a gesztusok, téri

helyzetek, a hangszín, a hanglejtés nagyban segíti a nyelvi megértést. Emellett az iskolai konfliktusok közösségi megbeszélése, az együttélés mindennapi szituációit felelevenítő drámajátékok, filmrészletek, interaktív színházi előadások segítségével a nyelvi fejlődésükben zavart mutató tanulók az érzelmek és erkölcsi dilemmák átélése útján könnyebben megértik a társadalmi együttélés etikai elveit, írott és íratlan törvényeit, belehelyezkedhetnek mások nézőpontjába. Ezzel válthatjuk ki a számukra nyelvileg nehezen feldolgozható elvont filozófiai magyarázatokat.

Természettudomány és földrajz

A természettudományos ismeretek gyakorlati példákon, kísérleteken át való megélése, majd megértése elsőbbséget kell hogy élvezzen a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók oktatásában. A jelenségek pontos megfigyelését nemcsak a verbális leírások, hanem rajzok, folyamatábrák, táblázatok és grafikonok, akár rövidfilmek is visszatükrözhetik. Ezek nem befolyásolják a megértés mélységét, viszont megkönnyítik a folyamatok, az ok-okozati összefüggések feldolgozását. Az általánosítás és a jelenségek törvényszerűségeinek absztrahálása nyelvileg nehezebb feladat. A definíciók, törvények pontos nyelvi reprodukálásában jelentősen gyengébben teljesítenek a nyelvi zavart mutató tanulók. Ezek gyakorlása több segítséget igényel, többletidőre és különböző mnemotechnikák alkalmazására van szükség. A törvények alkotó alkalmazásában, az intuitív vagy problémamegoldó gondolkodásban azonban kifejezett tehetséget mutathatnak a nyelvi fejlődési hátránnyal küzdő tanulók is. Törekedni kell tehát arra, hogy főként a látható, tapasztalható világ törvényszerűségeit, gyakorlatban is alkalmazható természettudományos ismereteket tanítsunk az általános iskolai szakaszban. Az „anyag alatti világ" és a makrokozmosz közvetlenül nem megtapasztalható elméleteit inkább a gondolkodás fejlődésének előrehaladtával, a középiskolai időszakban érdemes megismertetni a nyelvi zavart mutató tanulókkal.

Idegen nyelv

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók a beszédben való gátlásaikon kívül általában nem mutatnak markáns nehézségeket az idegen nyelv tanulása tekintetében (kivéve a beszédfeldolgozásban és a nyelvi képességekben is érintett csoportokat: rezonanciazavar, verbális diszpraxia). Legfeljebb a kiejtésben és a kommunikációs bátorságban térnek el társaiktól. Ezt érdemes középiskolás korban idegen nyelvi közegben oldani, több hetes ott tartózkodást, diákcsereprogramot biztosítani, ami kedvezően hat a motivációra és a beszédfélelem oldására is.

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók az idegen nyelv tanulásában is markáns hátránnyal indulnak, bár a jelenkor nyitott társadalmában és sokszor a szülők igényeinek megfelelően is több nyelvvel, de főként az angol nyelvvel a mindennapjaikban is találkoznak. A magasabb szintű idegen nyelvi tudásig (pl. nyelvvizsga) közülük kevesen jutnak el, mindenképpen érdemes azonban legalább egy idegen nyelvet választani, és a mindennapi beszéd készségeit fejlesztve praktikusan használható kommunikációs kompetenciát felépíteni. A nyelvválasztásban a találkozási gyakoriság (vagyis, hogy a mindennapi életben melyik idegen nyelvvel találkoznak gyakrabban a diákok, pl. a magyar nyelvben is használt idegen kifejezések, idegen nyelvű filmek, popslágerek, számítógépes játékok) mellett az játszik szerepet, hogy a tanuló milyen típusú nyelvi zavarral küzd. A morfológiai-szintaktikai túlsúlyú

zavart mutató tanulók számára, valamint a szótalálási nehézséggel küzdők számára például előnyösebb a sekély morfológiájú és sok rövid szóval operáló angol nyelv. Itt a praktikus nyelvi kifejezésig könnyebb eljuttatni tanulóinkat, csak később, a magasabb szinteken találkoznak bonyolult nyelvi szerkezetekkel. A beszédfeldolgozás és -megértés zavarával küzdő tanulók számára esetleg a német nyelv előnyösebb – ahol hosszabb szavak és világos szerkezetek vannak –, mivel ők a sok rövid szóból álló nyelvtani kötőanyagot ritkásan tartalmazó közléseket nehezebben értik meg.

Bármelyik élő idegen nyelvet választjuk, az első három évben a nyelvtanulás mindenképpen lassabb haladással, kisebb lépésekre bontva, több gyakorlással valósulhat meg. Az alsó tagozaton döntően szóbeliséggel találkozzanak a tanulók; éljék át az adott nyelv vokális jellemzőit: zenéjét, ritmusát, rímelését, csengését. Erre igen megfelelőek a gyermekversek, dalok, játékok. Egyszerű, a mindennapokban jól használható alapszókincs, néhány mondatos szövegek megtanulására, megértésére érdemes gondot fordítani. Javasolt, hogy az idegen nyelvi írásbeliség kialakítását csak azt követően kezdjük el, mikor az anyanyelven való olvasás-írás készsége már megszilárdult. Ez körülbelül harmadik-negyedik osztályban következik be. Ezt megelőzően is lehet bővíteni a szókincset, képes szótárakkal, rajzos mnemotechnikák segítségével tudjuk leküzdeni az esetleges szótalálási nehézségeket. A nyelvfejlődési zavart mutató gyermekek szókincse egészen középiskolás korig folyamatosan fejlesztést igényel. Az idegen nyelvi szókincs is ennek megfelelően, lassan, sok gyakorlással bővül. A megjegyzést a gyenge verbális munkamemória, a felidézést a szótalálási nehézségek hátráltatják. A multiszenzoros érzékeltetés segít a bevésésben. A mondatalkotást és a párbeszédek létrehozását nehezíti emellett, hogy a nyelvhasználat – akárcsak az anyanyelven – általában kevés rugalmasságot mutat, nehezen alkalmazkodik a változó kontextushoz. Változatos szituációkban, sokféle párbeszédben érdemes adaptálni a megtanult fordulatokat. A nyelvtani viszonyok megértése a nyelvi zavart mutató tanulók esetében később következik be, ezért inkább a 7-8. osztály, valamint a középiskola időszakában válnak képessé a nyelvtan intenzív tanulására. Lényeges, hogy metakogníciójuk, önismeretük fejlődésével a nyelvtanulásban is reális célokat tűzzenek ki maguk elé.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Alapvetően minden tanulónak minden művészeti ágban az alkotás szabadságát, az önkifejezés sikerét és az alkotó folyamat „flow” élményét a legfontosabb megélni. A nyelvfejlődési zavarral küzdők más kifejezési formákban mutathatnak kifejezett tehetséget; ilyenek általában a vizuális művészetek, a kézműves tevékenységek. Ezekben az esetekben már az általános iskolai szakaszban is fontos a tehetséggondozás. Rajzkészségük tipikusan is fejlődhet, ha a nyelvi elmaradáshoz nem társul grafomotoros zavar. Az ének-zene tantárgyban az időbeli egymásutániság észlelése, a kottaolvasás, a finom akusztikus megkülönböztető készséget igénylő zenei darabok nehézséget okozhatnak a nyelvi fejlődési zavarral vagy az auditív feldolgozási zavarral küzdő tanulók számára. Itt évről évre képességeiknek megfelelő, egyéni célokat kell kitűzni. A dadogóknak és más beszédzavart mutató tanulóknak kifejezetten jót tehet az éneklés, közben általában nem dadognak. Érdemes törekedni rá, hogy az együtt éneklés-zenélés öröme megmaradjon, akkor is, ha más készségekben a nyelvfejlődési zavarral küzdő gyermekek nem érik el tipikusan fejlődő társaik teljesítményét (pl. kottaolvasás). A nehezített

verbális tanulási teljesítmények miatt a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulónak oázis lehet, megnyugvást, kilégzést biztosíthat minden művészeti óra, ha befogadó, alkotó légkör uralkodik, ahol mindenki teljesítményét önmagához mérik.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A verbalitástól független tanulási folyamatokban tanulóink általában átlagosan teljesítenek. A digitális világ feldolgozása, a problémamegoldó gondolkodás lehet kifejezett erősségük is. A digitális kompetenciák minél jobb elsajátítása nyelvi zavar esetében kiemelkedő jelentőségű, mivel esélyegyenlőséget biztosít. A különböző technológiák segítségével kommunikációs-nyelvi akadálymentesítést érhetünk el (gépírás, felolvasó programok, jegyzetelő programok, digitális átalakító programok), és segíthetjük az önálló tanulás kialakulását.

Fontos, hogy ezek a kompetenciák már az általános iskola felső tagozatának végére tanulóink birtokába kerüljenek, hiszen a tanulnivaló mennyiségének növekedésével még differenciált feladatadás mellett is csak akkor van esélyük lépést tartani, hogyha a tipikus fejlődésű társaikhoz hasonlóan férnek hozzá az ismeretekhez. A megfelelő eszköz kiválasztásában, az eszközhasználat tanításában a gyógypedagógus és az informatikatanár szoros együttműködésére van szükség.

A technológiai lehetőségek kiaknázásával egyenrangúan fontos az etikus és felelősségteljes használat megértése és megvalósítása. További szempont az IKT-használattal kapcsolatban az addiktív magatartásformák elkerülése, a tevékenységrepertoár beszűkülésének megelőzése. Ebben a tekintetben a nyelvfejlődési és a beszédzavarral küzdő tanuló egyaránt veszélyeztetett lehet, ha társas kapcsolatai eleve szűk körűek, kevéssé élők. A tantárgy feladata a biztonságos internethasználat tanítása is. Ezen a területen a tanulók gyenge kommunikációs kompetenciájuk és nyelvi zavaruk miatt szintén veszélyeztetettek.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés több szempontból is kiemelkedő szerephez jut a beszéd-/nyelvi zavarokat mutató tanulók fejlesztésében. A nagyobb fizikai és szellemi megterhelés miatt fontos a jó erőnlét, a megfelelő állóképesség kialakítása. Az alsó szakaszban a mozgáskoordináció, a testtudat, a téri orientáció és az egyensúly fejlődésének nehézségével küzdő tanulók (pl. verbális diszpraxia, nyelvfejlődési zavarhoz társuló tünetek) mozgásfejlesztésére külön gondot kell fordítani. Érdemes nehézségeikhez adaptált, differenciált feladatadással segíteni a fenti készségek fejlődését, főképp az olvasástanítás időszakában, legalább az első négy osztályban. A verbális diszpraxiás tanulók számára az egyes mozgásszekvenciákat elemi egységekre lebontva, sok ismétlés segítségével érdemes tanítanunk. Várhatóan a megtanult mozgásforma más helyzetre való rugalmas adaptálása is nehézséget jelent az érintett tanulók számára, ezért változatos formában és szituációkban újra meg újra szükséges elővenni a feladatokat.

A rendszeres mozgás segítheti a tanulási helyzetekben felgyülemlett stressz és frusztráció oldását, sikerélményhez juttatva a tanulót, emellett az önértékelés, az önbizalom javulásához is hozzájárulhat.